

Täysistunto

Tiistai 13.2.2024 klo 14.00—18.23

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.23.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.13) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (16.13—18.23).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 1, 2/2024 vp.

3. Pääministerin ilmoitus hallituksen politiikasta vuonna 2024 ja keskeisimmistä eduskunnalle annettavista esityksistä

Pääministerin ilmoitus PI 1/2024 vp

Keskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus hallituksen politiikasta vuonna 2024 ja keskeisimmistä eduskunnalle annettavista esityksistä.

Pääministeri Petteri Orpon esittelypuheenvuoron jälkeen käydään yksi ryhmäpuheen-vuorokierros enintään viiden minuutin puheenvuoroin. Tämän jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan V-painikkeella. Avauskeskustelulle varataan aikaa kolme tuntia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Pääministeri Petteri Orpo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Nyt valtiopäivien aloittaessa on hyvä muistuttaa itsellemme, miksi olemme tässä salissa, missä tilanteessa maamme nyt on [Perussuomalaisten ryhmästä: Niin, keskusta!] ja miten aiomme jättää isänmaamme nuorillemme paremmassa kunnossa kuin sen saimme. Meidän tehtävämme on tehdä päätöksiä, joilla rakennetaan Suomelle nykyistä valoisampaa tulevaisuutta. Se tarkoittaa Suomea, jossa talous on kestäväällä pohjalla ja turvallisuudesta voidaan pitää huolta; Suomea, jossa ihmisillä on osaamista, työtä ja toimeentuloa; ja

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

sitä kautta syntyvää hyvinvointiyhteiskuntaa, sen palveluja ja hoivaa. Työ, turvallisuus ja osaaminen — nämä ovat hallitusohjelman ytimessä.

Men det är onödigt att försköna verkligheten: Vi inleder vårsessionen i svåra tider. Det blåser motvind från många håll.

Puhun ensin taloudesta, sillä kestävä talous on kestävä hyvinvoinnin perusta. Epävarmasa maailmassa tarvitsemme kipeästi liikkumatilaa julkiseen talouteen. Meidän on oltava varmoja, että pystymme kantamaan ihmiset yli mahdollisista tulevista kriiseistä.

Hallituksen muodostivat puolueet, jotka jakoivat realistisen kuvan Suomen talouden tilasta. Me olemme vaarallisesti velkaantunut maa, me elämme yli varojemme. Lähdimme tervehdyttämään Suomen taloutta kunnianhimoisella kuuden miljardin euron sopeutusohjelmalla. Teimme ohjelman Suomen ja suomalaisten vuoksi: jotta hyvinvointiyhteiskunta voidaan turvata paitsi meille, myös tuleville sukupolville.

Uskoimme hallitusohjelmaan kirjattujen toimien riittävän, mutta näin ei ole. Ennustet talouskasvusta ovat heikentyneet. Se tarkoittaa vähemmän työtä ja vähemmän verotuloja. [Arja Juvonen: Kyllä!] Edellinen hallitus arvioi tekemänsä sote-uudistuksen hinnan rasakaasti alakanttiin. [Miko Bergbom: Kepu-sote!] Viime vuonna hyvinvointialueet käyttivät 1,5 miljardia euroa enemmän rahaa kuin mitä niillä on. Laadukkaat sosiaali- ja terveystalvelut molemmilla kansalliskielillä pitää pystyä varmistamaan, vaikka rahat ovat niukassa. Sote-uudistuksen vuoksi kuntien valtionosuuksiin tuli noin puolen miljardin euron lommo, jota pitää pystyä tasoittamaan, tai kunnat ovat suurissa vaikeuksissa. [Aki Lindén: Se tuli tulojen vähentymisen vaikutuksesta veroihin!]

Hallituksen tekemistä säästöistä huolimatta olemme edelleen velkasuossa. Se tarkoittaa, että silmäkkeestä nousemiseksi on tehtävä vielä enemmän. Kevään kehysriihessä olemme jälleen vaikeiden päätösten edessä. Nyt jos koskaan on välttämätöntä, että viemme tinkimättömästi läpi hallitusohjelmaan kirjatut uudistukset, [Jussi Saramo: Lisääte velkaa!] ja kun me sen teemme, me saamme aikaan Suomen suunnan muutoksen. Jokaisen on tunnustettava, miten vaikeassa paikassa olemme. Kehysriihessä käymme kaikki menot ja tulot läpi. [Veronika Honkasalon välihuuto] Meitä uhkaa joutuminen EU:n alijäämämenettelyyn, ja sitä me emme halua, sillä se tarkoittaisi, että joku muu sanelee meille, mitä on tehtävä. Tälle tarkkailuluokalle me emme halua. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Hyvät kuulijat! Me teemme nyt työmarkkinoilla uudistuksia, jotka lisäävät mahdollisuuksia työllistyä. Tavoitteemme on tehdä päätökset, joiden vaikutuksesta saamme tällä vaalikaudella 100 000 työllistä lisää, [Aki Lindénin välihuuto] sillä vain työn ja yrittäjyyden kautta saamme niin ihmisille itselleen kuin Suomelle parempaa kuin tänään. Maantieteellisesti Suomi on saari, ja meidän väestömme ikääntyy. Siksi yhä kovenevassa globaalissa kilpailussa myös meidän on parannettava juoksuamme. Muissa Pohjoismaissa työmarkkinoita on uudistettu jo aiemmin, ja ne ovatkin jo etukaarteessa, hyvän matkan meidän edellämme.

Työmarkkinajärjestöillä on ollut ja on mahdollisuus esittää ratkaisuja, jotka lisäävät työllisyyttä ja vahvistavat julkista taloutta. [Jussi Saramon välihuuto] Viime kädessä vastuu Suomelle välttämättömien uudistusten läpi viemisestä kuuluu kuitenkin eduskunnan enemmistön luottamusta nauttivalle hallitukselle, emmekä me pakene vastuutamme.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Pysyvästi kestävää maata jalkojen alle saadaan ainoastaan luomalla vahvat edellytykset talouden kasvulle. Hallitusohjelma onkin talouden kasvun ohjelma. Sen toimeenpano on ensimmäinen kasvutoimi, ja tämä näkyy jo: tutkimusten mukaan yritykset luottavat hallitukseen ja sen ohjelmaan. [Jussi Saramo: Rakennusala näyttää varsin hyvältä! — Mika Lintilän välihuuto] Tilanne kuitenkin vaatii, että käymme läpi, mitä voimme tehdä vielä enemmän, vielä kunnianhimoisemmin. Siksi tarvitsemme kehysriihestä myös kasvupaketin.

Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n keskeinen suositus tuottavuuden ja talouskasvun vauhdittamiseksi on jo pitkään ollut työmarkkinoiden joustavuuden lisääminen. Juuri tätä hallitus nyt siis tekee. IMF arvioi, että toimet vauhdittavat investointeja, työllisyyttä ja kasvua.

Koko maailma investoi tänään puhtaaseen siirtymään, ja suomalaisilla korkean osaamisen yrityksillä on mahdollisuus luoda nyt vahvaa kasvua. Suomella on erinomaiset edellytykset houkutella investointeja kotimaahan. Hallitus tulee tekemään kaikkensa, jotta tässä onnistutaan. Myös koulutukseen, tutkimukseen ja kehitykseen panostaminen on kasvun vauhdittamista.

Hyvät kuulijat! Viikko sitten minulla oli ilo istua pariaksi tunniksi alas keskustelemaan nuorten kanssa heidän arjestaan, toiveistaan ja huolistaan. Suomi on nuorille edelleen hyvä ja turvallinen maa asua ja elää, mutta selvää on, että meidän on pystyttävä tekemään lasten ja nuorten eteen vielä enemmän. Meidän on vahvistettava perusopetusta, turvattava oppimisen tuki ja palvelut sekä kitkittävä kiusaaminen ja syrjintä pois. Meidän on mahdollistettava nuorille turvallinen ympäristö, jossa ei kenenkään — ei kenenkään — tarvitse pelätä väkivaltaa kaduilla. Ennen kaikkea meidän on luotava nuorille näkymä siihen, että vaikeiden aikojen jälkeen edessä on parempia aikoja. [Veronika Honkasalon välihuuto] On luotava luottamusta tulevaisuuteen, omannäköiseen elämään ja perhehaaveiden toteuttamiseen.

Lasten ja nuorten oppimistulokset ovat olleet huolenaihe jo pitkään. Laadukas ja maailmalla tunnettu suomalainen peruskoulu ei ole kriisissä, mutta totuttuun tasoon nähden tulokset heikkenevät huolestuttavasti vuodesta toiseen. Siksi hallitus päätti jo hallitusneuvotteluissa keskittää katsetta varhaiskasvatukseen ja peruskouluun, missä oppimisen pohja luodaan. Tänä vuonna tuomme päätökseen konkretiaa uudistamalla oppimisen tuen ja nostamalla viikkotuntien vähimmäismäärää perusopetuksessa.

Me pidämme huolta siitä, että Suomessa on huippuosaamista myös jatkossa. Me olemme viime viikolla päättäneet lisätä 255 miljoonaa euroa tohtorikoulutukseen. Rahoitamme muun muassa syöpälääketieteen, tekoälyn ja sosiaalipalveluiden väitöskirjatutkimusta eri puolilla Suomea. [Aki Lindén: Hyviä kohteita mutta velkarahalla!] Hallituksen investoinnit tutkimukseen ja kehitykseen ovat kokonaisuudessaan historiallisen suuret. Me olemme siitä ylpeitä.

Hyvät kuulijat! Me lupasimme pitää huolta Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Suomi ei suojele vain omaa itärajaansa vaan myös EU:n ulkorajaa, Schengen-rajaa ja Nato-rajaa. Ei ole mitään merkkejä siitä, että Venäjä olisi palaamassa vuosikymmeniä voimassa olleeseen käytäntöön, josta se luopui viime syksynä. Venäjä käyttää ihmisiä hybridi-vaikuttamisen välineenä Suomea ja Euroopan unionia vastaan. Rajan sulkua on toistaiseksi rauhoittanut tilannetta, mutta meidän on varauduttava siihen, että se voi muuttua ja vaikeutua edelleen.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Tässä Suomen ja suomalaisten turvallisuutta koskevassa tilanteessa eduskunta on ollut hyvin yksimielinen, kiitän siitä. Yhtenäisyyttä meiltä vaaditaan jatkossakin, sillä juuri ris-tiriidat ja hajaantuminen ovat Venäjän hybrdivaikuttamisen tavoite. Käytämme kaikki lainsäädännön antamat mahdollisuudet hillitä tilannetta yhä paremmin. Saatamme myös tarvita keinoja, joilla voimme tarvittaessa estää hybridihyökkäykset.

Vahvistamme omaa turvallisuuttamme pitämällä puolustuksen kunnossa. Turvallisuudesta emme voi näin tuulisina aikoina tinkiä. Olennainen osa turvallisuutta on huoltovar-muudesta huolehtiminen. Siksi vahvistamme maaseutuyrittäjyyden ja suomalaisen ruoan-tuotannon edellytyksiä. [Vasemmalta: Poistamalla maaseudun kehitystuen!]

Rajatilanne on vaikuttanut erityisesti Itä-Suomeen. Itä-Suomi-ohjelmalla hallitus pyrkii turvaamaan alueen elinvoimaa, sillä Itä-Suomen asia on koko Suomen asia. Myös EU:n pi-tää reagoida Venäjän vastaisten raja-alueiden vaikeaan tilanteeseen, ja siitä hallitus pyrkii huolehtimaan.

Hyvät kuulijat! Meiltä vaaditaan myös sitkeyttä tukea Ukrainaa sen taistelussa itsenäi-syyden ja koko Euroopan turvallisuuden puolesta. Eurooppa on lisännyt asetuotantoaan mutta ei riittävän nopeasti, jotta Ukraina saisi tarvitsemansa avun. Suomena olemme viime ja tämän hallituksen toimesta tehneet 22 päätöstä Ukrainan sotilaallisesta tukemisesta, yh-teensä 1,8 miljardilla eurolla. Näitä päätöksiä teemme lisää niin kauan kuin on tarpeen. Sa-malla meidän on tuettava Ukrainan jälleenrakentamista. Luotan siihen, että meidän suoma-laisten tuki Ukrainalle pysyy vahvana.

Olen myös erittäin tyytyväinen siihen, että saavutimme tammikuussa ylimääräisessä Eu-rooppa-neuvostossa 27 maan yksimielisen sovun Ukrainan tuen jatkamisesta.

Samalla kun tuemme Ukrainaa, meidän on vahvistettava omaa kansallista turvallisuut-tamme. Suomen Nato-jäsenyys on tässä keskeinen elementti, ja toivomme varmasti kaik-ki, että myös Ruotsin Nato-jäsenyys saa viimeisen sinettinsä pian. Liittolaisuus ja sääntö-pohjainen maailmanjärjestys ovat pienen maan turva. Me kannamme jatkossakin ensisijai-sen vastuun Suomen turvallisuudesta, mutta on hyvä tietää, että emme ole yksin. Liittolai-semme ovat valmiina tulemaan tarvittaessa avuksemme. Nato-jäsenyyttämme täydentää kahdensivlinen puolustusyhteistyösopimus DCA Yhdysvaltojen kanssa. DCA-sopimus vahvistaa entisestään Yhdysvaltain sitoutumista Pohjois-Euroopan ja Suomen turvallisuu-den vahvistamiseen.

Tilanne Lähi-idässä on hyvin vakava. Hamasin hyökkäys on johtanut sotilaalliseen krii-siin ja valtavaan humanitäärisen katastrofiin Gazassa. Humanitäärisen avun pääsy kriisi-alueen siviileille on varmistettava. Alueellinen eskalaatio huolestuttaa laajemminkin: Ga-zan lisäksi riskejä tilanteen kärjistymisestä on nähtävissä niin Länsirannalla, Libanonin eteläosissa ja nyt myös Punaisellaamerellä. Sitä meidän on yritettävä välttää.

Epävarmassa maailmassa vaikutamme parhaiten osana omaa arvoyhteisöämme Euroop-paa. Vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioidensa kansalaisten turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja, on Suomen etu. Me teemme aktiivi-sesti työtä, jotta EU kehittyä suuntaan, joka palvelee Suomea. Hallitus on sitoutunut Suo-men EU-vaikuttamisen tehostamiseen, ja työ on jo aloitettu. Viemme vahvasti omia tavoit-teitamme tulevan EU-komission agendalle. Suomen päätavoitteita ovat Euroopan strategi-sen kilpailukyvyyn parantaminen, Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistaminen sekä puhtaan siirtymän ja kiertotalouden edistäminen.

Hyvät kuulijat! Meillä on edessämme työntäyteiset valtiopäivät. Hallituksen tavoitteena on antaa eduskunnalle kevätkaudella yhteensä 116 esitystä, niistä kiireellisiä 22. Syysis-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

tuntokaudelle 24 on merkitty alustavasti 75 hallituksen esitystä. Suunnitelmaan sisältyy myös 5 keväällä annettavaa valtioneuvoston selontekoa.

Viimeisissä valtiopäivien avajaisissa pitämässään puheessa tasavallan presidentti Sauli Niinistö esitti kysymyksen, olisiko mahdollista löytää vaalikautta pidempää ja puoluerajat ylittävää näkemystä siitä, että Suomi viedään kestäväälle maaperälle. [Pia Viitasen välihuuto] Niinistön sanoin: ”Ei se siitä muutu, että etsitään syypäitä ja pysytään juoksuhaudoissa. Siitä se voisi muuttua, että nostetaan paljas totuus pöydälle ja heitetään ennakkoasenteet ja vakiofraasit nurkkaan.”

Me jaamme täällä yhteisen tavoitteen, eikö niin? Hyvinvointiyhteiskunta on turvattava. Paljas totuus on, että kaikkien olisi syytä osallistua vaadittavaan uudistustyöhön, esittää ratkaisuja ja tukea korjausliikkeitä, vaikka ne olisivat väärän puolueen ehdottamia. [Timo Heinonen: Kuulitteko, edustaja Lindtman?]

Situationen är inte möjlig att lösa. Regeringen är redo att fortsätta arbeta målmedvetet och ambitiöst. Vi är beredda att diskutera och föra dialog både i den här salen och i samhället i stort.

Tapaamisessani nuorten kanssa he kertoivat opiskelu- ja urahaaveistaan. Heillä on koko elämä edessään. Meidän yhteinen tehtävämme on palauttaa nuorten luottamus tulevaisuuteen, jossa elämme paitsi turvassa myös taloudellisesti kestävässä hyvinvointiyhteiskunnassa. [Mai Kivelä: Entäs ilmasto?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

14.16 Matias Marttinen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime kevään eduskuntavaaleissa kokoomus vaati, että vaarallinen velkakehitys pysäytetään ja talouden syöksykierre katkaistaan. Saimme suomalaisilta tähän työhön vahvan selkänöjan, mandaatin ohjata Suomen pois konkurssiuralta. Olemme laatineet Suomen lähihistorian kunnianhimoisimman talous- ja työllisyysohjelman. Tavoitteenamme on palauttaa Suomi pohjoismaiselle hyvinvoinnin ja talouskasvun tielle, nostaa suomalainen työ ja ahkeruus ansaitsemalleen paikalle.

Herra puhemies! Maamme talouden tilanne on huomattavasti synkempi kuin mitä vielä vuosi sitten arvioitiin. Joka kahdeksas käyttämämme euro rahoitetaan uudella velalla. Suomen julkisen talouden tilanne on erkaantunut huolestuttavalla tavalla muista Pohjoismaista täysin omalle uralleen. Huolen julistaminen ei kuitenkaan käänneä taloutemme syöksykierrettä. Huolen sijaan tarvitsemme nyt tekoja, jotka luovat toivoa. Tekoja, joilla taataan ikääntyville arvokas vanhuus, mahdollistetaan maailman paras koulutus ja vahvistetaan turvallisuutta maamme sisällä ja rajoilla.

Herra puhemies! Kokoomus on täysin sitoutunut toteuttamaan suomalaisen yhteiskunnan kannalta välttämättömät uudistukset, kääntämään maamme uhkaavan vaarallisen kehityksen. Viemme läpi hallituksen kuuden miljardin sopeutusohjelman. Tämän lisäksi tulemme tänä keväänä sopimaan myös uusista miljardiluokkaan nousevista sopeutuspäätöksistä. Pelkästään sopeuttamalla Suomen tilanne ei kuitenkaan käänny. [Antti Lindtman: Hyvä!] Siksi hallituksen on valmisteltava uusia kasvua ja työllisyyttä vahvistavia toimenpiteitä.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Arvoisa herra puhemies! Toivon, että kaikki puolueet tässä salissa voisivat jakaa valtiovarainministeriön esittämän tilannekuvan taloutemme vaarallisesta tilasta. [Ben Zyskowicz: Turha toivo!] Valitettavasti SDP ei ole voinut sitoutua edes nykyiseen talouden tasapainottamiseen, [Pia Viitanen: Vaihtoehtobudjetissa otamme vähemmän velkaa kuin hallitus!] vaan on esittänyt kaikkien hallituksen säästöjen ja uudistusten perumista. SDP:n linja on vähemmän työtä, enemmän veroja ja enemmän velkaa. [Pia Viitanen: Päinvastoin!] Edustaja Lindtman, eihän tuo ole mikään vaihtoehto. Miksi uskottelette suomalaisille, että Suomi nousee takaisin jaloilleen uudistuksia perumalla ja uudella lisävelalla? [Timo Harakka: Saitte ennätystyöllisyyden!] Päinvastoin, teidän ehdotuksenne iskisivät Suomen entistä syvemmälle kanveesiin.

Arvoisa herra puhemies! Suomalaiseen työhön ja yrittämiseen panostaminen on ainoa kestävä kasvun tie. Siksi hallitus uudistaa työmarkkinoita pohjoismaiselle tasolle. Toteutamme uudistuksia, jotka muissa Pohjoismaissa on toteutettu jo vuosia sitten. [Ben Zyskowicz: Demareiden johdolla!] Näitä valmisteltavia työmarkkinauudistuksia ei voi enää lykätä tai jättää tekemättä, eikä niistä tulla perääntymään. Poliittiset lakot eivät tule kääntämään hallituksen suuntaa, sen sijaan niillä aiheutetaan yrityksille ja kansalaisille merkittävää vahinkoa. Poliittiset lakot vaarantavat jo nyt suomalaisten työpaikkoja. [Veronika Honkasalo: Ai millä tavalla?] Työmarkkinauudistukset ovat suomalaisen palkansaajan etu ja turva. Vain pohjoismaisella työllisyysasteella voidaan ylläpitää pohjoismaisia hyvinvointipalveluita.

Arvoisa herra puhemies! Teemme kevään aikana historiallisia päätöksiä myös Suomen turvallisuuden kannalta. Suomi jatkaa vankkumatta poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukeaan Ukrainalle, niin kauan kuin on tarpeen.

Keväällä tulee myös täyteen Suomen ensimmäinen vuosi Naton jäsenenä. Puolustusliiton jäsenyyden lisäksi Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus DCA vahvistaa merkittävästi maamme turvallisuutta. Nato-jäsenyys ja DCA-sopimus sitovat meidät pysyväksi osaksi länttä.

Hallitus pitää kaikissa tilanteissa huolen Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Hallituksen päätös jatkaa itärajan täyssulkua on täysin perusteltu, ja annamme sille kaiken tukemme.

Arvoisa herra puhemies! Kokoomus kantaa vastuuta Suomesta. Olemme yhä valmiita tekemään viime keväänä lupaamamme päätökset, jotta Suomi voi jatkossa palata pohjoismaiselle polulle — polulle, jolla Suomessa on enemmän työtä ja omalla työllään tulee toimeen. Näin on muissa Pohjoismaissa, ja näin voi olla myös täällä Suomessa. Teemme välttämättömän, jotta voimme taata suomalaisille työtä, turvaa ja hyvinvointia. Tämän lupasimme, ja tästä pidämme kiinni.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

14.20 **Jani Mäkelä ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus jatkaa vuonna 24 määrätietoisesti ohjelmansa toteuttamista. Julkisen talouden tilannekuva kuitenkin on heikentynyt merkittävästi hallitusneuvottelujen jälkeen, ja tämä edellyttää uusia sopeutuspäätöksiä, jotta tavoitteet julkisen talouden tasapainottamisesta voidaan saavuttaa. Niiden saavuttaminen on välttämätöntä, kun haluamme turvata hyvinvointivaltion tulevaisuudensakin ja päästä viimeinkin eteenpäin näistä menetetyistä vuosikymmenistä.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Vasemmisto-oppositiota tukeva ay-liike on päättänyt vaikeuttaa kansalaisten elämää poliittisilla lakoilla. Tämä ei ainakaan vähennä sopeutusten tarvetta. Liitot eivät ole esittäneet yhtäkään plusmerkkistä ratkaisua työllisyytemme tai julkisen taloutemme ongelmiin. Näitä uudistuksia tehdään, jotta yritysten mahdollisuudet palkata uusia työntekijöitä paranisivat ja jotta työntekijän olisi kannattavampaa ottaa vastaan työtä kuin olla sosiaaliturvan varassa.

Tänä vuonna jatketaan uudistuksia, joilla tavoitellaan lisää työllisyyttä. Viime vuonna hyväksytyillä sosiaaliturvan muutoksilla arvioi valtiovarainministeriö saatavan noin 64 000 uutta työllistä, [Jussi Saramo: Ajatte satatuhatta toimeentulotuelle!] ja jatkossa tarvitaan lisää työllisyystoimia.

Arvoisa puhemies! Hallitus vahvistaa vuonna 24 ulkoista ja sisäistä turvallisuutta. Sisäministeriössä tehdään jatkuvasti työtä itärajamme turvaamiseksi. Venäjän hybridioperaatio on pysäytettävä.

Rajan akuutin ongelman hoidon ohella tämä hallitus on ensimmäinen, joka tunnustaa harjoitetun maahanmuuttopolitiikan lukemattomat ongelmakohdat. Sisäministeriössä sekä työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteilla monia esityksiä, joilla maahanmuuttopolitiikkaa viedään kohti pohjoismaista vastuullista suuntaa.

Nämä muutokset lisäävät turvallisuutta [Timo Harakka: Heikentävät kannattavuutta!] ja etenkin pitkällä tähtäimellä vahvistavat julkista taloutta. Tiedämme, että nykyisen kaltainen maahanmuuttopolitiikka aiheuttaa massiivisia kustannuksia julkiselle taloudelle. Tästä karua kieltään kertoo esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten osuus pääkaupunkiseudun toimeentulotukiasiakkaiden joukossa. [Välihuutoja vasemmalta]

Oikeusministeriössä on valmisteilla lukuisia toimia, joilla rangaistuskäytännöistämme tehdään kansalaisten oikeustajua paremmin vastaavia. [Timo Harakka: Kela-etsivät!] Jatkossa ensikertalaisena rikoksentehtijänä voitaisiin tuomita vain aidosti ensikertalainen. Tapon syyteoikeutta pidennetään ja nöyryytysväkivaltaan sekä katujengirikollisuuteen puututaan kovalla kädellä.

Rikollisuutta vähentävä politiikka ei kuitenkaan ole vain rangaistusten varassa. Esimerkiksi lisäpanokset peruskouluun varmasti auttavat ongelmien ennaltaehkäisyssä. [Sofia Virta: Ja leikkaukset terveydenhuoltoon!] Perussuomalaiset kuitenkin muistuttavat, että koulujen ja lasten ongelmia ei voi ratkaista pelkällä rahalla. On voitava tarkastella kriittisesti, mikä kouluissa ja kasvatuksessa on mennyt pieleen, ja korjattava tilanne. Sekä kodin että koulun on tarjottava lapsille selkeät raamit kasvulle ja oppimiselle.

Arvoisa puhemies! Maatalousyrittäjien tilanteen parantaminen on keskeistä jo huoltovarmuudenkin kannalta. [Anne Kalmarin välihuuto] Aiomme tehdä muutoksia alkutuotajan aseman parantamiseksi. EU:n ylimitoitettu sääntely kurittaa maataloutta kohtuuttomasti. [Anne Kalmar: Yhtään esitystä ei ole!] Suomi pitää kokonaisturvallisuuden kannalta tärkeänä, että maataloutta voidaan harjoittaa tuottavasti koko maassa. Maatalouden tärkein tehtävä on ruoantuotanto. [Mika Lintilän välihuuto]

Kohtuuhintainen liikkuminen on pitkien etäisyyksien Suomessa perustarve. Meille perussuomalaisille on tärkeää hallituksen linja turvata sen liikkumisen edellytykset ja torjua autoilua entisestään kallistavat tekijät.

EU-politiikassa hallitus ottaa enemmän kansallista etua huomioivan linjan, jossa painopiste on ennakko vaikuttamisessa. EU:n pitää keskittyä isoihin asioihin ja unohtaa pullonkorkkien kaltaisten asioiden sääntely.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Tässä maailmanpoliittisessa tilanteessa EU:n painopisteen on siirryttävä kokonaisturvallisuuden vahvistamiseen. Haitallisia riippuvuuksia, esimerkiksi Kiinaan, on purettava ja entisestä sinisilmäisestä toimintatavasta ja asenteesta suhteessa autoritääriin maihin on päästävä eroon.

Arvoisa puhemies! Hallitus siis jatkaa vuonna 24 vaikeaa ja välttämätöntä työtään julkisen talouden tasapainottamiseksi ennestäänkin vaikeutuneessa tilanteessa. Samalla huolehditaan niin ulkoisesta kuin sisäisestäkin turvallisuudesta. Oppositio on tervetullut mukaan tähän työhön, ja toivottavasti kaiken vastustamisen sijaan sieltä suunnalta saadaan tänä vuonna myös käyttökelpoisia ratkaisuja yhteiskuntaamme koskeviin vakaviin ja syviin ongelmiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

14.25 Antti Lindtman sd (ryhmäpuheenvuoro): Puhemies, hyvät kollegat! Orpon hallitukselle tulee tänä keväänä vuosi täyteen. Hallituspuolueet lunastivat mandaattinsa vaaleissa lupaamalla pysäyttää velkaantumisen luomalla satatuhatta uutta työpaikkaa ja kääntämällä arjen kustannukset laskuun. [Vilhelm Junnila: Paljonko lakko maksaa?] Ennen vaaleja valtiovarainministeri Purra vannoi, että pienituloisilta suomalaisilta ei leikata, ja pääministeri Orpo lupasi, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia. [Jenna Simula: Herra vappusatanen!]

Puhemies, ärade talman! Nu är det en bra tid att utvärdera åt vilket håll regeringen tar Finland.

Eli nyt on hyvä arvioida, mihin suuntaan hallitus vie Suomea.

Ikävä tosiasia on, että velkaantuminen ei ole loppumassa, ei pysähtymässä, ei edes hidastumassa. Se on kiihtymässä tällä vaalikaudella. Oikeistohallitusta uhkaa joutuminen EU:n tarkkailuluokalle, alijäämämenettelyyn. [Välihuutoja oikealta] Sataantuhanteen työpaikkaan on nyt matkaa 120 000 työpaikkaa. Suunta on nyt väärä. Kasautuvat leikkaukset ovat viemässä esimerkiksi arvokasta työtä tekevältä vanhuksen tai vammaisen henkilökohdaiselta avustajalta ensin sairauspäivän palkan, sitten satoja euroja toimeentulosta asumistukileikkauksella, ja lopuksi ansioturva lyhennetään kahteen kuukauteen. Ei ihme, että hallituksen linjaa kritisoidaan poikkeuksellisen laajasti. [Jenna Simula: Teidän kuplassa!] Oikeuskansleri ja riippumaton talouspolitiikan arviointineuvosto ovat joutuneet huomauttamaan, että leikkauksia viedään läpi laput silmillä välittämättä niiden kasautumisesta yksille ja samoille suomalaisille. Myös Alexander Stubb joutui ennen vaaleja toteamaan, ettei tämän hallituksen talouspolitiikka kohenna ihmisten hyvinvointia.

Puhemies! Hallitus siis lupasi pysäyttää velkaantumisen, nyt velkaantuminen kasvaa ennätyslukemiin. Luvattiin lisää työpaikkoja, nyt työpaikkojen määrä vähenee. Pienituloisilta leikataan, ja arjen kustannukset kasvavat. Hallituksen aiheuttama työmarkkinakaaos pahenee päivä päivältä. [Vilhelm Junnila: Eiköhän se ole demarien!] Arvoisa pääministeri, onpahan lyhyessä ajassa saatu aikaan melkoinen sotku. Kukahen tämän kaiken siivoaa?

Puhemies! Johtopäätös on selvä: oikeistohallitus vie Suomea väärään suuntaan. Ei ihme, että sadattuhannet myyjät, hoitajat, opettajat, jopa insinöörit sekä lääkärit ovat osoittaneet mieltään hallituksen toimia vastaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja demarit!] No, hallitus on moittinut palkansaajia kohtuuttomuudesta. Kysymys: mitä he lopulta vaativat?

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Eivät he kohtuuttomia vaadi, vain sitä, että te, hyvä valtiovarainministeri, pitäisitte kiinni niistä lupauksistanne ennen vaaleja, että työtaisteluoikeutta ei rajata, työttömyysturvaa ei lyhennetä ja että palkansaajan asemaa ei heikennetä, niistä lupauksista, jotka annoitte mustaa valkoisella, lupauksista, joiden ansiosta te sinne ministeriaitioon pääsitte. Onko se kohtuuton vaatimus? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei nyt oikein toimi!] Minusta se on aivan oikeutettu vaatimus. Pääministeri, teillä on ratkaisun avaimet. Käynnistäkää aidot neuvottelut osapuolten kanssa myös palkansaajia kuullen. Tehkää se jo tänään. Ja jos ette itse kykene nousemaan sieltä juoksuhaudasta, niin kutsukaa vaikka sovittelija apuun. [Sinuhe Wallinheimo: Sixten Korkman!] Jos ette näin tee, tulemme jättämään välikysymyksen, [Timo Heinonen: Se sopii!] jotta tämä vastakkainasettelua synnyttävä hallituksen toimintalinja saadaan koko eduskunnan arvioitavaksi.

Puhemies! Jo viime syksynä varoitimme hallitusta, että sen valitsemalla linjalla edessä on lisäleikkausten kierre. Nyt valtiovarainministerikin on joutunut sen myöntämään: keväällä edessä on uudet hallitusneuvottelut. Kysymys kuuluu: onko tälle oikeiston poliitikalle vaihtoehto? Kyllä on. Se vaihtoehto on kasvutoimia tässä ja nyt. Se on luottamuksen Suomi, se on yhteistyön Suomi.

Viisi kohtaa:

Ensinnäkin, kootaan työmarkkinajärjestöt yhteen, vakautetaan tilanne ja haetaan neuvottelemalla ratkaisut tukemaan kasvua ja työllisyyttä. [Sebastian Tynkkynen: Täyttä abstraktia!]

Toiseksi, tehdään vihdoin pelastuspaketti rakennuslalle, ettei rakennuslama vie koko maata ja työllisyyttä entistä syvemmälle ahdinkoon. [Sebastian Tynkkynen: Eli konkreettisesti mitä?]

Kolmanneksi, käykää kehysriihessä läpi tekemänne menolisäykset, esimerkiksi satoja miljoonia euroja yksityiseen terveydenhuoltoon ja rikkaita suosivat veroratkaisut, kuten Valtiontalouden tarkastusvirasto on teille suositellut.

Neljänneksi, otetaan valtiovarainministeriön menokartoituksesta käyttöön ne oikeudenmukaiset toimet, joihin ei ole vielä haluttu puuttua. [Miko Bergbom: Hakaniemen hyväksymät!] Niistä löytyy yhteensä miljarditason sopeuttamistoimet. [Puhemies koputtaa]

Viidenneksi, estäkää veropohjan rapautuminen, kuten talouspolitiikan arviointineuvosto ja IMF ovat esittäneet. Tehkää se oikeudenmukaisesti. [Puhemies koputtaa] Palkansaajien ja eläkeläisten toimeentuloa ei pidä heikentää. [Ben Zyskowicz: Kuudenneksi, perukaa kaikki säästöt!]

Puhemies! Suomi on nyt tienhaarassa. Teillä on mahdollisuus nyt muuttaa suuntaa [Puhemies koputtaa] tästä kasvavasta velasta, laskevasta työllisyydestä. Valitkaa kasvun, luottamuksen ja yhteistyön Suomi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

14.31 **Annika Saarikko kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi saa uuden tasavallan presidentin. Keskusta onnittelee Alexander Stubbia ja toivoo viisautta viranhoidon. Toivottavasti uusi presidentti on myös tässä kiperässä maailmanajassa toivon tuoja. Rohkaisemme tulevaa uutta presidenttiä jatkamaan yhteydenpitoa eduskunnan ja sen valiokuntien kanssa edeltäjänsä lailla. Yhteisymmärrys ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan asioista on Suomelle voimavara etenkin nyt. Keskusta on valmis yhteistyöhön yli hallitus—oppositio-ajan, kun eduskunta saa niitä koskevat selonteot käsiteltäväkseen.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Tässä ja nyt meidän on varmistettava, että Suomi on varautunut etenkin itärajan pitävyyteen ja että olemme valppaana itänaapurin ilkeyksiin. Vaikka se ylevältä voi kuulostaa, olkaamme yhdessä Suomen turva.

Arvoisa puhemies! Kahtiajako on kansan kuva, mutta ei onneksi koko kuva. Kodeissa ja työpaikoilla on paljon maltillisia keskellä olijoita, jotka odottavat meiltä päättäjiltä sopimis- ja yhteistyökykyä hallituksessa, eduskunnassa ja juuri nyt työmarkkinoilla. Mitä kauemmin junttura jatkuu, sitä hankalammaksi tavallisten ihmisten arki käy. [Ben Zyskowicz: Kyllä, eli lopettakaa vaan!] Mitä enemmän jyrätään ja rettelöidään, sitä jyrkemmäksi Suomen talouden alamäki muuttuu. Hallitus ja Hakaniemi — hallitus ja Hakaniemi — Suomi huutaa sovintoa. Te pysäytätte Suomen. [Ben Zyskowicz: Kyllä, lopettakaa vaan!] Keskustan mielestä tämä maa on liian arvokas riideltäväksi rikki.

Arvoisa puhemies! Yhteistyökyky ei tarkoita pakotettua yksimielisyyttä tai uudistusten unohtamista eikä maailmaa, jossa puolueilla ei olisi mitään eroja. Suomessa on keskusta, vasemmisto ja oikeisto. Tasavallassa ja kansanvallassa eroja pitää olla. Voisimmeko kuitenkin yhdessä viedä eteenpäin edes joitain suurimpia asioita, jotka vaikuttavat Suomen pärjäämiseen, että ihmisillä on töitä, että talous saadaan kasvuun ja kuntoon, että hoitoon pääsee ja hoivaa saa, että tässä maassa uskaltaa perustaa perheen ja suunnitella omaa ja läheisten tulevaisuutta? Sosiaali- ja terveysministeri esitti jo julkisuudessa yhteistyötä sairaaloiden osalta. Olemme valmiita vaikka heti yhdessä korjaamaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kiistattomia puutteita ja parantamaan viime vaalikaudella tehtyä lainsäädäntöä ja ylipäätään turvaamaan palvelut jokaiselle suomalaiselle. Mutta sen sijaan neuvoloiden, perhekeskusten, terveysasemien ja hoivakotien ja muiden lähipalveluiden alasajolle ja sairaaloiden keskittämislle me sanomme ”kiitos, ei”. [Ben Zyskowicz: Tehän tämän uudistuksen teitte!] Se on vastoin kaikkea sitä, mikä on keskustalle tärkeää. Olemme myös valmiita vaikka heti yhteistyöhön Suomen pitkältä ajalta juontuvien talous- ja velkaongelmien ratkaisemiseksi presidentti Niinistön linjalla. Se tarkoittaisi sitä, että me yhdessä sopisimme tässä maassa tulevina vuosina harjoitettavan talouspolitiikan päälinjat, veroasteen tason, menojen tason ja ennen muuta kasvun kaavan. Tarkemmat ratkaisut kukin hallitus valitkoon itse, ja monissa kohdin keskusta valitsee toisin kuin Orpon hallitus.

Arvoisa pääministeri, te saitte perinnöksenne Suomen, jossa ihmisiä oli töissä historiallisen paljon. Nyt tässä maassa kasvaa vain työttömien ja konkurssiin ajautuneiden yritysten määrä. Teidän talouspolitiikassanne on neljä merkittävää virhettä, ja siksi Suomi on nyt pinteessä:

Ensinnäkin te olitte väärässä, kun ette hallitusohjelmassa käyttäneet verotusta talouden kuntoon laittamiseksi, [Juha Mäenpää: Olisitte lähteneet hallitukseen!] vaikka veropohjasta lohkeaa pois miljardeja tulevina vuosina. Sen sijaan te kevensitte veroja hyvätuloisille ja asuntosijoittajille. Te unohditte oikeudentunnon.

Toisekseen te kuvittelitte, että sosiaali- ja terveyspalveluista olisi löydettävissä ylimäärisiä säästöjä, miljardi poikineen, maassa, jonka väki vanhenee ja jossa välimatkat ovat pitkiä ja kaikista on luvattu pitää huolta, ja nyt te joudutte peruuttamaan.

Kolmanneksi te laiminlöitte talouskasvun. Vain se pelastaa Suomen huomisen paremmaksi. Maa on taantumassa, teidän ratkaisunne on tunnin juna, ja siinä kaikki. [Naurua] Me tiedämme, että koko maa tarvitsee yrityksiä, investointeja ja työntekijöitä myös ulkomailta.

Neljänneksi työmarkkinoiden levottomuus ja jyräämällä ajettu hallituksen linja on nyt jo maksanut yrityksille liikaa. Hallitusohjelman tavoite työllisyyden nousun parin miljardin

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

hyödyistä taloudelle uhkaa karata yhä kauemmas. [Juha Mäenpää: Tyhjä paperi!] Toivon tänään kuulevani, myönnätkö nämä virheet ja aiotteko tehdä asialle jotain. Ne voi korjata, ja on teidän valintanne, alatteko te katsoa eteenpäin vai syyttelettekö taaksepäin.

Arvoisa puhemies! Vielä tiiviisti lopuksi: Pitää olla selkärankaa, kuten valtiovarainministeri Purra toistuvasti toteaa, mutta samalla on yhdessä hyvä ymmärtää, että loppumassa eivät ole vain rahat, vaan loppumassa on myös suomalaisten keskinäinen luottamus, pohjoismaista hyvinvointimalliamme koossa pitävä liima. Jos todellisuudet erkaantuvat, maa ei ole kriisinkestävä. Kysymys ei ole vain sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, vaan alueiden tasa-arvosta, siitä, että työllään tulee toimeen ja omalla kodilla on arvo. Me voimme vielä yhdessä muuttaa Suomen suunnan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.37 Sofia Virta vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee rohkeutta ratkaista ongelmia, kykyä katsoa kokonaisuutta ja tahtoa tehdä se yhdessä. Suomalaiset odottavat, että me tässä salissa kykenemme ratkaisemaan aikamme suurimpia haasteita ja rakentamaan kaikille suomalaisille ehjempää arkea, että me kykenemme luomaan uskoa tulevaan ja varmistamaan, että Suomi ja suomalaiset voivat kukoistaa. Me tiedämme, että se ei ole ihan helppo tehtävä tilanteessa, jossa nämä haasteet ovat mittavat ja monet tulevaisuudennäkymistä epävarmoja. Meidän suomalaisten tapaan ei kuitenkaan kuulu luovuttaa, ja vaikka tilanne on vaikea, se ei ole toivoton.

Suomi voi kukoistaa, mutta ei se tapahdu sillä, että tässä salissa syyllisiä etsitään, vaan ratkaisuja hakemalla. [Vilhelm Junnilan välihuuto] Tarvitsemme tahtoa tehdä rakentavaa yhteistyötä silloinkin, kun tulemme eri taustoista tai olemme eri mieltä. Ja kyllä, tässä on varmasti meillä kaikilla opittavaa ja peiliin katsottavaa, sillä nyt käynnissä oleva polarisaatiokehitys ei ole kyllä kenenkään etu.

Arvoisa puhemies! On tärkeää siis hakea ratkaisuja yhdessä. Suomen rikkaus on vahva monipuoluejärjestelmä, jossa yksimielisyys ei kuitenkaan ole yhteistyön vaade. Vihreiden puheenjohtajana rehellisesti ja suoraan totean, että meille vihreille nykyinen hallituksen ajama ilmasto- ja ympäristöpolitiikka ei ole riittävää. Olemme pettyneitä hallituksen kyvyttömyyteen uudistaa taloutta sekä arvovalintaan leikata juuri lapsilta ja nuorilta. [Ben Zyskowiec: Onneksi talous uudistui edellisessä hallituksessa!] Mielestämme suunta on väärä, ja kauniit puheet eivät riitä, jos teot ovat ristiriidassa. Sen sijaan, että me vihreät kuitenkin jäisimme vain vastustamaan, olemme tarjonneet ja tulemme tarjoamaan keinoja sekä vaihtoehtoja — ovathan ongelmatkin yhteisiä.

Suomi tarvitsee lisää rahaa, eikä sitä synny ilman talouden uudistamista. Vihreiden vaihtoehtobudjetissa esitimme perustan kestäväälle, ylivaalikautiselle tielle kohti talouden tasapainoa. Olemme esittäneet oikeudenmukaisempia leikkauksia ja rakenteellisia verouudistuksia. Olemme osoittaneet, että velkaa voi ottaa hallitusta vähemmän ja silti panostaa lapsiin ja nuoriin sekä suomalaisen luontoon hallitusta enemmän, ja ei, mekään emme korrotaisi työn verotusta. Päinvastoin, olisimme kyenneet sitä hallitusta enemmän keventämään. [Ben Zyskowiec: Ihanko totta olette?] Olemme siis tuoneet lukuisia keinoja, ja toivon, että hallitus niihin nyt tarttuu, kun lisäsopeutustarpeen edessä kysymykset ovat isoja.

Hallitus, valitkaa siis kestävä kasvun ja reilujen uudistusten tie. Panostakaa kunnianhimoisemmin vihreään siirtymään, osaavan työvoiman riittävyyteen ja reiluun kilpailuun. Vauhdittakaa kiertotaloutta ja leikatkaa ympäristölle haitallisista tuista. Toteuttakaa vih-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

reä verouudistus, jotta haitat maksavat aiheuttajalle ja toimeliaisuus kannattaa aina. [Ben Zyskiewicz: Sitähän me juuri tehdään!] Tuokaa pöytään terveysverot, luontohaittamaksu ja korottakaa kaivosvero reippaasti verrokkimaiden viiteryhmän tasolle. [Hannu Hoskosen välihuuto] Älkää siis keskittykö säilyttämään vaan etsikää sitä rohkeutta uudistaa.

Arvon hallitus, vain taloutta järkevästi vahvistamalla voimme varmistaa, että Suomi on lapsille ja nuorille se maailman paras paikka tulevaisuudessa. Mutta te ette voi tehdä sitä niiden kustannuksella, jotka ovat tänään lapsia tai nuoria. Heiltä leikkaamalla te leikkaatte vain tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Arvon kollegat, meillä ei ole sitä vahvaa taloutta, ei onnellista lapsuutta eikä kasvun mahdollisuuksia, jos me laiminlyömmme tämän ympäristön, jossa me elämme. Esitän, että hallitus ryhtyy toimiin luonnonsuojelun rahoituksen kasvattamiseksi, luontohaittojen hinnoitteluun ja velvoittavan luontolain säätämiseksi. [Jani Mäkelä: Ja lisää vielä menoja!] Ja on lopetettava viivytys ilmastotoimien kanssa. Me haluamme, että hallituksen kehysriihessä tuodaan esiin uskottava lista ilmastotoimista, se kun on myös talouspolitiikkaa ja turvallisuuspolitiikkaa kovimmillaan.

Arvoisa puhemies! On tärkeää tunnistaa, että isoimmat rakenteelliset uudistukset, joita Suomi todella tarvitsee, tehdään yhdessä ja yli vaalikausien. Arvon hallitus, on aina fiksumpaa rakentaa yhdessä kuin rikkoa yksin. Sanelupolitiikalla ei tätä maata saada kuntoon, ja vetoan, että lopetatte niskavoittojen hakemisen ja lähdette rakentamaan tasapainoa. Suomi on pieni maa. Ei meillä ole varaa keskenämme riitelemiseen, kun voimme myös valita keskustelun tien.

Suomen vahvuus on ollut se, että meillä erilaiset ihmiset erilaisista lähtökohdista ja todellisuuksista voivat tulla yhteen ja haluavat ymmärtää tosiaan. Toivon, että hallitus ryhtyy vaalimaan tätä suomalaista voimavaraa, sillä vain niin Suomi voi kasvaa, taloutemme rattaat pyöriä ja suomalaiset voida hyvin nyt ja tulevaisuudessa. [Arja Juvonen: Maailmaa syleilevää puhetta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

14.42 Jussi Saramo vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeistohallitus on jo tehnyt historiaa. Tuskin koskaan ennen on heti petetty lähes kaikki, mitä vielä hetki sitten vaaleissa luvattiin.

Teidän tärkein lupauksenne oli lopettaa velkaantuminen. Mutta heti ensimmäisessä budjetissa velkaantuminen lisääntyy hallituksen omilla päätöksillä. [Ben Zyskiewiczin välihuuto] Edellinen hallitus otti velkaa, edustaja Zyskiewicz, koronakriisiin, teidän nykyinen hallituksenne antaakseen yrityksille, niiden omistajille sekä suurituloisille veronkevennyksiä.

Suomesta luvattiin tehdä maa, jossa työ on aina kannattavaa ja palkalla tulee toimeen. Mutta nyt Suomesta tehdäänkin maa, jossa suojaosien ja asumistuen leikkausten jälkeen yhä useampi ei enää tule palkalla toimeen ja jopa 100 000 uutta ihmistä joutuu toimeentulotuelle.

Työelämää luvattiin parantaa yleissitovien työehtosopimusten kautta — erityisesti te, perussuomalaiset, tämän lupasitte. Mutta hallitus kuitenkin muuttaa paikallisen sopimisen paikalliseksi saneluksi. Se romuttaa myös työntekijöiden viimeisenä turvana toimineita työehtosopimuksia. [Vilhelm Junnila: Ei pidä yhtään paikkaansa!]

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Kokoomus, te lupasitte edistää työrauhaa, työhyvinvointia ja työelämän tasa-arvoa. Sen sijaan hallitus tuhosi työrauhan toteuttamalla jääräpäisesti elinkeinoelämän johtajien kohtuuttomia vaatimuksia, jotka heikentävät tasa-arvoa ja työhyvinvointia. [Miko Bergbom: Ei me lakkoilla!] Seurauksena näemme vuosituhannen rajuimpia lakkoja.

Perussuomalaiset, RKP ja kristillisdemokraatit lupasivat, että lakko-oikeutta ei ainaakaan heikennetä. Ensi töiksenne te päätitte estää teidän omiin päätöksiinne kohdistuvaa lakkoilua. Myös työntekijöiden mahdollisuuksia tukea toisiaan lakkoilla aiotaan estää.

Kokoomus lupasi — ja tänäänkin täällä on luvannut — että 100 000 suomalaista saa työpaikan heidän toimillaan. Mutta päätetyille työntekijöiden aseman heikentämisille on kuitenkin laskettu työllisyysvaikutukseksi pyöreä nolla. Teoreettinen työllisyyden kasvu on seurausta sosiaaliturvan heikentämisestä, jotta pienituloisten olisi pakko ottaa töitä millä tahansa ehdoilla ja palkoilla. Töitä on kuitenkin yhä vähemmän tarjolla.

Ministeri Purra, te lupasitte ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei teille käy. Ministeri Orpo, te lupasitte, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Voitteko sanoa tämän nyt yksinhuoltajalle, joka menettää satoja euroja kuussa pienistä tuloistaan, eivätkä rahat riitä elämiseen, vaikka muuttaa kauas pois työpaikoista ja lasten koulusta? [Jenna Simula: Käännä jo kasetti!]

Kohtuuhintaista asuntotuotantoa te lupasitte lisää. Mutta ajattekin voittoa tuottamatonta ARA-tuotantoa alas. Vuokrat nousevat rajusti, kun sijoittajat jyräävät kuntalaisten omistamat asuntoyhtiöt.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan te oikeistossa lupasitte aivan kaikille. Lopputuloksena aiempaa harvempi pääsee ansiosidonnaisen turvan piiriin.

Sosiaali- ja terveystalouteen pääsyä te lupasitte nopeuttaa. Mutta rahaa siirretäänkin pois julkisista terveystalouksista tukemaan yksityistä terveystaloutta.

Arvoisa puhemies! Viisi minuuttia on liian lyhyt aika käydä läpi kaikki jo nyt petetyt lupaukset. Erityisesti te perussuomalaiset olette kunnostautuneet siinä, että puhuitte yhtä ja teette nyt aivan päinvastaista.

Saamme viikosta toiseen kuulla, kuinka vaihtoehtoja ei ole, vaikka viikosta toiseen me täältä niitä nostamme esiin. [Ritva Elomaa: Mitkä ne ovat?]

Kevään kehysriihessä hallituksella on edessään paisuva itse aiheutettu velkaantuminen, jota valtiovarainministeri Purra jo ehdotti paikattavan ruuan verotusta nostamalla. On pakko kysyä oikeiston moraalista perään. Eikö ensin pitäisi korjata osinko- ja pääomaverojärjestelmä länsimaiseksi, kuten vasemmiston lisäksi ministeriön asiantuntijat vuodesta toiseen esittävät? [Juho Eerola: Eipä sitten korjattu, kun olitte hallituksessa!] Eikö Suomen pitäisi kopioida arvonnousuvero vaikkapa Yhdysvalloista tai lähes mistä tahansa länsimaasta, jotta Suomessa tehdystä varallisuudesta maksettaisiin tänne myös verot [Juho Eerola: Miksi sitä ei toteutettu viime hallituskaudella?] eikä kannustettaisi siirtämään rahoja Dubaihin tai Sveitsiin? Miksi teille, ministerit Purra ja Orpo, tulee aina ensimmäisenä mieleen rokottaa pieni- ja keskituloisia eikä suurituloisia, pääomilla eläviä? Miksi pienituloisia kannustetaan viemällä vähästä, kun omistuksillaan eläviä te kannustatte antamalla entistäkin enemmän? [Juho Eerola: Eihän niille mitään anneta, vaan ne saavat pitää omansa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, Otto, varsågod.

14.47 **Otto Andersson r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Uudet valtiopäivät tuovat mukanaan haasteita, mutta myös mahdollisuuksia. Presidentinvaalien

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

toinen kierros ja Alexander Stubbin ja Pekka Haaviston väliset keskustelut asettavat jatkossa riman korkealle Suomen poliittiselle keskustelukulttuurille. Asiallinen ja molemmin puolin kunnioittava tapa esittää poliittisia mielipiteitä kelpaa esikuvaksi myös tässä salissa, varsinkin nyt, kun keväällä käsittelemme vaativia kokonaisuuksia.

Muun muassa talouskehityksen, vähentyneiden verotulojen ja hyvinvointialueiden kasvavien menojen takia hallitus joutuu keväällä päättämään uusista, vaikeista sopeuttamistoimista. Samalla on selvää, että Suomea ei nosteta pelkillä leikkauksilla tai veronkorotuksilla. Tarvitsemme myös kasvua ja uskoa tulevaisuuteen. Tarvitsemme useampia ihmisiä töihin ja enemmän menestyviä yrityksiä. Näin kasvatamme hyvinvoinnin turvaavia verotuloja. Siksi hallitus tekee mittavia panostuksia koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioihin ja liikennehankkeisiin sekä edistää teollisuuden vihreää siirtymää.

On myös välttämätöntä uudistaa ja joustavoittaa työmarkkinoita. Erityisen tärkeää on, että RKP:n pitkäaikainen tavoite paikallisen sopimisen edistämisestä kaikenlaisissa yrityksissä nyt etenee. [Antti Lindtman: Siinä tulikin myös niitä säästöjä!] Keväällä meillä on myös oltava valmiutta lisätoimenpiteisiin kasvun ja kilpailukyvyn edistämiseksi, mutta, edustaja Lindtman, on kuitenkin oltava rehellinen siinä, että pelkillä kasvutoimilla taloutta ei saada tasapainoon.

Bristen på kunnig arbetskraft är ett av de största hindren för tillväxt enligt näringslivet. I SFP ser vi inte en ökad arbetskraftsinvandring som ett alternativ, vi ser det som en nödvändighet. Därför är det viktigt att tillståndprocesserna samt erkännandet av utländsk examen försnabbas. Vi i SFP är mycket nöjda att den planerade så kallade tremånadersregeln för att hitta ett nytt jobb nu förlängs till sex månader gällande experter och specialsakkunniga.

För oss i SFP är det också centralt att de konkreta åtgärderna i statsrådets meddelande om främjande av likabehandling, jämställdhet och icke-diskriminering förverkligas. Arbetet mot rasism måste fortsätta på alla nivåer.

Ärade talman! En hög utbildningsnivå gynnar tillväxten. Samtidigt är utbildningen det bästa sättet att skapa jämlika förutsättningar i livet för alla barn. Genom att regeringen ökar på antalet årsveckotimmar, utan att utvidga läroplanen, får alla barn bättre möjligheter att lära sig läsa, skriva och räkna. SFP välkomnar också förnyandet av trestegsstödet på ett sätt som förbättrar elevernas möjlighet att få tillräckligt stöd och som samtidigt minskar undervisningspersonalens administrativa börda.

Hallitus tekee myös suuren panostuksen tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. Tki-rahoitusta vahvistetaan miljardilla eurolla. Tämä on keskeistä teollisuuden vihreän siirtymän kannalta. Siirtymä onkin eräs tärkeimmistä keinoista ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, ja se tarjoaa valtavat mahdollisuudet kasvulle ja kotimaisille yrityksille. EK:n mukaan Suomessa on vähintään 100 miljardin euron suuruinen investointipotentiaali. Hallitus edistää investointeja sujuvoittamalla lupakäsittelyä ja turvaamalla puhtaan ja edullisen kotimaisen sähkön saatavuuden.

Med tanke på självförsörjningen är det också helt nödvändigt att regeringen nu kommer att ändra lagstiftningen för att stärka jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan. Vi i SFP hoppas få behandla dessa lagförslag möjligast snart här i plenum. Utvecklingen där en gård per dag i Finland slutar måste brytas.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Ärade talman! En av Finlands stora utmaningar är personalbristen inom vården. Oberoende av hurdan förvaltningsreform eller dimensionering som görs så finns det ingen god vård utan en välmående och tillräcklig personal. Åtgärderna för att förbättra situationen borde ha gjorts under förra valperioden, egentligen redan tidigare, men måste göras senast nu. I stället för att avveckla sjukhus på grund av rådande personalbrist behöver vi lösningar för att öka personalen, inte tvärtom, och för att trygga vården på svenska behövs mera personal som kan svenska.

Nyt on välttämätöntä tarkistaa hoitoalan kelpoisuusehtoja ja työnjakoa, jotta henkilöstö saisi keskittyä nykyistä enemmän siihen, mihin heidät on koulutettu. Byrokratiaa on vähennettävä, jotta hallinto ja dokumentointi eivät menisi asiakastyön edelle. Johtajuuden ja työnteon joustavuuden parantaminen on myös tärkeää hoitoalan houkuttelevuuden kannalta. RKP:n eduskuntaryhmä katsoo, että yksi kevään tärkeimmistä prioriteeteista on se, että hallitusohjelman toimenpiteet henkilöstöpulan ratkaisemiseksi etenevät mahdollisimman nopeasti. — Kiitos, tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

14.53 Mika Poutala kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitamme näitä valtiopäiviä hyvin tuulisessa ja kylmässä ajassa. Kuulemme niin idästä kuin lännestäkin huolestuttavia lausuntoja. Hallitus lähtee näistä vaikeista lähtökohdista varmistamaan kansakuntamme hyvinvointia ja parempaa tulevaisuutta.

Ei kuitenkaan unohdeta, että Suomi on hieno maa ja kansakuntamme maailman onnellisinta. Tästä hyvänä esimerkkinä on juuri käydyt vapaat ja hyvähenkiset presidentinvaalit. Haluankin kristillisdemokraattien puolesta toivottaa lämpimästi onnea ja siunausta pian maamme päämiehen virkaan astuvalle Alexander Stubbille. Odotamme yhteistyötä uuden presidentin kanssa innolla. Samalla myös kiitämme presidentti Sauli Niinistöä hänen erinomaisesta työstään isänmaamme parhaaksi.

Arvoisa puhemies! Turvallisen ja kriisinkestävän Suomen lähtökohtana on kansallinen puolustus. Se pohjautuu meidän suomalaisten tahtoon puolustaa isänmaatamme. Tämän lisäksi Suomi on Naton jäsenmaa sekä harjoittaa puolustusyhteistyötä eri tahojen kanssa. Koko Suomen elinvoima on osa turvallisuutta. Me tarvitsemme omavaraisuutta ja huoltovarmuutta, jonka ydintä on kotimainen maa- ja biotalous. Haluamme hallituksessa vahvistaa ruuantuotannon edellytyksiä muun muassa parantamalla tuottajan asemaa elintarviketun tuotonjaossa.

Kuten presidentti Niinistö viime viikolla meille totesi, Suomessa ei ole ollut merkittävää talouskasvua 16 vuoteen. Samaan aikaan vakava velkaantuminen on kuitenkin jatkunut. Nyt on löydettävä rohkeus ja vastuullisuus tehdä hallitusohjelman mukaisia työelämän ja sosiaaliturvan uudistuksia. Perääntyminen olisi vastuutonta. Me tarvitsemme rakenteellisia työelämäuudistuksia, jotta pystymme huolehtimaan maamme kilpailukykyä, luomaan uusia työpaikkoja sekä vahvistamaan julkista taloutta. Uudistukset eivät ole kehtään vastaan, vaan sen puolesta, että Suomi pärjää jatkossakin.

Hallituksen ajamista hankkeista monissa on kyse sellaisista työelämäuudistuksista, jotka muissa Pohjoismaissa on jo toteutettu. On selvää, että Suomi tulee tässä kisassa muiden perässä. Olisi maamme kannalta kohtalokasta jäädä entistä enemmän muista jälkeen.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Toistan presidentti Niinistön viime viikon toteamuksen siitä, etteivät dynaaminen talous ja työelämän perusturva ole toisiaan poissulkevia.

Kansantalouden ytimen muodostavat yritykset. Tilastojen mukaan noin 25 000 vientiyritystä vastasi 81,5 miljardin viennistä vuonna 22. Kun pelkästään valtion budjetti on samaa kokoluokkaa, jokainen ymmärtää, että Suomen talous hengittää aivan liian pienillä keuhkoilla. Suomi tarvitsee paljon enemmän vientiyrittäjiä ja -yrityksiä.

Kristillisdemokraatit tekevät kaikkensa, että vientiyritysten perustamisessa Suomeen olisi edelleen järkeä. Haluamme myös varmistaa, että yritysten on kannattavaa pysyä Suomessa jatkossakin. Toivottavasti myös ulkomailta saapuisi lisää työllistäjiä Suomeen.

Arvoisa puhemies! Uhkakuvista ja haasteista huolimatta on muistettava aina, mitkä asiat ovat hyvin ja mitkä ovat Suomen todelliset voimavarat. Meillä on Suomessa suuri joukko eri alojen ammattilaisia niin koulutuksen, tutkimuksen kuin työelämän piirissä. Hallitus on jo tehnyt askeleita suomalaisten tietojen, taitojen ja hyvinvoinnin edistämiseksi, ja sitä työtä lisätään entisestään. Suomella on vahva henkinen pääoma. Suomalaiset ovat fiksuja ja sydämellisiä ihmisiä.

Me uskomme suomalaisiin. Me uskomme, että yhdessä pääsemme tavoitteisiin. Me uskomme, että vuosi on positiivisen muutoksen vuosi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä. [Vilhelm Junnila: Onkohan nyt Selänteen kirjoittama puhe?]

14.57 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Ensiksi haluan onnitella uutta tasavallan presidenttiä Alexander Stubbia. Hän astuu vaikeisiin saappaisiin ja tarvitsee kaikkien meidän tukea.

Arvoisa hallitus, Suomen talous on syöksykierteessä, ja te jatkatte samalla tavalla kuin tähän asti. Nyt haluatte kurjistaa talouden ylisuurilla säästöillä. Ja näin tämä aina menee: kun pitäisi säästää hyvinä aikoina, niin laitatte rahat menemään, kun on olemassa sitä kuuluisaa jakovaraa. Tasavallan presidentti Sauli Niinistö sanoi hyvin, että nyt on siirrytty täysin velkaperusteiseen ylläpitoon. Sen sijaan en usko mihinkään työryhmiin. Hallituksella on valta, ja sen on tehtävä päätökset. Hallitus, lupasitte ennen vaaleja panna talouden kuntoon, ja nyt se suunta on täysin päinvastainen. Olette pettäneet lupauksenne.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus, sotessa olette nyt sulkemassa hoito- ja hoiva-paikkoja. Onko tosiaankin niin, että sairaita ja hoivaa kaipaavia vanhuksia on vähemmän? Olen tottunut siihen, että kun tulee enemmän tarvitsijoita, avataan uusia paikkoja. Nyt tehdään täysin päinvastoin. Hoitajien palkkoja maksetaan tällä hetkellä pelkästään luotolla. Yt-neuvotteluissa lomautetaan ihmisiä, vaikka väitätte, että on työvoimapula. Pääministeri Orpo, ennen vaaleja puhuitte soten korjaussarjasta, mutta mitään ei ole tehty. Olette pettänyt lupauksenne.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus, ainoa, mitä olette saaneet aikaan, on se, että maa on jakautunut lakkojen takia kahtia ja talous kärsii yhä enemmän. Miten voi olla niin, että vain valtiovarainministeri Purralla on koko hallituksessa oikea tilannekuva? Suurin ongelmamme on, että meillä ei ole talouskasvua. Vain kasvu kuittaa velat. Junaratoja rakentamalla ei mitään kasvua synny, ja tk-investoinneista ei tällä hallituskaudella ole apua. Se on täysin varmaa. Nyt tarvitaan nopeita ja radikaaleja päätöksiä. Ihmiset pitää saada töihin, ja se on oikein, mutta talous pitää saada kasvuun, ja totta kai pitää myös säästää, että niitä työpaikkoja pitää myös synnyttää.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Arvoisa puhemies, ärade talman! Talous on syöksykierteessä, talouden kasvusta ei ole tietoaakaan, ja sotesta on tulossa inhimillinen katastrofi. Jos hallitus ei tätä parempaan pysty, pääministeri Orpo, teidän kannattaa etsiä uusia hommia. [Naurua] Ei ole muuta mahdollisuutta kuin pyytää eroa.

Ensi viikolla kerron teille, millä tavalla talous kasvaa. Tässä ei parissa minuutissa sitä pysty kertomaan, mutta julkistan talouskasvuohjelman. — Kiitos. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän nyt pääministeri Orpolle kolmen minuutin vastauspuheenvuoron. Avaamme myös vastauspuheenvuorojen pyyntömahdollisuuden nyt.

15.01 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Täällä on viitattu lupauksiin ja niiden pettämiseen. Hallituksella on yksi lupaus, ja se on se, että Suomi on hyvinvoiva ja turvallinen maa myöskin 30-luvulle mentäessä. Se edellyttää sitä, että meidän velkaantumisen saadaan taistumaan ja talouskasvuun. Me tiedettiin tämä kaikki jo keväällä: alijäämä on valtava, sote-haasteet ovat suuria, ja kasvu on junnannut paikallaan. Siksi me on tehty kasvun ohjelma.

Hallitus on ollut seitsemän kuukautta nyt toiminnassa. Ensimmäiset lakiesitykset saatiin syksypuolella, nyt niitä tulee kevään aikana paljon. Kun me panemme toimeen hallitusohjelmaa ja sen uudistuksia laidasta laitaan, se kasvu lähtee siitä. Se on selkeä kasvun ohjelma niine uudistuksineen, joita sinne on rakennettu. Mutta minä ymmärrän sen, varsinkin jos kuuntelee tätäkin keskustelua tai tapahtumia talon ulkopuolella, että monet ihmiset tuntevat huolta, tuntevat huolta uudistuksista ja säästöistä. Mutta samaan aikaan nämä ihmiset, suomalaiset, ymmärtävät sen, että uudistukset ovat välttämättömiä. Kun täällä maalataan kuvaa, että hallituksen politiikalla ei ole kannatusta, me saamme satoja viestejä ihmisiltä, tavallisilta ihmisiltä, jotka kannustavat: kannustavat pitämään kiinni hallitusohjelmasta ja sen uudistuksista, viemään näitä eteenpäin. Suomalaiset näkevät, että se on välttämätöntä.

SDP, jos nyt ollaan rehellisiä, niin kyllä te olette se, joka tässä sitä vastakkainasettelua lietsoo. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!] Kyse ei ole työmarkkinauudistuksista. Kyse on siitä, että hallituksen politiikka ei teille maistu. Me olemme eri mieltä asioista. Mutta se, mikä on täydellinen mysteeri edelleenkin näiden viiden kohdan jälkeen, on se, mikä on SDP:n vaihtoehto. Ei sitä ole kuultu vielä tänä päivänä. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Oletteko te edes sitoutuneet talouden tasapainottamiseen, siihen kuuteen miljardiin, josta puhuttiin keväällä? Ette ole kertaakaan sitä sanoneet. Ymmärrätekö lisäsäästöjen välttämättömyyden? Luultavasti ette, ja tämä on suuri ongelma. Kun te ilmeisesti nyt sen välikysymyksen teette, siinä on sitten loistava paikka oikeasti avata, mikä se teidän vaihtoehtonne on. Onko se työmarkkinauudistuksissa se, ettei tehdä mitään? Onko se se, että nostetaan ja kiristetään veroja? Onko se se, että säästöt perutaan? Kyllä tämä pitää tietää, pitää oppositiolla olla vaihtoehto.

Vasemmistoliitolla se varmaan on, mutta en tosin ymmärrä sitä. [Naurua]

Vihreille annan kiitosta siitä, miten puhutte kestävästä kehityksestä ja sen välttämättömyydestä. Vihreää verouudistusta me olemme tehneet ja sitä myöskin jatkamme. Jos joi-tain veroja jossain kiristetään, niin totta kai pitää käydä läpi haittaverot, ympäristöverot, kulutusverot, terveysverot, mutta ei oteta yksittäisiin kantaa, ennen kuin se aika on.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Ja keskustalle: Niitä uudistuksia joko kannatetaan tai ei kannateta. Ei siellä keskellä voi vaan olla. [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

15.04 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Hyvä puhemies! Täytyy ihan aidosti tarkastaa, onko tällä hallituksella korvia. Luettelimme äsken viisi keinoa, joilla saataisiin Suomen taloutta vakautettua, joilla vihdoinkin päästäisiin puuttumaan tähän rakennusalan syöksyyn, jota te olette seuranneet tumput suorina, ja joilla voitaisiin hakea miljardiluokan sopeutusta, mutta ilmeisesti nämä esitykset tulevat väärästä suunnasta. [Ben Zyskowicz: Voitteko vielä luetella ne miljardiluokan sopeutukset?]

Ja hyvä pääministeri, toden totta, me olemme eri mieltä siitä suunnasta, mihin te olette Suomea viemässä, [Ben Zyskowicz: Luetelkaa ne miljardiluokan sopeutukset!] ja se teidän suuntanne on: velkaantuminen kiihtyy, työpaikkojen määrä vähenee, arjen kustannukset nousevat, ja työmarkkinat on ajettu ennennäkemättömään kaaokseen. [Oikealta: Nyt on kyllä vaihtoehtoinen todellisuus!] Pääministeri, [Puhemies koputtaa] tässä on se suunta. Olisiko aika arvioida uudelleen [Puhemies koputtaa] ja muuttaa suuntaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

15.05 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun aikoinaan SDP:n joukosta julkistettiin Liisan lista, joka antoi osviittaa sille, miten julkista taloutta voitaisiin kunnostaa, niin tämä Lindtmanin lista, viisi kohtaa, aika köykäiseksi jäi nyt kyllä. Käytännössä siis te ette avannut millään tavalla sitä, mitä te tarkoittitte näillä menokartoituksen toimenpiteillä. Edustaja Lindtman, me kävimme läpi viime keväänä kahdeksan viikkoa ja haimme kuuden miljardin sopeutustoimet, joten olkaa hyvä ja kertokaa nyt suoraan suomalaisille, mitä veroja te olette valmiita kiristämään, mitä menoja te olette aidosti valmiita karsimaan vai mikä teidän vaihtoehtonne tässä on.

Herra puhemies! Vielä tähän nyt jatkona: Käytännössä SDP on esittänyt myös kaikkien näiden työmarkkinauudistusten ja työllisyysuudistusten perumista. Millä tapaa Suomen talous ja työllisyys kehittyvät parempaan suuntaan, jos painetaan jarrua ja perutaan, edustaja Lindtman? [Vasemmalta: Te saitte ennätystyöllisyyden! — Ben Zyskowicz: Lindtmanin lista pöytään, miljardiluokan sopeutukset, olkaa hyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Koska edustaja Lindtmanille esitettiin suoria kysymyksiä, annan hänelle mahdollisuuden vastata niihin. — Olkaa hyvä, edustaja Lindtman.

15.06 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt korvat auki siellä hallituksessa, jos löydätte ne korvat. Aloittakaa, kuten Valtiontalouden tarkastusvirasto on todennut, teidän omista satojen, satojen miljoonien menolisäyksistä esimerkiksi yksityiseen terveydenhuoltoon. Aloittakaa julkista taloutta heikentävistä veroratkaisuista, ensimmäisenä ministeriluokan jättiveronkevennys. Puuttukaa sieltä menokartoituksesta satojen miljoonien yritystukiin, [Petri Hurun välihuuto] satojen miljoonien työkyvyttömyyskustannuksiin, satojen miljoonien fossiilitukeen, kootkaa valtionavustus yhteen — kyllä näitä löytyy, ja ottakaa käyttöön. Lopettakaa suursijoittajien nollaverotus ja suurten yritys-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

ten liian löysä korkokikkailu. Miljardeja löytyy, jos te vaan avaatte korvat. [Perussuomalaisten ryhmästä: Seitsemänsataa miljoonaa!]

Arvoisa puhemies! Mutta se, mikä tässä nyt puuttuu ja mitä tässä on koko ajan odotettu, on se, milloin näemme näitä kasvutoimia. Nyt tilanne on se, että teidän hallituksen politiikalta on pohja pettämässä. Olette ajautumassa lisäleikkausten kierteeseen, [Puhemies koputtaa] kuten viime syksynä varoitimme.

Aiotteko jatkaa [Puhemies koputtaa] tällä velkaantumisen ja vähenevien työpaikkojen linjalla vai muuttaa suuntaa? [Puhemies: Kiitoksia!] Se on se päivän kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

15.08 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, te esitte kysymyksen, että miten tällä tavalla voi edes keskustassa olla. Ihan mukavasti, kiitos kysymästä. Totta puhuen uskon, että entistä useampi suomalainen haluaa, että suomalainen politiikka ja yhteiskunnallinen keskustelu ei ole vain tällaista huutelua ääripäistä, missä toisille ei käy mikään ja toiset ajavat härkämäisesti läpi kaikkea sellaista, jonka vaikuttavuuttakaan ei ole pystytty osoittamaan. [Oikealta: Mikäs teille käy?] Keskellä olemisen tehtävä on aidosti hakea yhteiskunnallista tasapainoa, ja uskon, arvoisa pääministeri, että tällaisina turvallisuuden aikoina sellaisellekin on taatusti kysyntää ja tarvetta. Mitä tulee työmarkkinoiden uudistamiseen, niin kyllä, keskusta tietää, että näin pitää Suomessa toimia.

Arvoisa puhemies! Mutta haluaisin vastakysymyksen esittää pääministerille. Te sivusitte tasavallan presidentti Niinistön perintöä ja hänen sanojaan täällä eduskunnassa, mutta siteerasitte sitä vain osittain. Ette nostonut esiin sitä, että presidentti Niinistö kehotti meitä hallitus—opposition ja vaalikaudet ylittävään yhteistyöhön. Itse määrittelin puheessani, [Puhemies koputtaa] mitä se tarkalleen voisi olla: raamia verotukselle, menojen tasolle, kasvun kaavalle. [Sinuhe Wallinheimon välihuuto] Oletteko te tähän valmiita? Me olemme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

15.09 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritin tarkalla korvalla kuunnella näitä opposition ehdotuksia, joita noissa ryhmäpuheenvuoroissa tuli esille, ja itse pystyy laskemaan sieltä joukosta muun muassa kaikkien hallituksen esittämien työllisyystoimien perumisen ja muutamia kenties satoja miljoonia säästäviä toimia, ehkä laskennallisesti säästäviä toimia. Tämä ei riitä alkuunkaan siihen, missä ongelmissa me edes alun perin olimme. Päinvastoin se vie tilannetta taaksepäin siitä kuuden miljardin tavoitteesta, jolla ei ikinä edes tavoiteltu velan ottamisen lopettamista vaan velkasuhteen taittamista. Eli puhutaan tosiasioista.

Keskusta esitti väitteen, että verotusta kevennetään suurituloisilta. Todellisuudessa euromääräisesti kevennetään eniten pieni- ja keskituloisilta. Tämä on myös työllisyystoimi. Sillä on laskennallinen työllisyysvaikutus, kun työtulovähennystä kevennetään. [Timo Harakka: Miten meni omasta mielestä työllisyystoimet?]

Vihreät sen sijaan esittivät vain entisestäänkin lisää menoja ympäristönsuojeluun, ilmastotoimiin, kun entistenkin toimien kanssa olemme todella suurissa ongelmissa, että saamme rahat riittämään niihin toimiin. Päinvastoin, niistä voisi leikata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

15.10 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisille voin toimittaa tämän edellisen puheeni. Jos se jäi kuulematta, niin voitte sitten sieltä penkoa niitä, mitä ehdotin nimenomaan talouskysymyksiin vastaukseksi.

Tästä on hyvä jatkaa ja kääntää katse pääministeriin. Kiitos siitä, että vihreä verouudistus nyt ilmeisesti etenee. Jäämme odottamaan, mitkä ovat ne haittaveropuolen toimet. Kysyisin kuitenkin, kun kiinnitin huomiota, että puheessanne ei juuri viitattu niihin ilmasto-toimiin ja luontotoimiin: kai hallitus on tietoinen, että Suomea on jo varoitettu siitä, että jos me joudumme ostamaan näitä nieluyksiköitä ulkomailta, niin se tulee aika kalliiksi? Tämä toivottavasti myös perussuomalaisten riveissä ymmärretään.

Olen kantanut huolta siitä, että kun suomalaiset kyllä ymmärtävät, että työmarkkinoita pitää uudistaa ja taloutta pitää vahvistaa, niin miksi te ette lähteneet siihen työhön heti viime kesänä. Miksi te ensin lähditte miellyttämään omia äänestäjiä yksipuolisesti? Leikattiin lapsilta ja nuorilta mutta ei koskettu vaikka sinne haittaverotukseen. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Työmarkkinoilla lähdettiin runnomaan mittavia uudistuksia, joiden seurauksena nyt talous seisoo. Pienemmillä, tasapainoisilla ratkaisuilla me oltaisiin aidosti päästy eteenpäin, joten peräänkuulutan sitä, että jos Suomi halutaan saada kuntoon, niin tehdään se kokonaisvaltaisesti. Lopetetaan sellainen näpertely ja bensapopulismi ja katsotaan isoa kuvaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

15.11 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee työntekijöiden aseman heikentämistä lobbajajärjestön mielipiteillä. Kun ihmiset vaikka pakotetaan töihin sairaina, niin teidän mielestänne se synnyttää Suomeen uusia työpaikkoja. Viime vaalikaudella, kun silloinen hallitus perusteli työllisyystoimiaan asiantuntijoiden, ministeriöiden, virkamiesten toimiviksi arvioimilla työllisyystoimilla, te oikeistossa sanoitte, että eivät nämä ole valtiovarainministeriön verifioimia. No, nyt te olette ajaneet Suomen lakkosumaan toimilla, jotka VM arvioi vaikutuksiltaan nollaksi. Nollaksi! Arki-järki ja lobbareiden mielipiteet ovat teidän perustelunanne, kun aiemmin ette hyväksyneet asiantuntijoiden mielipiteitä.

Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo totesi, että hän ei ymmärrä meidän esityksiämme. Joudunkin nyt pyytämään ministeri Purralta, voisitteko järjestää ministeri Orpolle valtiovarainministeriön virkamiesten kanssa tällaisen pienen opetustuokion, jossa vaikka tämä Suomen osinkoverotus, siihen tarvittavat muutokset [Puhemies koputtaa] ja erilaiset verojärjestelmät käydään läpi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja, ledamot Andersson, varsågod.

15.13 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! SDP kritisoi hallitusta kovin sanoin työmarkkinauudistuksista. On hyvä muistaa, että pohjoismaisessa mittakaavassa hallituksen ajamat uudistukset eivät ole millään tavalla poikkeuksellisia. Muualla ne on tehty jo ajat sitten. [Jussi Saramo: Rusinat pullasta!]

Poikkeuksellista on sen sijaan se, että Suomen työllisyysaste on selkeästi muita Pohjoismaita alhaisempi. [Välihuuto vasemmalta] Siksi on vaikea ymmärtää sitä kritiikkiä, että

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

demokraattisesti valitun eduskunnan tukema hallitus ei saisi talouden kannalta näin olennaista osa-aluetta uudistaa. [Hanna Sarkkinen: Ruotsissa on kolmikanta!] Kiitos keskustalle tuesta tässä asiassa.

Ehkä haluaisin kysyä edustaja Lindtmanilta tai hänen puoluetovereiltaan: mikä on SDP:n visio moderneista työmarkkinoista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, tack. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

15.14 Mika Poutala kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä vaikeat tilanteet tuovat ihmisiä yhteen ja yhteisymmärrykseen, mutta tällä hetkellä ei taida olla tämä tilanne menossa, vaikka kaikki ovat kuulleet, miten vaikeaan taloustilanteeseen olemme sukeltamassa tai jo sukeltaneet. Toisaalta, jos oikein tarkasti kuuntelin tämän äskeisen keskustelun, niin kyllä sieltä huudon lomasta joitain yhteisiäkin asioita oli kuultavissa.

Ehkä haluaisin tässä vielä nostaa esiin erittäin hienon ajatuksen RKP:ltä. Jos me voisimme ottaa esimerkkiä tästä presidentinvaalista ja siitä keskustelusta, ilmapiiristä, mikä siellä oli, niin uskon, että se auttaisi kyllä yhteistyötä täälläkin talossa meidän kaikkien kesken.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

15.15 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitusohjelmassa lukee, että olette myymässä valtion omaisuutta neljällä miljardilla eurolla. No, valtion omaisuus tuottaa osinkoina noin 5—10 prosenttia, ja kun tänä päivänä osakekurssit ovat alhaalla, niin ei varmasti kannata nyt sitä myydä. Te puhutte koko ajan siitä, että teillä on kasvun ohjelma, teidän hallitusohjelma. Minä haluaisin kuulla, mitkä ne kasvuasiat ovat, koska rautateitä rakentamalla ja myymällä valtion omaisuutta se menee miinusmerkkiseksi. Joku junarata maksaa itsensä 35 vuodessa takaisin. Mitkä ovat ne teidän oikeat kasvuasiat? Puhutaan vaan siitä, että teillä on kasvun ohjelma, mutta minä en ole kuullut yhtään semmoista toimenpidettä, joka tuottaa oikeasti talouskasvua. Kertokaa minulle ne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

15.16 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri, hallitusta muodostettaessa te totesitte, että eläkkeisiin ei tulla koskemaan. Tämä on tärkeä huomio. Kun teiltä nyt on kysytty ja valtiovarainministeriöltä on kysytty, kun on uhkaa ilmassa, että eläkkeisiin kuitenkin tullaan koskemaan, niin te vastaatte, että me emme vielä ole asiasta tehneet poliittista päätöstä. Kun te vastaatte näin, se vaikuttaa siltä, että olette jo tehneet poliittisen päätöksen ja te haluatte koskea eläkkeisiin.

Suomessa on puolitoista miljardia eläkkeensaajaa. [Välihuutoja] Näistä yhdeksän... — Puolitoista miljoonaa eläkkeensaajaa, kiitos, edustaja Zyskowicz, olette ihan oikeassa, puolitoista miljoonaa. [Välihuutoja] Kyllä, nyt menevät luvut sekaisin tässä kohdassa, mutta ei anneta... — Meillä 98 prosenttia näistä eläkkeensaajista on nimenomaan työeläkkeitä saavia, se on meidän, Suomen, vanhuuseläke tämä työeläke. Jos te siitä lähdette leikkaamaan, niin tosiasiaa se ei lisää valtion tuloja lainkaan, [Puhemies koputtaa] koska ne maksetaan eläkerahastoista, ei valtion katteesta, [Puhemies koputtaa] ja sen sijaan me menetämme verotulot, joita eläkkeensaajat maksavat tällä hetkellä [Puhemies koputtaa] yli

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

viisi miljardia euroa. Tässä ei ole mitään järkeä, [Puhemies: Kiitoksia!] että te ylipäättään pidätte ilmassa eläkeleikkausta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

15.17 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Saarikon ryhmäpuheenvuorosta ei ainakaan minulle selvinnyt, hyväksyykö keskusta tämän hetkisiä poliittisia lakkoja vai eikö se hyväksy. Tähän varmaan myöhemmin keskustelussa saadaan vastaus.

Meidän maammehan on tällä viikolla lähes suurlakon omaisessa tilanteessa, [Jenna Simula: Kalliiksi tulee!] ja nyt mediassa kysytään, kumpi antaa periksi, ammattiyhdistysliike vai hallitus. [Jussi Saramo: No Eteläranta!] Kummankohan on demokratiassa annettava periksi, etujärjestön vai parlamentaarisen järjestelmän? Ammattiyhdistysliikkeen ei pidä — siis ei tarvitse — hyväksyä hallituksen politiikkaa, mutta ammattiyhdistysliikkeen ja kaikkien muidenkin, myös tässä salissa, tulisi hyväksyä se, että demokratiassa viime kädessä parlamentti säätää lait. [Eveliina Heinäluoman välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.18 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän valtavan kustannusnousun syynä on itse asiassa pitkälti tämä Suomessa toteutettu aivan järjetön ilmastopolitiikka. [Jani Mäkelä: Se on totta!] Olemme tehneet kotimaisesta energiasta valtavan kalliin, mikä johtaa siihen, että pienituloiset ihmiset ovat joutuneet sekä sähkön että lämmön hinnassa sellaiseen kustannuskierteeseen, josta ei selviä. [Jani Mäkelä: Kuunnelkaa keskustaa!]

Meidän on toimittava määrätietoisesti niin, että me ensinnäkin oikaisemme ne 15 miljoonaa tonnia vääriä päästöjä ja nieluja, virheellisesti laskettuja nieluja, oikaisemme ne virheet. Ei käy se vihreiden tapa, jolla nyt hoidetaan paikallista ilmastopolitiikkaa. Hehän hoitavat ilmastopolitiikkallaan Helsinkiin laivalasti kerrallaan italialaista jätettä, jolla lämmitetään kaupunkia. Italialainen vielä maksaa tästä lystistä. Tästä muuten eivät tiedotusvälineet ole puhuneet juurikaan mitään.

Meidän on vapautettava kotimaisen energian turhat maksut pois, meidän on oikaistava päästökaupan virheet, ja kotimaisen tukkipuun ja kuitupuun poltto on lopetettava. Tällä tavalla tuhoamme suomalaisen metsäteollisuuden, ja siihen tällä kansakunnalla ei ole varaa. [Juho Eerola: Vastuullinen oppositio!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

15.19 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos. — Tällä nostettiin esille ikääntyneiden ihmisten tilanne, ja se on erittäin tärkeää hallitukselle, että kaikista pidetään Suomessa huolta. Nostettiin huoli siitä, että ikääntyneiden hoivapaikkoja vähennetään, ja haluaisin kysyä teiltä, hyvä hallitus: Olemme kuitenkin Suomessa lisäämässä yhteisöllistä asumista. Eikö yhteisöllisen asumisen tarkoitus ole juurikin luoda uusia hoivapaikkoja, erilaista mahdollisuutta saada hoivaa, jossa yhdistetään esimerkiksi koti ja myös kotihoiton palvelut ynnä muuta? Eli haluaisin tämän tietää, jotta voimme kaikki täällä yhdellä suulla lisätä luottamusta siihen, että ikäihmisten ja ikääntyneiden asioista pi-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

detään huolta ja näihin asioihin todellakin myös kiinnitetään huomiota. Miten on, hallitus, eikö ole näin, että hoivapaikat kuitenkin säilyvät, koska senhän me olemme kaikille ikäntyneille velkaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä. [Jussi Saramo: Viette rahat sieltä ARasta! — Arja Juvonen: Ei, kun asumista lisätään!]

15.20 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri, te sanoitte, että Suomi saa uuden suunnan teidän politiikallanne. En ole ihan vakuuttunut siitä, onko se hyvä suunta kaikille. Varmasti on niin, että hyvätuloisille se voi olla jatkossa yhä parempi, mutta kannan kyllä huolta siitä, että meillä Suomessa on eriarvoistuminen lisääntymässä, lapsiperheköyhyys syvenee. Tämä teidän valitsemanne suunta ei varmasti ole hyvä suunta kaikille suomalaisille.

Samalla mietin tulevaisuuden suomalaisia. Te painatte jarrua ilmastotoimille. Viimeisen vuoden te olette purkaneet ilmastotoimia, emmekä vieläkään tiedä, mitä uusia ilmastotoimia te olette tekemässä, ja hidastelette myös luontokadon torjunnassa. Te rapautatte meidän kohtuuhintaista asuntopolitiikkaamme taivuttamalla velkaantumista tulouttamalla ennätys-suuren summan Valtion asuntorahastosta, mikä heikentää tulevaisuuden keinoja rakentaa kohtuuhintaisia asuntoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, var så god.

15.22 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Värderade herr talman, arvoisa herra puhemies! Mielestäni tässä keskustelussa nousee esiin se, että hallituksella ja oppositiolla on hyvin erinäköinen tilannekuva tällä hetkellä. Me hallituksessa ymmärretään se, että meidän pitää huolehtia myöskin meidän taloudestamme, mikäli haluamme huolehtia siitä, että tulevilla sukupolvilla löytyy myöskin toimivat hyvinvointipalvelut, ja se edellyttää myöskin sitä, että työmarkkinoita pitää uudistaa kohti yleispohjoismaista suuntaa.

Se, mikä tällä hetkellä henkilökohtaisesti minua ja myöskin RKP:n eduskuntaryhmää huolestuttaa, liittyy hyvinvointialueiden tilanteeseen. Niillä on todella mittavat alijäämät, arviolta noin 1,3 miljardia. Me tiedetään se tilanne, että hyvinvointialueiden ohjaukseen hallitus kaavailee muutoksia, mikä on myöskin hyvä asia, mutta tämä tilanne ja kehitys ei tällä hetkellä ole millään tavalla hyvä. Siksi kysynkin hallitukselta: ollaanko jo kaavailemassa tämän hallituskauden aikana laajempaa korjaussarjaa liittyen nimenomaan hyvinvointialueiden rahoitukseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.23 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te, pääministeri Orpo, täällä sanoitte, että saatte satoja viestejä kansalaisilta, kuinka kansalla on vahva tuki tälle hallituksen politiikalle ja teidän toimillenne. [Juho Eerolan välihuuto] Se on täysin ristiriidassa esimerkiksi Helsingin Sanomien joulukuun gallupin kanssa, jossa tilastotieteellisesti, validisti sanotaan, että suurin osa kansasta nimenomaan vastustaa näitä teidän toimianne, teidän sosiaaliturvaleikkauksianne ja työelämän heikennyksiä. Luulisi, että pääministerinä olisi jonkinlainen vastuu siitä, mitä täällä toteaa.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Eniten minua nuorisotutkijana harmittaa se, kuinka teidän talouskuripolitiikkaanne jatkuvasti oikeutatte nuorella sukupolvella ja heidän tulevaisuudellaan. Te tosiasiasa leikkaatte nuorilta, nimenomaan kohdennetusti nuorilta, 18—24-vuotiailta nuorilta, eniten. Eli te leikkaatte sekä nykyisiltä nuorilta että tulevaisuuden nuorilta. Sellainen hallitus. [Jussi Saramo: Eivät Häkämies ja Wahlroos enää ole kovin nuoria!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.24 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hämmästyttävää, miten väärillä väitteillä vasemmisto-oppositio ja ammattiyhdistysliike vastustavat työmarkkinauudistuksia ja sosiaaliuudistuksia sekä lietsovat lakkoja ja muita työtaistelutoimia tilanteessa, jossa Suomen talous ei ole kasvanut 16 vuoteen. [Jussi Saramon välihuuto]

Neljä kysymystä: Tarvitsemmeko me työmarkkinauudistuksia, jotta Suomen talous kasvaisi ja kilpailukyky paranisi? [Jussi Saramo: Kyllä!] Kyllä. Joudummeko leikkaamaan menoja, jos joka kahdeksas menoeuro on velkarahaa? Kyllä. Joudummeko me korottamaan veroja, jotta saamme talouden tasapainoon? Kyllä. Onko tarvetta puuttua lainsäädännön kautta poliittisiin lakkoihin, huom. poliittisiin lakkoihin, joiden tavoitteena on horjuttaa meidän poliittista järjestelmäämme? Kyllä on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.25 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se nyt vaan on niin, pääministeri Orpo, että teidän talouspolitiikaltanne on pudonnut pohja pois. Tällä hetkellä velkaantuminen kasvaa ennätyslukemiin, työpaikkojen määrä vähenee, kansalaisten ostovoima heikkenee, työmarkkinat on ajettu kaaokseen. Se on niin, että nimenomaan tämän hallituksen politiikka aiheuttaa tällä hetkellä vakavaa vahinkoa Suomen taloudelle. Te olette ajaneet Suomen vastakkainasettelujen tielle, ja tässä on sen seuraus.

Ministeri Purra, minä hieman teidänkin roolianne tässä mietin. Nimittäin ennen vaaleja-han te lupasitte pyhästi, että te pidätte palkansaajien puolta ettekä anna koskea työntekijöiden etuuksiin. Ja kuinka ollakaan, sitten kun Säätytalolta palattiin, te tarjoatte työntekijöille, palkansaajille sairaussakkoa, te tarjoatte lakko-oikeuden rajoituksia, työttömyysturvan leikkauksia, työelämän heikennyksiä. Mitä ihmettä siellä Säätytalolla tapahtui? [Kimmo Kiljusen välihuuto] Sinne käveli sisään pienituloisen paras ystävä, ja ulos tuli sitten palkansaajan painajainen. Mitä siellä Säätytalolla tapahtui?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

15.26 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän tehtävämme täällä eduskunnassa todellakin on rakentaa Suomelle valoisampaa tulevaisuutta, aivan niin kuin pääministeri puheessaan totesi. Talous näyttää todella huonolta, niin kuin täällä on todettu, ja meitä uhkaa EU:n alijäämämenettely. Meillä ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin etsiä sopeutuskeinoja Suomen valtion budjetille ja suomalaisille.

Mutta nyt kun kuuntelen jälleen opposition vaihtoehtoja, niin aika vähissä ne kyllä näyttävät olevan. En saanut mitään selvää edustaja Lindtmanin puheesta. [Antti Lindtman: Kannattaa kuunnella tarkemmin!] Te hoitte sitä samaa liirumlaarumia, mitä te aiemminkin olette hokeneet rikkaiden verottamisesta ja sen kasvattamisesta, mutta luuletteko todella

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

aidosti, että sillä saadaan kuusi miljardia euroa kasaan? Missä teidän matematiikkapäänne oikein mahtaa olla? Ei ainakaan tämän budjetin laskemisessa. [Eveliina Heinäluoma välihuuto] Mainitsitte myöskin, että yksityiseen terveydenhuoltoon ollaan laittamassa rahaa ja tällä tuetaan yrityksiä. Me laitamme [Puhemies koputtaa] Kela-korvauksiin lisää rahaa, koska teidän tekemänne sote-uudistus [Puhemies koputtaa] ei toimi [Vasemmalta: Ei, se on arvovalinta!] ja ihmiset eivät pääse hoitoon. Tämä on se syy, minkä takia meidän täytyy [Puhemies koputtaa] laittaa sinne rahaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.27 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kysytty keskustan linjaa poliittisiin lakkoihin. [Ben Zyskowicz: Nykyisiin, nykyisiin!] Sanoittaisiin sen niin, että Suomea pitää uudistaa, ei pysäyttää. Olemme siis valmiita tukemaan hallitusta useissa työelämän uudistushankkeissa — ne ovat tarpeen — ja myös valmiita uudistamaan lainsäädäntöä, jolla rajoitetaan poliittisia lakkoja. Mutta sanon samaan hengenvetoon sen, että on olemassa myös tässä hallituksen työelämän uudistuspaketissa sellaisia elementtejä, jotka eivät lisää talouskasvua tai työllisyyttä ja joista voisi löytyä sovitteleva keskitien ratkaisu, jolla voitaisiin mieluummin uudistaa Suomea rakentaen, ei repien. Sen takia keskusta tarkastelee näitä yksityiskohtaisesti. Merkittävä osa on tärkeitä uudistuksia, jotka pitää toteuttaa, mutta täällä keskellä on hyvä olla — me uudistamme Suomea rakentaen, emme repien. [Ben Zyskowicz: Hyvä! Vielä jäi auki, hyväksyttekö nykyiset poliittiset lakot!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

15.28 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen prioriteetit olivat lähinnä Afrikassa, ilmastonmuutoksen kauhistelussa ja terroristivaimojen maahantuonnissa. [Välihuutoja vasemmalta] Tällä hallituksella on selkeä ykkösprioriteetti, ja se on suomalaiset ja heidän tulevaisuutensa ja turvallisuutensa. [Jussi Saramo: Joko hävettää ministeriäitiossa?] Kun opposition aisankannattaja, ay-liittojen herra eliitti komentaa soppatykit kadulle yhä uudelleen ja uudelleen istuvaa hallitusta vastaan, käy entistäkin selkeämmäksi tarve viedä uudistukset maaliin.

Hallitus tekee töitä julkisen talouden tervehdyttämiseksi ja hyvinvointivaltion säilyttämiseksi, Suomen pelastamiseksi ja tämän maan jättämiseksi tuleville polville aiempaa parempaan kuntoon. [Jussi Saramo: Ano Turtiainen on saanut seuraajan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

15.29 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, te piditte puheenvuoron hallituksen politiikasta vuonna 2024 — pitkä puhe, siinä ei ollut sanaakaan luonnosta tai ilmastosta. Sikäli rehellistä, että kun katsoo lainsäädäntösuunnitelmaa, niin ei sieltäkään niitä luonto- ja ilmastotoimia tulossa ole, ei, vaikka niillä itse asiassa voitaisiin myös vahvistaa sitä julkista taloutta, ei, vaikka tiedeyhteisön viesti on aivan selkeä ja kirkas: näin ei voi jatkaa.

Te puhutte paljon lapsista ja nuorista. Se on hyvä, mutta uskotteko te todella, että tämä olematon linja ilmasto- ja luontopolitiikassa ja jopa taka-askeleet ja taloudelle kalliit sel-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

laiset ovat jotain, millä te voitte jälkikäteen ylpeillä näille lapsille ja nuorille, että tuli jätettyä paikka vielä huonompaan kuntoon kuin millaisena se saatiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

15.30 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen jokseenkin huolissani tästä hallituspuolueiden ja hallituksen edustajien tämänhetkisestä retoriikasta, jossa jatkuvasti annetaan ymmärtää, että hallituksen politiikan vastustaminen kansalaisyhteiskunnan keinoilla olisi jotenkin demokratian vastaista. Tämä jatkuva vihjailu siitä, että lakot tai jopa mielenosoitukset kaventaisivat hallituksen valtaa, kielivät sekä puutteellisesta demokratiakäsityksestä että puutteellisesta ymmärryksestä siitä, [Kimmo Kiljunen: Tuo on oikeata puhetta!] mitä valta ja vallankäyttö on. Te annatte jatkuvasti ymmärtää, että leikkaukset olisivat pakko, ja se ei pidä paikkaansa. Te olette valinneet käyttää valtaa niin, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asema heikkenee, ja te olette valinneet ajaa sanelulla työmarkkinat umpisolmuun. Kansalaisyhteiskunnalla ja työntekijöillä on oikeus käyttää ääntään ja heillä olevia keinoja myös vaalien välillä. Uskokaa pois, se on myös demokratiaa. [Eveliina Heinäluoma: Ei Orbánin tie!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joonas, on poissa. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

15.32 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri Orpo, teidän politiikkanne ehkä ratkaiseva virhe on siinä, että olette valinnut sopeuttaa taloutta kuihtuvaan Suomeen, pienentyvään kansantalouteen, koska nämä kaikki kasvun tekijät puuttuvat, ei ole oikeastaan ollenkaan, ja kansalaiset tarvitsevat jonkun näkymän paremmasta, noususta ja talouskasvusta, mutta se jää nyt tästä kokonaan puuttumaan. On varmaan melkoinen mysteeri ihmisten mielissä, että kun oikeistohallitus miljardeilla tätä taloutta leikkaa ja sopeuttaa, niin siitä huolimatta olemme ajautumassa Euroopan unionin alijäämämenettelyyn. Ei voi päätyä muuta kuin siihen, että hallitus vie Suomea väärään suuntaan, ja samantyyppisen arvion on esittänyt myös riippumattomista taloustieteilijöistä koostuva talouspolitiikan arviointineuvosto. [Jani Mäkelä: Pitäisikö leikata enemmän sitten?] Kun siellä myös arvosteltiin sitä, että näitten leikkausten vaikutukset pääasiallisesti kohdistuvat samoihin ihmisiin, että se on suurin ongelma, niin, puhemies, kysyisin nyt: kun olemme kuulleet tässä salissa aiemmin valtiovarainministeri Purralta, että nämä tulevat verosopeutustoimet voitaisiin kompensoida pienituloisille, [Puhemies koputtaa] niin oletteko te, pääministeri, nyt valmis antamaan sen lupauksen, [Puhemies koputtaa] että nyt tulevan riihen toimet pienituloisille kompensoidaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

15.33 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus tekee sen, minkä me vaaleissa lupasimme: enemmän työtä ja todellista vastuunkantoa julkisen talouden kuntoon saattamiseksi [Vasemmalta: Enemmän työtä!] ja suomalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Mutta mitä te, arvon SDP, teette muuta kuin sanotte koko ajan, ja tänään jälleen, että ”ei”? Mikään teille ei käy, ettekä te esitä mitään todellisia vaihtoehtoja työllisyyden parantamiseksi. [Timo Harakka: Miten menee omasta mielestä?]

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Mennäänpä niihin lupauksiin. 29. päivä marraskuuta, edustaja Lindtman, te sanoitte, totesitte tässä salissa: ”Tulemme teettämään ja julkaisemaan meidän vaikutusarviot.” Kyllä, teetitte mutta salasitte vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutukset. [Ben Zyskowicz: Ei näy, ei kuulu!] Kun teitä pyydettiin lopettamaan vaikutusten piilottelu, edustaja Lindtman, te lupasitte tässä salissa joulukuun 13. päivä: ”Tulette kyllä näkemään [Jenna Simula: 2030-luvulla!] todelliset arviot.” Kysynkin teiltä: Kauanko teillä kestää tuon lupauksen lunastaminen? Onko teille lupauksilla mitään merkitystä? [Sinuhe Wallinheimo: Huomenna tulee viimeistään!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lindtmanille esitettiin selkeä kysymys. Edustaja Lindtman saa mahdollisuuden vastata siihen.

15.34 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että SDP:n vaihtoehto kiinnostaa. Olkaa huoleti, kyllä ne sieltä tulevat. [Naurua] Ja mitä tulee teidän... Oletteko lukeneet talouspolitiikan arviointineuvoston raporttia, jossa todettiin, että nämä hallituksen omat arviot ovat hataralla pohjalla? Mutta, arvoisa puhemies, omat arviot perustuvat vain näihin kannustimiin, ja siellä sivuutetaan esimerkiksi työkyvyn nostaminen ja ne, joilla on todellisia työllisyysvaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Nyt se vaan on niin, että nämä teidän hallituksenne laskennalliset työpaikat tuovat vain laskennallisia veroja. Oikeita työpaikkoja... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — Puhemies, no niin, jos saan jatkaa. — Hallituksen laskennalliset työpaikat tuovat vain laskennallisia veroja. Tämä maa tarvitsee oikeita työpaikkoja ja niitä oikeita verotuloja. [Susanne Päivärinnan välihuuto] Ja niistä teidän lupauksistanne huolimatta ne ovat nyt laskussa. — Työpaikat ovat laskussa, mutta, arvoisa edustaja, velkaantuminen on kasvussa. — Siinä ovat ne teidän lupauksenne. Suomi on menossa väärään suuntaan, ja edelleenkin emme ole saaneet vastausta, aiotteko kääntää suuntaa vai aiotteko jatkaa tällä linjalla kehysriihen jälkeen. [Ben Zyskowicz: Edelleenkin emme ole saaneet teidän vaikutusarviotanne!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.36 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt kun tässä edustaja Päivärinta johdatteli meidät näiden kokoomuksen vaalilupausten äärelle, niin kokoomuksen vaalijulisteessahan oli tällainen Pinokkio, jolleka kasvaa pitkä nenä silloin, kun hän puhuu epätosia asioita. Kokoomus lupasi muun muassa, että maakuntaveroa ei tule, ja nyt ministeri Juuso on esittänyt, että tulisi ottaa maakuntaverot käyttöön, jotta voitaisiin hoitaa tätä hyvinvointialueiden hankalaa tilannetta, joka todellakin on johtamassa hallituksen leikkauksista johtuen erittäin huonoon tilanteeseen. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Onko sitä tulossa? Onko tulossa maakuntaverot, onko suomalaisille tulossa lisävero? Silläkö tämä ratkeaa? Meillä on Suomessa meneillään — arvoisa pääministeri, vaikka teitä naurattaa — konkurssiaalto, 300 000 työtöntä. Aivan toiset olivat teidän lupauksenne vielä vuosi sitten niihin aikoihin, kun tuolla soppatykeillä liikuttiin. Mikä on tilanne? Tuleeko maakuntaverot, ministeri Juuso? [Jenna Simulan välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

15.37 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On se hyvä, että minä tiedän oikean suunnan, millä saadaan lisää työtä ja verotuloja. [Vasemmalta: Turve!]

Viron ulkomaantiedustelu arvioi tänään mediatietojen mukaan, että Venäjä valmistautuu selkkaukseen lännen kanssa ja tulevan vuosikymmenen aikana meillä leijuu kriisin uhka ilmassa.

Hallitusohjelmassa on eräs meidän luonnonvaroistamme kirjattu tärkeäksi osaksi huoltovarmuuttamme. Meidän tulee nyt varautua kriiseihin. Meillä pitää olla energiaa varastossa. Sitä energiaa pitää hajauttaa ympäri maata. Sitä on helppo varastoida. [Vasemmalta: Aika kallista sähköä!] Pitää olla uusiutuvaa energiaa. [Vasemmalta: Ettekös te heikentäneet sitä?] Arvoisa ympäristöministeri, mikä on ainoa uusiutuva, kotimainen, säävarma ja helposti varastoitava raaka-aine, jolla voimme turvata kriiseissä energiansaantimme?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.38 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on aika paljon puhuttu siitä, kuinka sopiminen on tapahtunut, ja voin jonkinlaisella kokemuksella sanoa, että kaikki työelämän lainsäädäntöön ja työttömyysturvaan ja muuhun turvaan liittyvät kysymykset on tehty aidosti kolmikantaisesti neuvotellen. Jokainen nikara on käyty neuvotellen, ja ne on täällä salissa hyväksytty viimeisten vuosikymmenten aikana.

Niin kuin täällä sanotaan, että me ollaan jääty Pohjoismaista jälkeen, niin katsokaa peiliin. Täällä on joka ikinen, joka on täällä salissa istunut, käynyt kuittaamassa näitä lakeja, ja myös väitän, että ne ovat kuitenkin aika edistyksellisiä monelta kannalta. Siellä on lisätty paikallista sopimista viimeisten vuosikymmenten aikana todella paljon ja tuotu asioita, joilla asioita käsitellään.

Mutta hallituksella on nyt aivan toinen suunta. Se tekee yksipuolisesti esityksiään nytten ja muuttaa näitä lainsäädäntöjä, näitä turvakysymyksiä, ja sanoo, että nyt käykää neuvottelupöytään ja katsokaa tätä lopputulosta. [Puhemies koputtaa] Tätä lopputulosta ette voi muuttaa, mutta matkalla olevia asioita, joitain pilkkuja, voitte muuttaa. [Puhemies koputtaa] Tässä tapahtuu vähän samalla tavalla kuin jääkiekossa. Maalivahti otetaan toiselta puolelta pois, ja sitten sanotaan, [Puhemies koputtaa] että pelatkaa tasapuolisesti. Lainsäädäntömuutokset johtavat siihen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

15.39 **Tere Sammallahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Saattaa olla viikaa porvarillisissa korvissani, mutta en äsken edustaja Lindtmanin vastauksessa, pitkässä vastauspuheenvuorossa, kuullut aitoa vastausta edustaja Päivärinnan kysymykseen, ja kysynkin uudestaan: Missä mahtavat olla ne kuukausia sitten luvatus SDP:n vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutukset? Onko sellaisia olemassa, vai ei? Ja jos ei ole, niin miksi ei vielä ole kuukausien jähkailusta huolimatta? [Ben Zyskowicz: Ne ovat, muttei niitä julkisteta!]

Te puhutte paljon siitä, että hallituksella ei ole korvia. Mutta mitäpä niillä korvilla teki, jos ei ole aivoja tai selkärankaa, niin kuin nyt näyttää olevan vasemmisto-opposition puitteissa. [Vasemmalta: Oijoi! — Tosi paha! — Aika rakentava!]

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lindtmanille esitettiin jälleen selkeä kysymys. [Tytti Tuppurainen: Lindtmanin kyselytunti!] — Olkaa hyvä, edustaja Lindtman.

15.40 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saatte kuulla, kun ne ovat valmiita, olkaa huoleti, mutta, arvoisa puhemies, [Naurua] arvoisa puhemies, siitä te ette pääse mihinkään, että te olette itse vannoneet näiden teidän työllisyystoimienne perään ja fakta ja tilanne on se, että nyt Suomi menee työllisyydessä väärään suuntaan. Te voitte kuinka paljon tahansa pyöritellä näitä teidän laskelmia, [Sinuhe Wallinheimo: Teidän laskelmianne!] mutta näillä teidän laskelmillanne, laskennallisilla työpaikoilla, tulee vain laskennallisia verotuloja, ja ne eivät, kuulkaa, tätä velkaantumista pysäytä. Se, mitä tämä maa tarvitsee, on oikeita työpaikkoja, jotka tuovat oikeita verotuloja, ja niitä, arvoisat edustajat, tämä maa menettää joka päivä. Joka päivä työllisyys heikkenee. Ja kysymys kuuluu: aiotteko te muuttaa suuntaa? Tästä on kysymys.

Ja vielä kysyisin ministeri Purralta, kun te ennen vaaleja mustaa valkoisella lupasitte, että ette puutu työtaisteluoikeuteen: mitä [Puhemies koputtaa] siellä Säätytalolla tapahtui?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

15.42 Mika Lintilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En usko sitä väittämää, että oppositiolla olisi erilainen näkymä taloustilanteesta kuin hallituksella. Kyllä meillä on ihan sama näkymä.

Siinä, miten tästä mennään eteenpäin, mielestäni kaikkein tärkeintä on luottamus. Ongelma on se, että niin yritysten kuin kansalaisten luottamus on tällä hetkellä alamaissa, ja siitä, miten me palautetaan sitä, meillä, hallituksella, ei ole näköalaa tästä. On epävarmuutta, ja sitä tekevät ulkopuoliset tekijät, kansainvälinen tilanne, korot, työmarkkinatilanne, nämä kaikki aiheuttavat sitä. Ja varmaan tämäkään keskustelu ei ole mitenkään parhaiten edesauttamassa sitä luottamuksen rakentamista, saati se, että hallituksen sisältä tulee risti-riitaisia viestejä koko ajan.

Kasvuohjelmasta puhutaan. Minun on vaikea uskoa sen konkretisoitumiseen. Lähtisin hakemaan mallia Vanhasen kakkoselta, jolloinka keskusta—kokoomus-hallitus teki korjausrakentamisohjelman. [Puhemies koputtaa] Laitetaan ne Turun junan rahat siihen.

Ja sitten palaisin edelleen presidentti Niinistöön. [Puhemies koputtaa] Me tehtiin tällainen harjoitus viime kaudella tki-rahojen suhteen. [Puhemies: Kiitoksia! Minuutti on kulunut!] Miksei nyt voisi laajentaa sitä ja tehdä parlamentaarisesti taloussuunnitelman useammalle kaudelle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Keskinen, olkaa hyvä.

15.43 Teemu Keskinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Heppu nimeltä yhteiskunta ähkii ja kykkii housut kintuissa. Kansanedustaja Mikko Alatalon sanoin: ”Rahaa on niin paljon, ettei paskalle taivu.” Huussin rahareiät valitettavasti ovat pohjattomat, miljardeja niihin plörähtää. Heppu nimeltä yhteiskunta ei voi pyyhkiä pyllä seteleillä, täytyy käydä toisenlaisella tarpeella. Lاپio käteen ja jäisellä kelillä rautakankikin. Huussin alla etuuskien tunkion hajotus ja kärräys pellolle työelämän hedelmälliseksi lannoitteeksi — sillä lailla hätä helpottaa, ei suinkaan siten, että panemme kaikki haisemaan nuorten ja tulevien nuorten ja entisten nuorten nimissä. [Vasemmalta: Ja Purraa naurattaa!]

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kehotan kaikkia kansanedustajia puheenvuoroissaan välttämään voimasanoja, myös silloin, kun ne sisältyvät sitaatteihin. — Edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

15.44 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen vahvuus on ollut aina yhdessä tekemisessä. Me kaikki tiedämme sen, myös kansalaiset ymmärtävät sen, että taloustilanne on hankala, mutta sitä tapaa, millä hallitus on nyt taloutta lähtenyt sopeuttamaan, ihmiset eivät ymmärrä: että leikataan pienituloisilta, annetaan hyvinvoiville ja nyt etsitään vielä lisää sopeutuksia. Sen takia, jotta me pidämme kaikki mukana, meidän täytyy huolehtia siitä, että talouspolitiikka on oikeudenmukaista.

Monet talouden asiantuntijat ovat nostaneet esille, että myös verotuksen tulee olla yksi työkaluista. Täällä pääministeri lupasi, että vihreä verouudistus käynnistetään. Vihreä verouudistus tarkoittaa siis sitä, että verotetaan ympäristölle haitallisia asioita. En tästä listasta yhtään sellaista ole löytänyt, ja haluaisinkin kuulla, kuinka käytännössä hallitus aikoo vihreätä verouudistusta toteuttaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

15.45 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisa pääministeri Orpo! Uskotteko te tosissanne, että esimerkiksi ensimmäisen sairaspäivän palkattomuus tai aikuiskoulutustuen lakkautus luo Suomeen kasvua ja menestystä? Kyllä ovat visiot vähissä, jos työntekijöiden aseman heikennys ja pienituloisilta leikkaaminen on ainoa kasvun ja tulevaisuuden visio, joka hallituksella on suomalaisille tarjota.

Arvoisa puhemies! Väestön ikääntyminen, talouden heikko tuottavuuskehitys ja veroasteen lasku ovat talouden suuria rakenteellisia ongelmia. Tämä on se paljas totuus, joka pitää tunnustaa, jos halutaan löytää ratkaisuja. Ja tästä päästään siihen, että maahanmuutto on taloudellinen kysymys. Talous ei pärjää ilman maahanmuuttajia. Toiseksi: talouden heikko tuottavuuskehitys vaatii panostuksia osaamiseen, tutkimukseen ja työkykyyn ja investointeja. Kolmanneksi: veroasteen lasku. Se on pysäytettävä, jos julkinen talous halutaan tasapainoon.

Arvoisa puhemies! Ei tämä maa leikkaamalla tule kuntoon, ja kaikki sen toivottavasti täällä jo ymmärtäisivät.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän nyt vastauspuheenvuoron pääministeri Orpolle. Kolme minuuttia, olkaa hyvä.

15.47 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Kun tätä nyt kuuntelee, niin ehkä meillä kuitenkin on yhteinen näkemys siitä, että huonosti on isänmaan taloustilanne ja sen myötä meidän hyvinvointiyhteiskuntamme on vaarassa. Siitä me tunnutaan olevan samaa mieltä. Mutta sitten kun pitäisi esittää yksikin keino tai tukea hallituksen esittämää ohjelmaa, miten tämä kurotaan kiinni, niin sen jälkeen riita alkaa. Mutta olkoon se nyt ensimmäinen alku, jos jokainen on samaa mieltä siitä, että me tarvitaan tasapainoinen julkinen talous, korkea työllisyysaste, jotta me voimme pitää huolta ihmisten palveluista ja niistä heikoimmista. Siihen ei ole mitään oikotietä.

No niin, täällä kysytään tämän kasvuohjelman perään. Kannattaisi nyt ihan oikeasti lukea se hallitusohjelma. Se on täynnä asioita, jotka edistävät talouden kasvua, yhteiskunnan

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

kilpailukykyä, kestävyyttä: Panostetaan osaamiseen, peruskouluun, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Tehdään työmarkkinauudistuksia, työhön kannustavaa sosiaaliturvaa. Me huolehdimme osaavan työvoiman saannista lukuisilla eri keinoilla. Me nopeutetaan luvitusjärjestelmää, joka on investointien tukkeena, niin nopeasti kuin mahdollista, puretaan byrokratiaa, normeja. Me panostetaan tekoälyyn ja digitalisaatioon. Business Finlandia uudistetaan, jotta suomalaiset tuotteet ja yritykset pääsevät maailmalle. Me edistetään energiainvestointeja, että suomalaisille yrityksille on puhdasta, edullista energiaa pitkälle tulevaisuuteen. Ja me tehdään työtä ja yrittämistä tukevaa verouudistusta. Me emme kiristää työhön ja yrittämiseen liittyviä veroja, jotta tämä on luotettava, vakaa paikka tehdä töitä, rakentaa tulevaisuutta. Me vahvistetaan tällä hetkellä ostovoimaa. Ihmisten ostovoima nousi kaikilla vuoden alusta — se tulee juuri oikein suhdannepoliittisesti. Tässä muutamia esimerkkejä.

Ja jos puhutaan niistä luvuista, niin tämän vuoden budjetti tuo valtiovarainministeriön mukaan 60 000 uutta työpaikkaa. Te olette vastustaneet niistäkin suurinta osaa. Jos siis me jätämme tekemättä ne uudistukset, mitkä me ollaan päätetty, ne, mitä me ollaan tekemässä työmarkkinoille — niin kuin te haluatte — niin silloin se alamäki, jota kuvaatte, joka johtuu talouden suhdanteesta, olisi vielä jyrkempi, [Ben Zyskowicz: Näin on!] siis vielä jyrkempi. Silloin niitä työttömiä olisi vielä enemmän ja tilanne olisi vielä huonompi.

Yksinkertaisesti, arvon oppositio, erityisesti SDP, nämä uudistukset pitää tehdä, [Timo Harakka: Kuka on vastuussa?] jotta ihmisillä on töitä. Kun on töitä, niin on tulevaisuudenuskoa, ja kun on töitä, niin on omia tuloja, pystyy huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan. Ja mitä useammalla ihmisellä on töitä, sitä paremmin hyvinvointiyhteiskuntamme voi ja me voidaan tehdä niitä upeita asioita, joilla me rakennetaan tulevaisuutta, pidetään huolta meidän lapsista ja nuorista ja tulevaisuudenuskosta.

Ja, kyllä, ympäristö- ja ilmastoasiat ovat hallitusohjelmassa ytimessä. Me jatkamme ilmastotyötä. Me ollaan sitouduttu tavoitteisiin, te tiedätte sen. Me teemme puhdasta siirtymää, panostetaan ympäristönsuojeluun. [Annika Saarikko: Miten maakuntaverot?] — Maakuntaverot ei ole valmistelussa, vaikka kuinka haluaisitte. [Naurua — Annika Saarikko: Kysykää tätä ministeri Juusolta, pääministeri! Se ei ole meidän linja!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

15.50 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Retorinen liehittely ja yleinen bunkkerimentaliteetti, joka oppositiota vaivaa, on tietenkin tässä salissa useaan kertaan kuultu: vastustetaan jokaista säästötoimea, vastustetaan jokaista uudistusta, kaikki on vaan ei, ei, ei. [Annika Saarikko: Vastustamme maakuntaverot!] Siihen me olemme tottuneita, mutta sen sijaan se, mihin haluan nyt puuttua, on se, kun te esitätte keskenään täysin ristiriitaisia väitteitä, jotka eivät pidä paikkansa.

Oppositioista väitettiin tosiaan, että työntekijän ostovoima heikkenee, mikä on suoraan pöyristyttävä väite, kun nimenomaan työntekijän käteenjäävä raha kasvaa, ostovoima paranee. Sen lisäksi arjen kustannuksia tämä hallitus ei nosta. Inflaatio on merkittävästi alentunut — itse asiassa Suomessa on euroalueen alhaisin inflaatio tällä hetkellä — ja mikä parasta, me teemme sellaisia toimia, jotka lisäävät keskipitkällä aikavälillä ja pitkällä aikavälillä rakenteellista työllisyyttä. Me teemme päätösperustaista työllisyyspolitiikkaa.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Te jatkuvasti puheenvuoroissanne haluatte sekoittaa suhdannetilanteen siihen, mitä hallitus tekee. Ne ovat kaksi eri asiaa, arvon sosiaalidemokraatit. Mikäli teidän kaudellanne me olisimme saaneet nauttia nousukaudesta, [Antti Lindtman: Korona!] se olisi tässä teidän vastasyklisessä talouspolitiikassanne tarkoittanut, että te olisitte tehneet leikkauksia. Sen sijaan te ette tehneet leikkauksia. Te lisäsitte menoja. Te elvytitte myös silloin, kun taloudessa oli hyvä kausi, [Vasemmalta: Korona!] ja nimenomaan silloin, kun meidän velkaantumisen on niin suurta, meidän valtion yleiset puskurit reagoida talouden sykleihin jatkuvasti heikkenevät.

Haluan myös muistuttaa jälleen kerran, että tämän vuoden budjetti on meillä elvyttävä, ja se, että työntekijän käteen jää enemmän rahaa ja kulutusta voi lisätä, on juuri tähän tilanteeseen sopivaa. Sen sijaan tätä talouden heikkoa sykliä me emme korjaa tukipaketeilla. Meidän täytyy vain päästä tästä yli, ja sitten kun me pääsemme siitä yli ja me saamme kasvua, me saamme hallitusohjelman toimien mukaista kasvua, niin meillä näyttää paljon paremmalta, ja tämä on hyvin oleellista.

Arvoisa puhemies! Vielä vastaan siihen, mitä hallitusneuvotteluissa tapahtui. Hallitusneuvotteluissa Säätytalolla neljä puoluetta kävi neuvotteluita. Sosiaalidemokraatit, teitä ei oltu kutsuttu mukaan muun muassa siksi, että te ette halunneet korjata julkisen talouden tilaa. [Pia Viitanen: Ei pidä paikkaansa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän kahden minuutin puheenvuorot myös ministereille Mykkänen ja Satonen, tässä järjestyksessä. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

15.53 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhtaan energiateollisuuden investoinnit etenevät, ja itse asiassa viime vuoden aikana pystyimme, vaikkei meillä paljon rahaa ole, tukemaan hankkeita, joiden arvioidaan tuovan noin 1,6 miljardin euron investoinnit ja itse asiassa lasketaan vähentävän päästöjä lähes miljoona tonnia, joka on samaa mittaluokkaa jo yksistään kuin mitä esimerkiksi jakelevelvoitteen maltillistamiseen pumppuhintojen kurissa pitämiseksi tehdyt toimet. [Timo Harakka: Entä liikennepäästöt?] Eli radikaalisuusasteesta voi olla montaa mieltä, mutta nämä mittasuhteet kannattaa huomioida, että se energian ja teollisuuden murros on se, jolla puhdasta siirtymää mittakaavoissa tehdään ja kuljetaan kohti hiilineutraalisuutta järkevin tiedoin.

Tänä vuonna viedään eteenpäin ydinenergialain uudistusta, jossa tavoitteena on se, että me saataisiin Suomeen puhdasta, päästötöntä perusvoimaa, jolla pystytään varmistamaan siirtyminen polttoprosesseista teollisuudessa laajemmin ja takaamaan se muun muassa edustaja Hoskosen kaipaama häiriötön sähkönsaanti. Laaditaan kapasiteettimekanismia, uudistetaan luvitusta, kuten pääministeri kuvasi, jotta investoinnit tulevat. Turpeen huoltovarmuuskäyttöä nimenomaan huoltovarmuustilanteiden osalta ylläpidetään, ja jos puhutaan luontopolitiikasta, mihin edustaja Harjanne viittasi, niin sanoisin tässäkin, että kyllä siinä edetään maltillisesti — ei repivyyttä hakien, vaan maltillisesti. Vanhojen luonnontilaisten metsien suojelupäätöstä valtionmaiden osalta valmistellaan. Saaristomeri-ohjelmassa kolmella pilottialueella siirrytään käytännön toimiin kohdennetusti ja luodaan luontoarvomarkkinoita, joilla yksityistä rahaa jatkossa saadaan maanomistajille siitä, että he ennallistavat ja suojelevat luontoarvoja, vaalitaan arvokasta suomalaista luontoa.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Eli kyllä asioissa edetään, mutta on aivan totta, että me tehdään samalla niin, että me käytetään vähemmän veronmaksajien puolesta velkarahaa — ympäristöministeriön pääluokkakin on 30 prosenttia pienempi kuin viime vuonna — mutta me yritetään kohdentaa tarkemmin niihin oleellisimpiin [Eveliina Heinäluoma: välihuuto] ja edetään sekä luonto- toimissa että fossiilipäästöjen nopeammassa laskussa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

15.55 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan valtiovarainministerin erinomaisesta puheesta eli siitä, miten suhdannetilanne ja rakenteelliset työllisyystoimet ovat kaksi täysin eri asiaa. Mutta kyllä, silloin kun työvoimapula oli Suomessa suurin, viime vaalikaudella, olisi ollut parempi aika uudistaa työttömyysturva ja tehdä nämä työmarkkinauudistukset. Mutta te ette tehneet mitään. [Eveliina Heinäluoma: Koronan keskellä!] Minä olen ollut 20 vuotta täällä eduskunnassa, vähän ylitse, ja koskaan ei ole ollut semmoinen aika, että sosiaalidemokraattien mielestä olisi oikea aika tehdä Suomen työelämän kilpailukykyä vahvistavia työmarkkinauudistuksia, ei milloinkaan. Ei hyvän aikana, ei huonon aikana, ei milloinkaan. [Timo Harakka: Saitte ennätystyöllisyyden!]

Ja sitten mitä tulee tähän... Ja sen sanon vielä, että kaikissa muissa Pohjoismaissa on työrauhan pelisäännöt. On edistetty paikallista sopimista, on vientivetoinen palkkamalli. Ovatko he kaikki väärässä, kun he toimivat samoilla markkinoilla kuin me, ovat samalla tavalla riippuvaisia viennin kilpailukykyä kuin me?

Sitten vielä paikallisesta sopimisesta. Edustaja Saramo ei ole nyt paikalla, mutta haluan erityisesti hänen puheenvuoroonsa viitata. Hän puhui paikallisesta sanelusta. Mistä tässä on kyse? Ensinnäkin: Paikallinen sopiminen syntyy vain, jos sovitaan. Sitä ei synny ollenkaan, jos työpaikalla ei sovita. Se on kohta yksi. Kohta kaksi: Jatkossakin se paikallinen sopiminen perustuu TESillä määriteltuihin asioihin, ja paikallisesti voidaan sopia vain niistä asioista, joista TESillä on sovittu. Eli se tapahtuu täysin TESien puitteissa yleissitovassa kentässä. Ja kolmanneksi: Jos ei ole yleissitovaa työehtosopimusta, niin silloin paikallinen sopiminen edellyttää yritystasolla, että sopijaosapuolena on ammattiliitto tai ammattiliiton osasto. Mikä tässä nyt on pielessä? [Eveliina Heinäluoma: Tervetuloa sinne työpaikoille kuulemaan todellisuudesta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.57 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me emme hyväksy näitä hallituksen leikkauksia, koska ne kohdistuvat pitkälti samoihin pienituloisiin ihmisiin. Kysyisinkin, valtiovarainministeri Purra: mitkä näistä teidän heikennyksistänne kohdistuvat ministeritason tuloluokkaan? Eivät mitkään. Päinvastoin teille jokaiselle verotus kevenyy ja teidän tulonne nousevat yli tuhannella eurolla. Tämä on epäoikeudenmukaista.

Kun huomasin viime viikolla uutisista, että valtio-omisteisten yhtiöiden hallituspalkkioita on nostettu merkittävästi, erään yhtiön jopa 44 prosenttia 130 000:een, niin kysyisin nyt erityisesti valtiovarainministeriltä: Minkä takia te nostatte yhtiöiden hallituspalkkioita näin merkittävästi ja historiallisesti, kun samaan aikaan te heikennätte pienipalkkaisten ihmisten toimeentuloa? Että missä on sosiaalinen oikeudenmukaisuus tässä asiassa? [Eveliina Heinäluoma: Vai onko sekin välttämätöntä?]

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.58 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näiden valtiopäivien kaksi tärkeintä asiaa on suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointiyhteiskunnan pelastaminen. Me olemme luisumassa pohjoismaisesta kelkasta. Jos emme nyt tee niitä uudistuksia, mitkä muut Pohjoismaat ovat tehneet vuosia sitten, me putoamme kyydistä. Toivon, että koko oppositio tulee nyt tähän työhön mukaan.

Työn pitää olla aina ensisijaista. Työn verotuksen kiristäminen olisi myrkyä. Niin olisi myös maakuntaverot. Se on hallitusohjelman vastainen, maakuntaverot ei tule. [Välihuutoja] Mutta sen sijaan haittaverotuksessa on tekemistä. Eduskunta on lausumalla edellyttänyt, että Suomeen tulisi terveysvero, jossa verotettaisiin ensi kädessä ehkä ensin sokeria, [Välihuutoja] ja näin ohjattaisiin tuotekehitystä ja ihmisten kulutusta terveellisempään suuntaan. Kysynkin: onko terveysperusteinen vero tulossa?

Ja sitten vielä sosiaalidemokraateilta, kun te salaatte teidän vaihtoehtonne työllisyysvaikutukset, kysyn, miksi te salaatte vielä sen, oletteko näiden sopeutustoimien takana. Te äsken kerroitte muutaman asian, joilla te sopeuttaisitte taloutta, mutta kun laskimme täällä niitä, saimme korkeintaan [Puhemies koputtaa] satoja miljoonia. Kysyn nyt edustaja Antti Lindtmanilta: Oletteko te [Puhemies koputtaa] sitoutuneet siihen, että valtiontaloutta sopeutetaan eikä sitä laskua laiteta lapsille? [Puhemies koputtaa] Voisitteko te nyt vastata?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtmanille esitettiin selkeä kysymys, hän voi siihen vastata, olkaa hyvä. [Ben Zyskowiec: Nyt miljardit pöytään, edustaja Lindtman!]

16.00 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Ben Zyskowiec: Antaa tulla!] Kuten aiemmin totesin, niin miljardiluokan sopeutus, siis menosopeutus, on mahdollista saada esittämillämme keinoilla. [Välihuutoja] Kyllä ne sieltä löytyvät, kyllä ne sieltä löytyvät, jos vaan jaksatte lukea ja jaksatte ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Pääministeri ja valtiovarainministeri, täytyy kahteen asiaan nyt tarkentaa:

Tämä teidän mainostamanne ostovoiman parannus. Tehän juhlitte tässä täysin Sanna Marinin hallituksen hyvän työllisyyskehityksen ansiota, joka tulee sieltä Työllisyysrahastosta. Se, mitä itse teette, on vain murusia opettajille, mutta ministerin tuloluokkaan jättipotti.

Ja, valtiovarainministeri, arjen kustannukset. Te olette päättäneet joukkoliikenteen, lääkkeiden ja kiinteistöverojen nostosta, siellä terveyskeskusmaksut, monet arjen kustannukset nousevat. Mutta se, mikä tässä teidän puheessanne kiinnitti huomiota, oli se, mitä siinä ei ollut. Te ette kiistänyt ettekä vastannut, mitä tulee näihin palkansaajien heikennyksiin, te olette täydellisesti kääntänyt takkinne [Eveliina Heinäluoma: Kyllä!] siellä Säätytalolla. [Puhemies koputtaa] Mitään muuta he eivät pyydä kuin sen, että pitäisitte ne lupaukset, jotka annoitte [Puhemies koputtaa] ennen kuin menitte Säätytalolle. Siellä käänsitte takkinne, ettekä uskalla [Puhemies koputtaa] tähän edes vastata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

16.01 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisat kokoomuslaiset, unohtakaa nyt tuo SDP, ei sieltä teille mitään irtoa. [Naurua] Me olemme keskustassa — me tarjoamme teille ja hallitukselle yhteistyön kättä. Mitä tulee poliittisiin lakkoihin, mitä tulee paikalliseen sopimiseen, me edistämme hallituksen kanssa niitä, mutta me emme edistä aikuiskoulutustuen leikkauksia, me emme edistä ensimmäistä sairauslomapäivää palkattomaksi emmekä me edistä sitä, että ulkomaiset huippuosajat ajetaan pois tästä maasta. Tehdään diili: keskeltä, arvoisa pääministeri, löytyy se ratkaisu, on aina löytynyt.

Mutta, arvoisa pääministeri, yksi asia jäi puheestanne epäselväksi. Teillä oli pitkä lista asioita, joita pitäisi toteuttaa ja joita te hallitusohjelmassa olette kirjanneet. Miksi kuitenkin tänä vuonna annetaan poikkeuksellisen vähän hallituksen esityksiä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

16.02 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me kuulimme pääministerin ilmoituksen hallituksen politiikasta. Myös presidentti Niinistö varoitti tästä pysyvästä velkaperusteisesta ylläpidosta, johon olemme ajautuneet. IMF on myös varoit-
tanut Suomea joutumisesta alijäämämenettelyyn, ja meidän on todellakin otettava tosis-
samme tämä varoitus taloutemme tilanteesta. Asiat ovat vielä meidän omissa käsissämme, vai haluaako oppositio, että joku muu tulee päättämään puolestamme?

Valitettavasti oppositio ei ole myöskään esittänyt keinoja talouden kuntoon laittamisesta, ainoastaan ehdotuksia, jotka käytännössä lykkäävät näitä vaikeita päätöksiä ja leikkauksia jälleen tuleville päättäjille. Jopa nyt käynnissä olevien lakkojen kulut maksaa lopulta suomalainen veronmaksaja. Talouden tilanne on niin vakava, että meillä ei ole saavutettuja etuja. Kaikkien pitää osallistua näihin talkoisiin.

Arvoisa hallitus ja pääministeri, eikö niin, että Suomessa yrittäjät eli ne, jotka luovat uusia työpaikkoja, ovat nimenomaan ottaneet ilolla vastaan hallituksen työelämäuudistukset? [Puhemies koputtaa] Ja demarit, valtiovarainministeri Purra on jokaisen suomalaisen, nimenomaan pienituloisen, [Puhemies koputtaa] puolella, [Naurua keskeltä] oli ennen vaaleja [Puhemies: Kiitoksia!] ja on edelleen. Hän toimii jokaisen suomalaisen [Puhemies huomauttaa ajasta] tulevaisuuden puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

16.03 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Tuohon äskeiseen puheenvuoroon on pakko sanoa, puhemies, että näyttää siltä, että ministeri Purra huolehtii siitä, että myös tulevaisuudessa on paljon pienituloisia.

Mutta kyllä tähän ministeri Purran historian vääristelyyn on pakko puuttua. Taas kerran hän väitti, että edellinen hallitus nautti suurenmoisesta nousukaudesta. Ettekö todellakaan muista koronavirusta? Suomessa rajoitettiin liikkumista ja oli Uudenmaan sulkua. Me kaikki pelkäsimme konkurssiaaltoja ja jättityöttömyyttä, ja täällä salissa nämä vaarat torjuttiin. Päinvastoin kriisin keskellä saavutettiin ennätystyöllisyys, josta te nyt valitettavasti olette lipsumassa. Ja kyllä, tämä tapahtui velkarahalla tämän salin siunauksella. Nyt tämän hallituksen velkaantuminen eroaa edellisen hallituksen velkaantumisesta vain sillä, että teillä ei ole käsissänne maailmanlaajuista pandemiaa, ja toivottavasti ei tulekaan. Tämä hallitus

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

velkaantuu samalla, kun tulee isoja konkursseja jopa pörssiyhtiöissä ja työllisyys on heikentynyt. Miten menee omasta mielestä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

16.05 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se on päivä päivältä selvempää, että yhteistä tilannekuvaa Suomen taloudesta ja työllisyystoimista ei tule. [Timo Harakka: Tuleeko hallituksen sisällä?]

Mutta oikeastaan tulevan presidentin Alexander Stubbin yhteinen tekijä -sloganin perään voisin kysellä, löytyisikö jostain muualta sitä yhteistä tekijää. Sitä ei löydy työllisyystoimista, sitä ei löydy taloustoimista. Mutta katselen vähän pääministeri Orpon ja valtiovarainministeri Purran taakse, että meillä on paljon esimerkiksi myös kunnilla tällä hetkellä tehtäviä, jotka välttämättä eivät ole enää nykypäivää. Meillä on hyvinvointialueilla paljon tehtäviä. Meillä on paljon byrokratiaa tässä maassa. [Eveliina Heinäluoma: Liikunta, kirjasto!] Voisiko sieltä löytyä joitain yhteisiä tekijöitä? Voisiko oppositiosta tulla ehdotuksia vaikka byrokratiatalkoisiin? Voisiko hallituspuolueilta ja hallitukselta tulla? [Eveliina Heinäluoma: Kertokaa esimerkkejä!] Minä toivoisin, että tämmöistä pientä yhteistä tekiä voitaisiin etsiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.06 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus on luvannut hallitusohjelmassaan, että hyvinvointialueille pitää antaa työrauha. Tämä kuulostaa hyvältä ja kohtuulliselta, kun tiedetään kyseessä olleen iso ponnistus saada käytäntöön uusi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistapa. Todellisuus on kuitenkin aivan toisenlainen. Työrauhasta ei ole tietoaakaan, kun hyvinvointialueiden henkilöstö ja päättäjät valmistautuvat jälleen kerran mylläykseen. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama sairaalaverkkotyöryhmä esittää rajuja supistuksia maamme sairaalaverkkoon. Ei siis riitä, että alueilla hikoillaan liian niukkojen resurssien vuoksi, kun jälleen pukataan uutta huolta henkilöstölle ja asiakkaille. Kysynkin hallitukselta: näettekö ristiriitaa hyvän tavoitteen eli alueitten työrauhan ja siellä vallitsevan paniikkitunnelman välillä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

16.07 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmiston väsynyt vakiohokema on jo jonkin aikaa ollut, että jos asioista sovittaisiin, lakkoja ei tarvittaisi. Se pitää itse asiassa paikkansa. Jos demarit ay-käytyreineen olisivat itse vallassa ollessaan sopineet muun muassa työmarkkinoiden uudistamisesta, säästötoimista ja talouden tasapainottamisesta, nyt ei tarvitsisi vastustaa kaikkia toimia, kun tämä hallitus tekee sen, minkä te jätitte tekemättä. [Timo Harakka: Ennätystyöllisyys!] Totuus on, että kun vasemmisto on vallassa, Suomea ei uudisteta, Suomessa ei säästetä eikä Suomessa luoda kestävää tulevaisuutta. Kaikki kipeät ja tarvitut päätökset jätetään vasemmiston vallassa ollessa toisten tehtäviksi. [Miko Bergbom: Aina!] Ja nyt kun me niitä teemme, teillä ei ole tarjota kuin neliraajajarrutusta ja miljardiluokan lakkolasku Suomelle. [Timo Harakka: Ennätystyöllisyys!] Nyt teillä on siellä oppositiossa muutama vuosi aikaa harjoitella tuon riidan kylvä-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

misen sijaan sitä ihka aitoa sopimista, linjanne uudistamista ja Suomen talouden realiteettien sisäistämistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.08 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun ajat ovat epävarmat ja näkymät ovat monella tapaa suomalaisille huolestuttavat, mistä varmasti olemme tänään täällä samaa mieltä, niin silloin suomalaiset varmasti kaipaavat visiota ja selkeyttä siihen, mihin tätä maata viedään. Haluaisin voida tukea hallitusta, mutta se ei herätä luottamusta, koska niissä puheissa on niin isoja ristiriitoja. Te sanotte, että te laitatte tämän maan talouden kuntoon, mutta eihän se ole tapahtumassa. Velkaa otetaan todella paljon, koska te ette ota kaikkia keinoja käyttöön. Te puhutte kauniisti lapsista ja nuorista, mutta todellisuudessa te leikkaatte juuri lapsilta ja nuorilta. Te kerrotte, että nyt tämä hallitus tekee kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa ja suojelee suomalaista luontoa, mutta samaan aikaan me emme näe niitä esityksiä emmekä niitä tekoja. Me kuullaan täälläkin ristiriitaisia viestejä siitä, tuleeko maakuntaverot vai eikö se tule — samasta aitiosta kaksi eri näkemystä. Toivoisin, että me kuulisimme rehellisen viestin, että kokoomus sitten kertoisi, että me haluamme näyttää ay-liikkeelle kaapin paikan ja sen vuoksi työperäistä maahanmuuttoa jarrutetaan ja ilmastotoimet heitetään sivuun. Tai että perussuomalaiset kertoisivat rehellisesti, että kyllä, me myymme pienituloiset suomalaiset, jotta me saamme kiristää maahanmuuttoa. [Puhemies koputtaa] Suomalaiset arvostavat rehellisyyttä, mutta ristiriitaisuus hämmentää [Puhemies koputtaa] muutenkin epävarmassa tilanteessa. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Hyvä! — Hieno puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

16.09 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on nyt jo tähän mennessä ajanut läpi leikkauksia muun muassa vammaispalveluihin, vanhuspalveluihin, lastensuojeluun, toimeentulotukeen, asumistukeen, kuntoutusrahaan, nuoren kuntoutusrahaan, opintotukeen, eläkkeensaajien asumistukeen ja työttömyysturvaan. Lisää on tulossa. Samalla olette onnistuneet sekoittamaan työmarkkinat ja ajamaan työmarkkinajärjestöt mittavaan lakkoaaltoon Suomessa ilman, että kaavailemilleen työmarkkinapäätöksille olisi arvioitu työllisyys- tai talousvaikutuksia.

On käsittämätön arvovalinta, että hallitus on päättänyt tietoisilla toimenpiteillään eriarvoistaa suomalaisia, lisätä syrjäytymistä, heikentää sote-palveluita ja niin monella eri tapaa jakaa kansaa. Samalla rikkaille annetaan veronkevennyksiä, ja Suomen kokonaisveroasteen tiedetään laskevan merkittävästi tulevina vuosina. Hallitus näyttää valinneen istua käsiensä päällä, kun tulopohja rapautuu. Kyllä taas kerran tekee mieli kysyä, missä se tämän hallituksen väitetty välittäminen oikein näkyy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

16.11 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä vaikeina aikoina, kun minkä tahansa hallituksen pitäisi valtiontaloutta tasapainottaa, ollaan yleisesti ajateltu, että ensimmäisenä kannattaa vakauttaa työmarkkinat. Jos vakauttaa työmarkki-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

nat, saa siitä selkänöjaa hallituksen omille toimenpiteille. Nyt tämä hallitus on valinnut täysin toisen tien. Ensimmäisenä viedään työmarkkinat kaaokseen, joka kaaos sitten aikanaan luultavasti leviää sinne työehtosopimusneuvotteluihin. Ja sitäkö tämä hallitus haluaa useamman vuoden epävarmuuden tilanteessa, jossa meidän pitäisi kaikin keinoin saada varmuutta aikaiseksi ja sitä kautta suotuisa investointiympäristö? Täysin järjetön toimenpide.

Mutta, arvoisa puhemies, kun varmasti pääministerillä halutessaan olisi ne ratkaisun avaimet taskussaan, niin onko teitä, pääministeri, joku kieltänyt, kenties elinkeinoelämää, että te ette saa hakea ratkaisua tähän tilanteeseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

16.12 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä edellinen puhuja puhui ratkaisun avaimista, niin minun käsitykseni mukaan ja myös perustuslain mukaan ratkaisun avaimet ovat kyllä eduskunnassa. Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtiontaloudesta, ja näinä aikoina, kun lakot aika paljon tekevät lovea myös valtion kassaan, on oikeutettua todeta, että tämän talon, eduskunnan, pitää hoitaa valtiontalous kuntoon. Mutta kovin paljon en ole kuullut esityksiä, millä tavalla me saamme tätä valtiontaloutta hoidettua kuntoon. Totta kai me olemme kansainvälisten suhdanteitten armoilla, mutta sen lisäksi me tiedämme, että tehdyt työtunnit vähenevät koko ajan, eivät pelkästään Suomessa vaan myös muualla Euroopassa, ja tämä on iso ongelma. Ja valitettavasti minun on oltava hieman pahan ilman lintu ja tuotava esille sekin, että valtion kulurakenne on täysin väärällä tasolla. Se on kroonisesti väärällä tasolla, ja silloin on täysin oikeutettua, että hallitus täällä hakee konsteja, millä me saamme sitä [Puhemies koputtaa] kulurakennetta pienennettyä. Kun esimerkiksi jossakin valtion virastossa joku jää eläkkeelle, niin ketään ei [Puhemies koputtaa] palkata enää tilalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

16.13 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituspuolueet ovat tosiaan aloittaneet työryhmässä uusien leikkausten etsimisen. Säästää pitää, se on kaikille selvää, mutta Suomi ei nouse vain leikkaamalla. Tarvitaan ennen kaikkea talouden kasvua, investointeja, uutta työtä ja työpaikkoja. Jos jokin työryhmä olisi pitänyt perustaa, niin kasvun työryhmä. Tänään uutisoitiin, että pk-yritysten kasvuaikeet ja odotukset ovat lähteneet yhä enemmän kohti pohjalukemia. Talous- ja työllisyystilannetta pitää oikaista nyt.

Arvoisa rouva puhemies! Tänään vietetään laskiaistiistaita, ja laskiainenhan merkitsee paastoon laskeutumista. Paaston aikana taas on tapana luopua erilaisista turhista asioista, ja esitänkin, että hallitus ottaisi vakavasti keskustan ehdotuksen siitä, että luovutaan surullisenkuuluisasta Turun tunnin junan pääomittamisesta ja käytettäisiin ne rahat, noin puoli miljardia euroa, suhdannepakettiin, jolla voitaisiin auttaa esimerkiksi rakennusalaan ja itäistä Suomea, joka hallitukselta on jäänyt unholaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Bergbom.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

16.14 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän se tosiasia on, että SDP ja vasemmisto nuotittavat tässä salissa Hakaniemen ääntä. Ja miksi näin tapahtuu? Se johtuu siitä, että Hakaniemi rahoitti heidät eduskuntaan eduskuntavaalien aikana. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Kyllä minä ymmärrän sen, ettei koira isäntäänsä pure, ja siitä se johtuu, että tilanne on tämä, että te ette kykene uudistamaan Suomea, te ette kykene uudistamaan työmarkkinoita ettekä te kykene paljastamaan teidän työllisyyslaskelmianne teidän vaihtoehtobudjetistanne, koska niitä työllisyysvaikutuksia ei ole, ja jos niitä on, ne ovat negatiivisia. Tämä on totuus teidän politiikastanne.

Te vetoatte koronaan. Kun Rinteen hallitusohjelmaa rakennettiin, Suomi ei ollut kuulutkaan koronasta, koska koronaa ei vielä ollut. Teillä oli vaihtoehto sopeuttaa, teillä oli vaihtoehto uudistaa Suomea. Te jätitte tekemättä sen, te otitte velkaa. Nyt ovat talossa aikuiset, jotka korjaavat tämän asian ja pyrkivät turvaamaan tuleville sukupolville hyvinvointivaltion.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.15 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haukkumisen sijasta olisi varmaan hyödyllistä käyttää tämä lyhyt minuutti sen arvioimiseen, mitä nyt oikeasti pitäisi tehdä. Täällä on epäilty, että meillä ei ole yhteistä tilannekuvaa. Minun tulokintani on se, että meillä on aika pitkälti yhteinen tilannekuva. Itse olen numerouskovainen, kuten on käynyt monta kertaa ilmi, ja sanon, että talouden luvut ovat aika kylmäävät. Jos oikein lyhyesti yrittää tämän tiivistää, niin tällä hetkellä me tarvitsemme lisää verotuloja. Tämähän on se asia, mihin ekonomistit ovat eniten täällä kiinnittäneet huomiota, että tämä puoli sopeutuksesta on kokonaan, toistaiseksi, hallitukselta unohtunut.

Toinen on menojen leikkaus. Me tarvitsemme julkisten menojen kasvun hillintää, jopa pysäyttämistä, mutta sen tulee kattaa kaikki valtiontalouden pääluokat, ei vain sosiaali- ja terveysministeriö ja sen sisällä se kaikkein köyhin viisiprosenttinen.

Kolmanneksi, me tarvitsemme juuri edellisiä keinoja, jotta se velan kasvu saadaan pysäytettyä.

Neljänneksi, kaikkein tärkein on tietysti kasvu. Siihen vaikuttaa olennaisesti esimerkiksi työmarkkinaratkaisu, ja niillä tilanteilla, joilla nyt hallitus on ajamassa työmarkkinat sekaisin, on pelättävissä, että työmarkkinaratkaisu ensi syksynä ei varmasti synny kovinkaan helposti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola.

16.17 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositio on pyytänyt kuuntelemaan täällä usealla puheenvuorolla, ja kyllä täällä takarivillä kuunnellaankin, mutta edustaja Lindtmanin vastausta vaikutusarvioihin ei kuulu.

Mutta kuunnelkaapa tätä: Joka kahdeksas käyttämämme euro rahoitetaan velalla. Miten toimisitte omassa arjessanne, kun rahat eivät riitä, autoon tulee esimerkiksi yllättävä vika tai pakollinen hankinta vaatiikin lisämaksuja tai korot ynnä muut vievät ison osan tulostanne? Kaikille meille kelpaa ratkaisuksi lisätulojen hankkiminen, mutta tarvitaan myös todella huolellinen tarkastelu oman talouden menoista, ja niitä kaikilta löytyy. Tämä tarkastelu tarvitsee tehdä myös valtiolle säännöllisesti, ja nyt sitä tehdään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko.

16.18 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietenkin selvää, että näin hallituskauden alussa istuva hallitus jonkin aikaa pärjää sillä rimpsulla, joka jotakuinkin kuuluu, että syy on suhdanteessa, syy on sotessa, syy on siinä edellisessä hallituksessa, mutta nyt on parempi katsoa eteenpäin. Tästä tulee vaikea kevät, toivottavasti ei dramaattisesti turvallisuuden vuoksi vaan pelkästään talouden ja työmarkkinatilanteen vuoksi.

Listasin omassa puheenvuorossani neljä kohtaa, joissa minä tunnistan virheitä hallitusohjelmassanne. Veropohja: ei ole yllätys, että se on romahtamassa pitkälti tietysti fossiilisten polttoainoiden kehityksen vuoksi. Ei ole yllätys se, että talouskasvu vaatii toimia, joiden vaikutukset eivät edes näy yhdessä keväässä. Te myös kuvittelitte sotesta liikkoja. Pitkien välimatkojen vanhennevässä maassa ei millään mallilla syntyisi sotesta nyt heவில் säästöjä — puhumattakaan työmarkkinoista, joiden varaan olette laskeneet työllisyyden paranemisena kahden miljardin euron vaikutukset julkiseen talouteen. Te lupasitte vähentää velkaa ja lisätä työllisyyttä. Nyt on käynyt päinvastoin: paljon velkaa ja paljon työttömyyttä. Mikä on suunnitelmanne kohti kehysrihtiä: millä periaatteilla ja arvoilla ryhdytte näitä neljää virhettä korjaamaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

16.19 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen talouden tilanne on huolestuttava, mistä kertoo se, että olemme lähellä EU:n tarkkailuluokkaa. Siitä huolimatta vasemmistolaiset ovat jokaista sopeutustoimenpidettämme vastaan eivätkä anna mitään vaihtoehtoisia ratkaisuja paitsi veronkorotukset. SDP:n kasvun kaava tahtaa olla haitallisten yritystukien poistaminen.

Syy, miksi me olemme tässä tilanteessa, on pitkän ajanjakson seuraus. Peiliin saavat katsoa kaikki, jotka tässä salissa istuvat, mutta etenkin viime hallituskaudella tehtiin erittäin vastuutonta talouspolitiikkaa. Koronan, sodan ja inflaation aiheuttamat seuraukset taloudessa olivat tiedossa, mutta edellinen hallitus ei halunnut tehdä minkäänlaisia säästötoimenpiteitä. Sen vuoksi nykyinen hallitus on ikävässä asemassa ja velvoitettu tekemään nykyiset toimenpiteet. Toimenpiteiden kohdalla haluan kuitenkin muistuttaa, että niitä ei tehdä ketään vastaan vaan sen puolesta, että tässä maassa olisi jatkossakin hyvinvointivaltio. [Annika Saarikko pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Saarikko, vastaus.

16.21 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taisin juuri äskeisessä puheenvuorossa sanoa, että ilmeisesti jonkin aikaa pärjää sanomalla ”mutta kun se edellinen”, [Antti Lindtman: Sieltä se tuli! — Jani Mäkelä: Tyhjä paperi!] mutta minä haluan todeta, että ymmärrän, että ette tainnut olla täällä viime vaalikaudella, joten siksi hyvä muistuttaa. Puolueenne tuki kaikkia niitä ratkaisuja, [Antti Lindtman: Kyllä! — Tytti Tuppurainen: Ihan kaikkia!] joita teimme koronan vuoksi tukeaksemme yrityksiä, kuntia ja suomalaisten elämää. Te kannatitte sitä, että Puolustusvoimien resursseja lisätään, [Kimmo Kiljunen: Poliisia!] ja myöskin sellaisia toimia, joilla parannettiin esimerkiksi meidän koulutusta ja sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Me voimme käydä tätä loputonta taistoa siitä,

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

että totta, Suomi on velkaantunut 15 vuoden ajan — kuten todettua, syntisten pöydässä on muitakin puolueita — mutta nyt ikään kuin toteatte, että koska edellinen, niin meidän pitää toimia näin. Kyllä ne ovat politiikan arvovalintoja, miten sitä taloutta ryhdytään laittamaan kuntoon, ja tässä peräänkuulutetaan sitä, että teidän vaalipuheenne on täydellisessä ristiriidassa sen kanssa, mitä me nyt todistamme hallituksen politiikaksi. Siitä te olette vastuussa, siitä, mitä tapahtuu tästä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz ja sen jälkeen edustaja Harjanne.

16.22 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan tuohon edustaja Saarikon puheenvuoroon viitaten: Onko se poliittinen arvovalinta, että teidän tekemänne sote-uudistus heittää tämän hallituksen pöytään yllättäen miljardiluokan lisämenoja? Onko se arvovalinta? [Petri Honkosen välihuuto]

Sitten mitä tulee aikaisempaan keskusteluun, niin onhan tämä tragikoomista, että demarit tekivät vaihtoehtobudjetin ja lasketuttivat sitä varten eduskunnan tietopalvelulla tämän heidän vaihtoehtonsa työllisyysvaikutukset. Ne olivat niin negatiiviset, että he salasivat ja piilottivat nämä. Kun niitä peräänkuulutetaan, niin edustaja Lindtman sanoo, että odotta-kaa, kyllä ne sieltä tulevat. Ilmeisesti edustaja Lindtman luottaa siihen, että me unohdamme ja aika hoitaa, [Sari Sarkomaa: Emme unohda!] mutta edustaja Lindtman, emme unohda, ja aika ei hoida.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Harjanne, ja sitten edustaja Tuppurainen valmistautuu.

16.23 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hieman turhauttavaa kuulla täällä kerta toisensa jälkeen, kuinka oppositiosta ei esitetä ratkaisuja, vaihtoehtoja. Vihreät on vaihtoehtobudjetissaan ennen sitä ja sen jälkeen esittänyt lukuisia keinoja haittojen hinnoittelusta, tehottomien yritystukien karsimisesta, menoleikkauksista, fiksummasta verotuksesta. Ne löytyvät sieltä, ja toivoisin, että niihin voitaisiin tutustua.

Minun nähdäkseni hallitus on nyt herännyt siihen, että hallitusohjelma ei Suomen taloutta pelasta, ja muun muassa taitaa tuoreemmiltaan olla perustettu tämä nyrkki, ”Marttisen miehet”, [Naurua] katsomaan tätä veropuolta. Toivon heille rohkeutta tässä työssä ja avointa mieltä etsiä niitä fiksua verotuksen keinoja, mutta huolettaa, että esimerkiksi erittäin perusteltu, taloustieteen ja demokratian näkökulmasta perusteltu maakuntaveron ammuttiin heti alas. Minä pelkään, että tässä käy niin, että viikko viikolta pääministeri käy tuossa sanomassa ja kertomassa, mikä asia ei kelpaa, ja lopun perin se riihi on sellainen, että leikataan köyhiltä ja kuihdutetaan Suomea. Toivon rohkeutta ja avaraa mieltä katsoa niitä keinoja, ja varmistaisin, että eihän tässä nyt käy niin, että te ette kuuntele taloustieteilijöitä ja asiantuntijoita, vaan annatte ideologian sumentaa kantanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan muutama puheenvuoro tähän, ja sen jälkeen täällä on neljä ministeriä, anteeksi viisi ministeriä, jotka saavat siinä vaiheessa lyhyet puheenvuorot. — Mutta nyt Tuppurainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

16.24 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kovasti hallitus ja ministerit ja edustajat yrittävät puhua mustaa valkoiseksi, mutta kun katsomme tosiasioita ja tunnustamme ne, niin tosiasia on se, että valtionvelka kasvaa ja työllisyys- ja voite karkaa, ja sen vuoksi ennätysajassa ollaan joutumassa tilanteeseen, jossa hallitus joutuu käytännössä neuvottelemaan hallitusohjelman uusiksi, ja tämä kaikki ilman koronaa, tämä kaikki ilman energiakriisiä. Ja nyt kansalaiset kysyvät ja me kansalaisten mukana, että onko nyt niin, että luvassa on kehysriihessä tätä samaa, joka vie Suomea väärään suuntaan? No SDP on esittänyt täällä tänään, edustaja Lindtman on esittänyt, viiden kohdan ohjelman tilanteen ratkaisemiseksi [Kimmo Kiljunen: Selkeät kohdat!] — viiden kohdan ohjelman, jolla tätä asiaa voitaisiin ratkaista, ja niistä kaikkein keskeisin on se, joka on, pääministeri Orpo, suoraan teidän omissa käsissänne, ja se on tämän työmarkkinatilanteen vakauttaminen. Teillä on avaimet käsissänne. Eikö nyt olisi aika vaikuttaa siihen, joka on meidän suomalaisten itsemme vaikutettavissa, eli saada yhteiskuntarauhaa, järjestöt sopimaan asioista keskenään ja sitä kautta työllisyyttä ja kasvua kestävästi? Voisitteko te nyt ojentaa sovinnon kättä? [Ben Zyskiewicz: Eivätkö avaimet ole Hakaniemen ay-johtajilla? — Antti Lindtman: Taitavat olla hallituksella!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lyly.

16.25 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on monta kertaa puhuttu siitä kulttuurista, mikä Suomessa vallitsee. Minä kaipaisin sitä ajattelua, että nyt kun me tiedetään, että meillä on taloudellinen kriisi päällä, meillä talous on nollan pinnassa, työttömyys kasvaa ja työmarkkinat ovat ihan sekaisin, niin nyt tarvittaisiin luottamuksen rakentamista. Me tiedetään, että työmarkkinoilla pitäisi saada vakausta ja pitäisi saada tulevaisuudennäkymä ja neuvottelut, aidot neuvottelut, liikkeelle, ja niitä minä peräänkuulutan tässä, koska sitä kautta rakennetaan kestävämpiä ratkaisuja yli vaalikausien. Niitä ratkaisuja ei tule yksipuolisesti sanellen täällä salissa. Ne eivät tule kestäväksi. Ne eivät tule kestäväksi työmarkkinakierroksilla, ne eivät tule kestäväksi poliittisessa päätöksenteossa — niihin palataan. Minä toivon, että löydetään sopien ratkaisuja, ja siinä veto on pääministerillä, että kutsuisi kasaan tämmöisen työmarkkinajoukon, [Puhemies koputtaa] jonka kanssa katsotaan, miten tästä umpikujasta päästään ulos. Lakot loppuvat heti sinä päivänä, kun aidot neuvottelut alkavat. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh! — Jani Mäkelä: Milläs mandaatilla tuo oli luvattu?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kivelä, Mai.

16.27 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nyt usean ryhmän toimesta tuotu esille niitä lupauksia, jotka te, hallitus, olette jo ehtineet pettää, mutta vieläkö koko listaa ei ole edes ehditty käydä läpi, joten jatketaanpa ilmasto- ja ympäristöpolitiikan osalta.

Sanojenne vastaisesti te ette ota ilmasto- ja luontotyötä tosissanne. Jos te olisitte tosissanne, te ette tekisi päätöksiä, joilla päästöjä tietoisesti lisätään, te ette leikkaisi luonnon-suojelusta, te ette heikentäisi ilmastolakia, te ette keventäisi ympäristöhaittojen verotusta ja te ette lopettaisi tukia niiltä kaikista tehokkaimmista ympäristötoimista. Nyt te kuitenkin teette kaiken tämän: päästöjä lisätään, luontokato kiihtyy. Onko tämä se toinen velka, jonka te myös haluatte jättää nuorille? Te, pääministeri Orpo, lopetitte puheenne vetoamalla

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

nuorten tulevaisuudenuskon palauttamiseen, mutta teidän toimimattomuutenne ja nämä petetyt lupaukset eivät luo toivoa nuorille eivätkä kyllä kenellekään muullekaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Mehtälä, poissa. — Edustaja Siponen.

16.28 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä oli näistä lupauksista puhetta, niin kyllähän se yksi merkittävin lupaus, mikä on unohtunut ja petetty, on kokoomuksen lupaus velkaantumisen lopettamisesta tai vähintäänkin sen kääntämisestä, koska kyllähän nyt valitettavasti suunta on aivan toinen.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, haluaisin sanoa tästä Itä-Suomen tilanteesta. Siitä myöskin presidenttiehdokkaita tentattiin, ja hyvä niin, koska alueen menestys ja tulevaisuus liittyvät myös Suomen puolustukseen ja turvallisuuteen monella tavalla. Haluan kiittää pääministeri Orpoa, ministeri Multalaa ja kokoomuksen ryhmäjohtaja Marttista vierailusta Savo-Karjalassa. Kuultiin kannustavia puheita ja lohdullisia lupauksia, mutta nyt odotamme tekoja, esimerkiksi sitä, että Kuopiota ja Joensuuta ei sivuuteta koulutuspaikkajaoissa. Odotan, että nämä virheet korjataan.

Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpolle: Ministeriön linjauksen mukaan Itä-Suomessa ei ole kasvukeskuksia. [Puhemies koputtaa] Eihän hallitus omilla linjauksillaan [Puhemies koputtaa] vie näistä kaupungeista kasvun mahdollisuuksia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä kaksi puheenvuoroa täältä salista, ja sen jälkeen sitten ministerikimara sieltä. Eliikkä edustajat Eskelinen ja Elomaa. Otetaan Mikkonenkin siitä vielä. — Eskelinen, olkaa hyvä.

16.30 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On selvä, että talouden tilanne on haasteellinen, mutta täytyy myös tunnustaa, että kyllä hallitus omilla toimenpiteillään on myös syventänyt työllisyystilannetta ja talouden tilannetta. Mitä syvemmälle työmarkkinakriisi menee, sitä suuremmat vaikutukset sillä on talouteen ja työllisyyteen.

Muutama esimerkki:

Sosiaaliturvaleikkaukset: Ostovoima tulee laskemaan niillä ihmisillä, jotka normaalisti-kin suurimman osan kulutuksesta tekevät. Tavattiin Kuopion piispa välillä, tässä keskustelun lomassa. Hän sanoi yhden sanan: politiikan oikeudenmukaisuus. Kaikki voi lukea siitä terveiset, mitä se tarkoittaa. Olisiko tuonne sosiaaliturvaleikkausten suuntaan?

Kuntien valtionosuusleikkaukset: Yt:t ovat menossa suurimmassa osassa kuntia. Investoinnit olemme laittaneet jäihin. Onko vaikutusta työllisyyteen, talouteen? On.

Ja sitten virheelliset veropäätökset — yli 200 miljoonaa: Polttoainevero, olutvero ja ylimpiin tulodesiileihin veronalennus. Oliko tarvetta tässä tilanteessa niihin, mistä kukaan suomalainen ei hyödy, eivät muut kuin isotuloiset? [Puhemies koputtaa] Normaali suomalainen näistä ei hyötynyt mitään. [Puhemies koputtaa] Markkinat hyötyvät.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Eliikkä seuraavaksi edustaja Elomaa, ja sitten vielä Mikkonen, Krista.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

16.31 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainakin yksi yhteinen tekijä on oppositiolla ja hallituksella: meidän pitää kaikkien syödä ja mielellään kotimaista ruokaa, kotimaista tuotantoa. Nämä sanat liitetään kotimaiseen ruoantuotantoon: ”omavaraisuus”, ”huoltovarmuus”, ”turvallisuus”. [Petri Honkosen välihuuto] Elintärkeitä Suomelle, kaikille kansalaisille.

Tuolla Keski-Euroopassa ovat maanviljelijät [Petri Honkonen: On täälläkin!] erittäin vahvasti nyt osoittaneet mieltään, ja he ovat saaneet siihen tukea. Täällä lakkoilevat aika monet paitsi maanviljelijät. Meille on hyvin tärkeää, että me tosiaan pystytään tämä oma kotimainen ruoantuotanto pitämään yllä. Minä kysyisinkin maa- ja metsätalousministeriltä: mitä toimia tehdään, jotta meidän omavaraisuus ruoantuotannossa säilyy, koska tämä on erittäin haasteellista tänä päivänä meidän viljelijöillemme emmekä me halua, että viljelijät lähtevät tuonne lakkoilemaan? [Petri Honkonen: Ei yhtään mitään toistaiseksi!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan vielä edustaja Mikkonen, Krista.

16.32 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me ollaan paljon puhuttu taloudesta, mutta se, mikä on unohtunut, on puhe luontopääomasta. Me kaikki tiedämme, että luonnon monimuotoisuus takaa luontopääoman, ja sen säilyttämiseksi meidän täytyy tehdä toimia. Jos me ei pidetä huolta, että meillä on monimuotoinen luonto, niin se vaikuttaa niin talouteen, turvallisuuteen kuin meidän ihmisten fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin ja terveyteenkin.

Ympäristöministeri kertoi, että rahaa on vähän ja ei voida tehdä asioita. Sen takia ihmettelen, että lainsäädännön keinoja ei ole otettu käyttöön. Siellä olisi paljon, mitä voisimme lainsäädännöllä parantaa, ja olisi keinoja, millä pitää huolta luontopääomasta, esimerkiksi ekologisen kompensaation laajentaminen, maankäytön muutosmaksu, metsälain uudistaminen, uhanalaisten luontotyyppien palautus luonnonsuojelulakiin ja niin edelleen.

Olen iloinen siitä, että hallitus on nostanut virtavedet vahvasti esille ja Palokki on siellä erityisesti mainittu. Kysyisinkin nyt, kun selvityshenkilö Esa Härmälä on saanut työnsä valmiiksi ja suosittaa siinä Palokin ennallistamista laaja-alaisesti, aikooko hallitus viedä tämän ainoan konkreettisen luontoesityksensä loppuun asti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Kun täällä näköjensä ministereitä ei ole kovin paljon vielä puhunut, niin nyt otetaan seitsemän ministeriä ja lyhyet puheenvuorot, ja sitten vielä ihan lopuksi saa pääministeri. Tässä vaiheessa aloittaa pääministeri Orpo, ja seuraavaksi valmistautuu Essayah. — Kaksi minuuttia.

16.34 **Pääministeri Petteri Orpo:** Arvoisa rouva puhemies! Kahdessa minuutissa täytyy olla nopea. Haluan aloittaa sen kiittämällä edustaja Haavistoa todella tyylikkäästä demokratian taistelusta ja hyvästä tuloksesta. [Ben Zyskowiec: Tähän yhdymme! — Eduskunnasta: Kyllä!] Se oli tyylikäs työ. Varmasti kaikki yhtyvät tähän.

Vielä tähän hallituksen ohjelmaan. Kun ymmärrettävästi oppositio nyt yrittää maalata, että hallitus ei tee mitään ja tavoitteet karkaavat, niin kyllä se vaan valitettavasti on niin, että suhdannetilanne on äärettömän vaikea. Niihin ennusteisiin nähden, mitä viime keväänä näimme, tilanne on huomattavasti vaikeutunut. Se johtuu globaalista tilanteesta, Ukrainassa sota jatkuu, samankaltaisista asioista kuin viime hallitus kohtasi. Siksi tulojen ja menojen välinen kuilu kasvaa.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Toinen suuri syy — syyttelemättä ketään vaan toteamalla — on se, että sote-ratkaisu on osoittautunut äärettömän kalliiksi ja meidän täytyy pelkästään menneitä kuluja kattaa puolentoista miljardin verran. [Annika Saarikon välihuuto] Plus tämä kuntatalouden alijäämä, puoli miljardia, joka on syntynyt rahoitusmallista, joka on hyväksytty, meidän pitää myöskin paikata, koska muuten se tarkoittaisi leikkauksia kuntatalouteen ja siellä erityisesti erityisen tärkeään perusopetukseen.

Näiden edessä me ollaan. Minä toivon, että kun valtiovarainministeriöstä tullaan saamaan uusien ennusteiden valossa viimeiset luvut aikanaan kun mennään kohti riihtä, niihin sopeutustarpeisiin sitten sitoudutaan kaikki, edes siihen lukuun, mikä tarvitaan siihen polkuun, että... [Annika Saarikko: Mikä se luku mahtaa olla?] — Se saadaan sitten, kun valtiovarainministeriö tarkentaa lukujaan. [Annika Saarikko: On aika iso haarukka!] — No kyllä te tiedätte, mitä se tarkoittaa. Riippuu, mistä luvuista puhutaan: kehyksen sisällä sopeutuksesta, millä aikavälillä, te tiedätte ihan varmasti. Minä luulen, että te pystytte parempaan kuin tähän lukujankkaukseen. Kuulostiko tutulta? [Annika Saarikko: Pystytte parempaan!]

Arvoisa eduskunta! Vielä sanon sen, kun täällä viitataan koko ajan talouden asiantuntijoihin, että sekä valuuttarahasto IMF että viimeksi luottoluokittaja Fitch ovat antaneet selkeän viestin, että ne politiikan peruskeinot, mitä hallitus on tekemässä, ovat välttämättömiä, ne ovat oikean suuntaisia, ja että esimerkiksi hallituksen kaavailut työmarkkinauudistuksista ovat sellaisia, jotka vahvistavat tällä hetkellä uskoa Suomen taloudenhoitoon. Hallitus on oikealla linjalla. Ohjelmalta ei ole pohja pois, me viemme sitä määrätietoisesti eteenpäin. Siellä on todella vaikuttavia keinoja. Tulee laajasti kannustusta eri puolilta — en väitä, että tämä oli joku tilastotieteellinen fakta — laajaa kannustusta eri puolilta yhteiskuntaa, että juuri näitä uudistuksia pitää viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi — tiedän, että aikataulu painaa päälle — Essayah ja sen jälkeen Purra. Ja saa sieltä paikalta puhua, kaksi minuuttia enintään.

16.37 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Haluan tosiaankin vastata edustaja Mikkosen ja myöskin edustaja Elomaan hyviin kysymyksiin.

Ensinnäkin, edustaja Mikkonen, kysytte tästä Palokin asian käsittelystä. Se käsitellään kehysriihessä, ja todellakin siellä selvitysmies Esa Härmälältä on saatu hyvä raportti, jossa on kuultu alueen sidosryhmiä — kuntia, monia alueen toimijoita — monipuolisesti, ja sen lisäksi meillä on Luonnonvarakeskuksen raportti, joka keskittyy nimenomaisesti tähän ekologiseen kysymykseen tämän asian osalta.

Sitten edustaja Elomaa nosti esille tämän maatalouden tilanteen ja myöskin sen, millä tavalla maataloustuottajia tässä tilanteessa on autettu. Meillähän viime kesänä oli ensimmäinen kriisitukipaketti, mikä tuli tuolta Euroopan unionin kriisituen kautta, ja ensinnäkin 200 prosentilla toimme siihen kansallista tukea mukaan ja suuntasimme tämän paketin kokonaisuudessaan nuorille tuottajille. Kyse oli nimenomaisesti kriisitilanteeseen reagoimisesta. Jos me mietitään nuoria tuottajia, niin sehän tarkoittaa sitä, että heillä yleensä harvemmin on puskureita vastata tilanteeseen. Esimerkiksi muuttuneet sääolosuhteet tai vaikkapa hinnannousu sähkössä tahi lannoitteissa ovat sellaisia, että siellä ei ole niitä puskureita, mitä sitten kauemmin maataloudessa mukana olleilla tuottajilla on, ja jos ajatellaan sitä,

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

että monesti Suomessa aloitteleva tuottaja on joutunut maksamaan pois esimerkiksi sisärosuuksia, niin tällä 11 miljoonalla, minkä toimme näille tuottajille, pystymme tuplaamaan tämän nuoren tuottajan tuen. Sen lisäksi on tasevaraus jo täällä eduskunnassa käsitelyssä, ja sen lisäksi ollaan vielä tuomassa myöskin aloitustuen korotus CAP-suunnitelman muutoksen kautta.

Eli nämä ovat esimerkkinä siitä, mitä on jo tehty. Sen lisäksi on tulossa elintarvikemarkkinalain muutos, kilpailulain muutos ja hankintalain muutos, joilla kaikilla pyritään siihen, että nimenomaan se tuottaja [Petri Honkosen välihuuto] saa siitä elintarvikeketjusta sen oman osuutensa, mikä hänelle kuuluu.

Hyvä tilanne on, että tällä hetkellä Elintarviketeollisuusliitto viettää 80-vuotisjuhlaa ja investoi vahvasti nyt Suomeen. [Puhemies koputtaa] Olen lähdessä sinne pitämään juhlapuhetta, joten valitettavasti joudun nyt poistumaan täältä aitiosta tähän tilaisuuteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ministeri Purra, ja ministeri Ikonen valmistautuu. Kaksi minuuttia saa sieltä sitten.

16.39 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todella, hallitus tekee hallitusohjelman mukaisia sopeuttamistoimia ja valmistelee paraikaa uusia. Se, että täällä salissa pääasiassa oppositio keskittyy näihin sosiaaliturvaan tuleviin leikkauksiin, jättää sen koko kuvan vajaaksi. Jos luette hallitusohjelmaa ja sen liitteitä, joissa niitä säästöjä on, niin huomaatte, että leikkauksia kohdistetaan hyvin laajasti eri sektoreille. Oikeastaan ainoat, jotka selvästi toimilta säästyvät, ovat puolustus, sisäinen turvallisuus ja perusopetus. [Kimmo Kiljunen: Ja eläkeläiset, onko?] Me tulemme myös tässä tällä hetkellä käynnissä olevassa prosessissa tarkastelemaan näitä säästötoimenpiteitä hyvin laajasti eri sektoreille. Esimerkiksi sinne valtionhallintoon tuottavuusohjelman kautta hallitusohjelmassakin on jo kirjauksia. Mielellään toki näistäkin me täällä salissa voisimme välillä puhua, koska totta on, että niitä tehdään hyvin laajasti, ja olemme siihen jatkossa entistä valmiimpia tämän heikentyneen talouden tilanteen osalta.

Lisäksi toinen seikka, jonka haluan huomauttaa, että kun oppositio on esittänyt, että me teemme merkittävästi veronalennuksia ja ikään kuin tässä talouden tilanteessa tämä on huono vaihtoehto, niin meidän veropolitiikkamme on fiskaalisesti hyvin stabiilia. Me nostamme joitakin veroja ja alennamme toisia, mutta noin yleisesti ottaen se on varsin tasaisista. Ja kuten on moneen kertaan sanottu, tässä uusien lukujen valossa meidän hallitusohjelmamme alijäämätavoitteen saavuttamiseksi me olemme valmiita tekemään myös veronkorotuksia, mutta samaan aikaan hallitusohjelman kirjauksista siitä, että näitä ei haluta kohdistaa sinne, mihin niitä ylipäättänsä ei pitäisi kohdistaa, eli työn ja yrittämisen verojen lisäämiseen, niistä me pidämme kyllä jatkossakin kiinni. Erityisesti tällaisessa tilanteessa, jossa meidän kasvu on näin ongelmallista, suhdanne on heikko, vielä suuremmallakin syyllä veroratkaisujen pitää olla järkeviä, ja ne ovat usein juuri sellaisia, mitä myös ekonomistit tukevat.

Mutta samaan aikaan, kyllä, hallituksessa on neljä puoluetta, joilla kaikilla on jonkinlaisia näkemyksiä siitä, mihin suuntaan tätä viedään. Kuten olen avoimesti sanonut, neuvottelut, jotka siis ovat käynnissä, eivät varmasti ole helppoja, mutta tämä hallitus on sitoutunut hallitusohjelmaan ja [Puhemies koputtaa] — älkää kantako huolta — myös sen velan kasvun taittamiseen.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi siis ministeri Ikonen, ja ministeri Juuso valmistautuu.

16.41 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kysytty tästä hyvinvointialueitten rahoitusmallin uudistamisesta. Meidän olemme jo hallitusohjelmassa luvanneet, että hyvinvointialueet saavat työrauhan ensimmäisiksi vuosiksi, eli ne toimivat tällä edellisen hallituksen säätämällä rahoitusmallilla vuosina 23—25, ja me emme ole sillä välillä tekemässä muutoksia. Mutta olen jo käynnistänyt tämän rahoitusmallin uudistamisen työn. Tällä hetkellä tehdään ihan selvitystyötä siitä, miten esimerkiksi näitä tarvekriteerejä ja muita, sairastavuutta ja muuta, tulisi uudistaa, jotta ne vastaavat näihin hyvinvointialueitten rahoituksen tarpeisiin entistä paremmin. Siellä tullaan vahvistamaan HYTE-kerrointa ja lisäämään tätä rahoitusmallin kannustavuutta, mutta nämä uudistukset tulevat vasta sitten vuodesta 26 eteenpäin, ja siihen tehdään tällä hetkellä pohjatyötä. Tällä hetkellä on työrauha tämän osalta.

Kun täällä kysyttiin tästä maakuntaverosta, niin kuten hallituksen ohjelmaan on kirjattu, maakuntaveron ei kuulu tähän rahoituksen kokonaisuuteen, mitä nyt valmistellaan. Itse asiassa maakuntaveron kohottaisi kokonaisveroastetta, se veisi selkeyttä kaikkiaan tältä meidän verotusjärjestelmältä. Se vaatisi myöskin aika isot tasaukset edelleenkin päälle. Ja jos me katsotaan sitä, miten se veromalli toimisi täällä Kehä kolmosen sisällä, yhdellä veroäyrillä on paljon helpompi koota rahoitusta kuin sitten jos mennään niille alueille, joissa toisaalta palvelutarpeet ovat kovimpia: siellä yhdellä veroäyrillä saadaan paljon vähemmän rahaa koottua. Tämä saattaisi johtaa siihen, että eri alueitten välillä verotuksen taso ja palveluitten tasot lähtisivät eriytymään entisestään. [Petri Honkonen: Tilanne on jo se!] Tässä on tämäntyyppisiä riskejä, mitä silloin maakuntaverokomiteassa myöskin tunnistettiin, eli tätä ei olla valmistelemassa tällä hetkellä. Sen sijaan ohjausta me ollaan hyvinvointialueitten puoleen vahvistettu muun muassa sillä, että viime viikolla valtiovarainministeriössä aloitti tällainen ohjausosasto.

Sitten täällä kysyttiin vielä VOS-leikkauksista. Sellaisia me ei olla tehty. Tämä meidän hallitusohjelma lähtee siitä, että kuntien rahoitusta päinvastoin lievästi vahvistetaan.

Norminpurusta täällä edustaja Wallinheimo kysyi. Meillä perjantaina loppuu norminpurukysely, sinne on tullut yli 200 ehdotusta, eli pyritään myöskin keventämään tätä kuntien sääntelyä.

Ja viimeisenä vielä kysyttiin Itä-Suomen kaupungeista ja muusta. Itä-Suomi-ohjelman lisäksi me ollaan kehittämässä kumppanuutta Itä-Suomen kaupunkien kanssa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, ja ministeri Rydman valmistautuu. [Wille Rydman: Elikkä Juuso oli ensin?] — Juuso ensin.

16.44 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan myöskin tähän kysymykseen maakuntaverosta. On aivan selvää, että pitäydymme hallitusohjelmassa ja siinä rahoitusmallissa, mikä edellisen hallituksen aikana on tähän malliin luotu. Teemme tietysti parhaamme, jotta se onnistuisi ja voisimme sitä kehittää niin, että tämä rahoituksen ongelmallinen tilanne poistuisi ja kaikki hyvinvointipalvelut voitaisiin pitää ennallaan. On kuitenkin selvää, kuten varmasti edellisenkin hallitus keskusteluissaan ymmärsi, että hallintorakenteessa on pieni ongelma siinä, että vastuu on hy-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

vinvointialueilla mutta rahat tulevat valtiolta. Elikkä kyse ei ole ihan oikeasta itsehallinnosta. Siihen haluttiin tällä uudistuksella päästä, mutta tämä rahoitusmalli ei takaa sitä aitoa itsehallintoa. [Atte Harjanne: Valta on teillä nyt!] Muistan, että viime hallituskaudella kyllä selviteltiin mahdollista maakuntaveroa, mutta mielestäni sen selvittämistä voisi ehkä jatkaa ja miettiä erilaisia tasausmalleja. [Atte Harjanne nostaa peukalooan] — No, hyvä, että joku on minun kanssani samaa mieltä. — Mutta pohdintani tarkoitti nimenomaan seuraavaa tai sitä seuraavaa hallitusta, ei tätä hallitusta. Tällä hallituskaudella pyrimme vakauttamaan tilannetta. Pyrimme kaikin tavoin sen rahoitusjärjestelmän puitteissa vakauttamaan tämän tilanteen ja tekemään siitä parhaan mahdollisen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ministeri Rydman, ja ministeri Adlercreutz valmistautuu.

16.46 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on kysytty moneen otteeseen, minkä takia valtion velkaantumistahti ei hidastu siitä huolimatta, että hallitus sopeuttaa valtion menoja ja tekee leikkauksia. No, se johtuu ennen kaikkea siitä, että valtionvelkojen korkomenot ovat paisuneet suorastaan räjähdysmäisesti. Miksi näin on tapahtunut? Näin on tapahtunut sen takia, että edeltävä hallitus otti velkaa sillä asennoitumisella, että velkoja ei koskaan tarvitse maksaa takaisin ja että korotkin pysyisivät nollassa lopun kaiken. Tämän johdosta tämä hallitus peri sellaisen velkaperinnön, että sen taklaaminen on todella haasteellista. Olemme kuitenkin siihen sitoutuneet ja teemme ne sopeutustoimenpiteet, jotka tarvitsee tehdä. Ja jos näyttää siltä, niin kuin nyt näyttää, että suhdanneluontoisista seikoista johtuen enemmänkin sopeutustoimia tarvitaan, niin toki teemme myöskin ne.

Olette aivan oikeassa siinä, että totta kai, kun katsotaan tulevaisuuteen, pitää ennen kaikkea panostaa kasvuun. Juuri näin me teemme. Toimintaympäristö on kuitenkin mitä haasteellisinta johtuen ennen kaikkea siitä, että tällä hetkellä ulkomaisista investoinneista kilpailaan pikemminkin maksettujen valtiontukien kautta kuin sen kautta, mistä maasta löytyy kunnolla osaamista tai parhaat mahdolliset investoinnin edellytykset.

Meillä on tietystikin haasteenamme se, että meillä ei ole samanlaista šekkivihkoa käyttäen investointitukien maksamiseen kuin monilla meidän keskeisillä kilpailijamaillamme. Mistä tämä johtuu? No, jälleen kerran siitä, että esimerkiksi edeltävä ja aika moni sitäkin edeltänyt hallitus on nimenomaisesti ollut niin löysin rantein ottamassa velkaa ja kasvattamassa sitä taakkaa, mikä on kaventanut tämän hallituksen tosiasiallisia mahdollisuuksia vastata näihin. Siitä huolimatta me vastaamme sen mukaan, miten voimme. Me fuusioimme meidän valtion erityisrahoitusyhtiön, teemme siitä voimakkaamman teollisuuspolitiikan välineen, panostamme tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan ja luomme sillä tavoin pohjaa myöskin tulevaisuuden kasvulle. Me teemme sellaiset työmarkkinauudistukset, jotka varmistavat sen, että Suomessa kannattaa palkata uusia työntekijöitä, että työn vastaanottaminen aina kannattaa, ja sitä kautta luomme edellytyksiä sille tulevaisuuden kasvulle, joka kuitenkin viime kädessä julkisenkin taloutemme voi laittaa jälleen ojennukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä ministeri Adlercreutz, ja sitten menemme puhujalistaan. Ne, jotka ovat varanneet puheenvuoron, saavat vielä tä-

nään puheenvuoron. Lopuksi puheenvuoron käyttävät vielä ministerit Ranne ja Orpo. — Adlercreutz.

16.48 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Valitettavasti jo paikalta lähtenyt edustaja Nurminen kysyi tiettyjen pörssiyhtiöiden hallituspalkkioista, ja se on hyvä kysymys, koska tämä asia on yhteinen ja myöskin osittain jäljet juontavat juurensa tuolta edelliseltä hallituskaudelta. Fortumin, Finnairin ja Nesteen hallituspalkkioita ei ole pitkään aikaan korotettu, ja se on ongelma siinä mielessä, että meidän etumme on se, että hallituksessa on mahdollisimman pätevää väkeä. Tämän ongelman edellinenkin hallitus totesi. Valtio totesi vuonna 21 nimitystoimikunnissa yhdessä muitten osakkaiden kanssa, että tämä on ongelma, johon pitää saada korjaus. Pitää luoda polku siihen, suunnitelma siihen, että hallituspalkkiot olisivat verrokkien tasolla ja siinä määrin vertailukelpoisia. Tähän näkemykseen yhtyi myöskin edellisen hallituksen talouspoliittinen valiokunta. Se linjasi, että hallitus, valtio, puoltaa yhtiökokouksissa nimitystoimikuntien yksimielisiä esityksiä tästä asiasta, ja tavoitteena oli, että palkkiot saataisiin vertailukelpoiksi vuoteen 26 mennessä. No tämän, yli hallituskaudet kestävän pitkäjänteisen linjauksen pohjalta nyt sitten nimitystoimikunnat ovat toimineet, ja sen takia näitä hallituspalkkioita on korotettu. Ja painottaisin vielä, että näissä omistajaohjausasioissa on äärimmäisen tärkeätä, että me ollaan pitkäjänteisiä ja että linja säilyy.

Mitä tulee tähän Itä-Suomen tilanteeseen, edustaja Siponen kysyi siitä, niin tähän liittyy sitten EU-politiikkaan. Olen ollut tyytyväinen siihen, että on hallituksen yhtenäinen linja siitä, että painotamme EU-keskusteluissa Itä-Suomen merkitystä, sen muuttunutta tilannetta, että se portti itään yhtäkkiä onkin pussinperä ja että sen pitää näkyä tulevissa koheesiorahoitusperiaatteissa. Tämän monet ministerit ovat nostaneet esille. Itse olen keskustellut koheesiokysymyksestä vastaavan komissaari Elisa Ferreiran kanssa tästä useasti, kuten myöskin muitten ministerikollegojen [Puhemies koputtaa] kanssa Euroopan tasolla. Ja ilokseni huomasin, että tässä muutama kokous sitten Elisa Ferreira itse nosti tämän yleisten asioiden neuvostossa esille [Puhemies: Aika!] vähän niin kuin omana ajatuksenaan, mikä kertoo siitä, että Suomen ennakkovaikuttaminen tässä on ollut äärimmäisen tehokasta. [Tytti Tuppurainen: Alkoi jo edellisen hallituksena aikana!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja otetaan sitten ne, jotka ovat vielä täällä salissa ja jotka olivat aikaisemmin varanneet vastauspuheenvuoron, vielä tässä, ja sitten vielä kaksi ministeriä lopuksi. — Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaapa hyvä.

16.51 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikasta on vaikea löytää kansaa yhdistäviä tekijöitä. Työmarkkinatilanne on ajettu sovittelun sekä sopimisen sijaan kaaokseen, ja hallituksen historian suurimmat sosiaaliturvaleikkaukset ovat vasta tulossa voimaan. Vastakkainasettelun aika ei siis olekaan ohi. Hallituksen ”vain vahvoista välittävä Suomi” -politiikka johtaa Suomea väärään suuntaan.

Hallituksen kompassissa ilmansuunnat ovat muutenkin menneet sekaisin. Hallitus pyrkii jakamaan yhteiskuntaa niin työmarkkinoilla kuin maantieteellisesti. Hallituksen talousarviossa on nimittäin varattu Länsi-Suomen elinvoiman ja kasvun pakettiin 130 miljoonaa euroa. Juhlapuheissa, ja kuten äsken kuultiin, Itä-Suomi-visiosta ja -ohjelmasta puhutaan, mutta konkretiaa, visiota saati rahoitusta, ei itäisen Suomen ohjelmiin tai mihinkään toteut-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

tamiseen ole hallituksen omissa talousarvioissa. Mihin toimenpiteisiin hallitus oikeasti aikoo ryhtyä muuttuneessa maailmantilanteessa eniten kärsineeseen Itä-Suomeen liittyen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

16.52 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä edellisen kolmen tunnin aikana on käynyt ilmi, hallitus on pettänyt niitä lupauksia, joita hallituspuolueet ennen vaaleja antoivat. Noita lupauksia rikkomalla ei yksikään ongelma ole kutistunut tai kadonnut, päinvastoin. Työmarkkinoilla on käynnissä kaaos, ja pienituloiset suomalaiset, jopa työtä tekevät, ovat kohta entistä vaikeammassa taloudellisessa tilanteessa. Eikä se velkakaan pienene.

Arvoisa pääministeri, hallituksen eri jäsenet ovat puhuneet lisäsopeutusten olevan välttämättömiä. Kysynkin teiltä: Lupaatteko tällä kertaa jättää yhteiskuntamme pienituloiset näiden tulevien sopeutusten ulkopuolelle ja etsiä oikeudenmukaisia sekä kestäviä keinoja korjata talouttamme? Lupaatteko tehdä teille oikeasti vaikeita päätöksiä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

16.53 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Täällä on pian kolme tuntia keskusteltu siitä, mitä hallitus tekee, mutta oikeastaan olen hieman huolissani ennen muuta siitä, mitä hallitus ei näytä olevan tekemässä, nimittäin puuttumassa mielen-terveyskriisiin tai sosiaali- ja terveystalouden haasteisiin. Hallituksen arvojärjestys kuulostaa siltä, että ensin leikataan sosiaaliturvasta, kiristetään työmarkkinatilannetta ja sen jälkeen katsotaan, josko olisi resursseja puuttua vielä mielenterveyden asioihin. Tämä tulee kuitenkin valtavan kalliiksi ihmisille mutta myös taloudelle ja työllisyydelle. Mielen-terveysyistä menetetään joka vuosi miljoonia työpäiviä. Tämän vuoksi toivoisin, että ministeri ehtisi tänään vielä kertoa, missä mennään esimerkiksi psykoterapeuttikoulutuksen kaksiportaistamisen kanssa tai sen kanssa, että tästä ensimmäisestä osasta tehdään maksuton tällä hallituskaudella, koska hallitusohjelmassa on ihan hyviä kirjauksia aiheesta mutta niitä ei vielä esimerkiksi tuolla lainsäädäntösuunnitelmassa näkynyt juuri lainkaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

16.55 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei suomalaisia varmaankaan kiinnosta se, kuinka paljon laskennallisia paperityöllisiä hallituksen politiikalla syntyy, vaan heitä kiinnostaa se, onko heillä töitä tosielämässä ja tuleeko palkalla toimeen. [Jani Mäkelä: Eikö se ole just teidän politiikkaa?] Kun katsomme tosielämän työllisyyskehitystä, niin hallituskauden alussa työllisyys oli ennätyskorkealla ja nyt työttömyys kasvaa. Hallituksen työllisyyspolitiikka vaikuttaa nojaavan lähes yksistään sosiaaliturvaleikkauksiin, vaikka tosielämässä työllisyyskehitys ei perustu pelkästään sosiaaliturvaleikkauksiin.

Arvoisa puhemies! Nyt kun hallitus ei tee toimia rakennusalan romahduksen ehkäisemiseksi, niin herää väistämättä kysymys, onko hallituksella muuta työllisyyspoliittista visiota kuin sosiaaliturvan leikkaaminen ja työntekijän aseman heikentäminen. Miten esimerkiksi hallituksen valinta lisätä toimeentulotukiriippuvuutta vahvistaa työllisyyskehitystä?

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

16.56 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos mietitään niitä talouden kasvun avaimia ja syitä tähän tilanteeseen, niin kukaan ei ole vielä tänään ottanut esille väestöllisen huoltosuhteen romahtamista. Me tarvitsisimme ennemmin panostuksia työperäiseen maahanmuuttoon kuin, ministeri Satonen, maastapotkulakia. Meidän olisi myös pidettävä kaikin keinoin huolta lapsista ja nuorista sekä panostettava kansalaisten mahdollisuuksiin nostaa osaamistasoaan. Opintotuen lainapainotteisuuden kasvattaminen tai aikuiskoulutustuen poistaminen eivät näitä tavoitteita tue.

Pääministerin ilmoituksessa olisin halunnut kuulla lisäksi jotain ympäristötoimista, neuvottelusta ja kenties jotain siitä, mitä IMF ja Valtiontalouden tarkastusvirasto myös suosittelivat, nimittäin tulopuolen ottamista mukaan talouden tasapainottamiseen. Pelkillä leikkauksilla ei kasva työllisyys, ei talous eikä kansalaisten hyvinvointi.

Pääministeri puhui siitä, että jättäisimme maan paremmassa kunnossa kuin sen olemme itse saaneet. Minä kysyn: kenelle? Hallituksen toimien on arvioitu ajavan 17 000 uutta lasta köyhyyteen. Näillä toimilla yhteiskunnan eriarvoisuus kasvaa, ja myös ympäristötoimet ovat riittämättömiä. Maksamme lopulta enemmän ostamalla päästövähennysyksiköitä.

Niistä talouden tasapainottamisen keinoista löytyy lisää asioita vaihtoehtobudjetistamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Minuutin puheenvuorot. — Seuraavaksi edustaja Viitala.

16.58 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on saanut aikaan työmarkkinoilla melkoisen sekasorron ottamalla hallitsemattoman riskin heikentäessään sanelemalla palkansaajien asemaa. Hallitus on valmis horjuttamaan työmarkkinoita mutta on unohtanut työelämän laadun ja työhyvinvoinnin ylläpitämisen merkityksen. Työhyvinvoinnilla on myös kansantaloudellisia merkityksiä, minkä vuoksi esitettyjä työelämän uudistuksia on syytä tarkastella myös työhyvinvoinnin myötä tulevan tuottavuuden näkökannasta. Henkilöstötuottavuuden parantamisessa on keskeistä työntekijöiden kokemus työelämän laadusta. On ilmiselvä riski, että työelämän uudistusten toteuttaminen sanelemalla heikentää työhyvinvointia työpaikoilla ja siltä osin tuo negatiivisia vaikutuksia työn tuottavuuteen.

Työelämää viedään nyt väärään suuntaan. Hallituksella tulisikin olla rohkeutta ottaa askelia taaksepäin suunnitelmissaan heikentää palkansaajien asemaa. Nyt tulisi rauhoittaa tilanne, pyytää ulkopuolelta apua ja ottaa tämä tilanne hallintaan. Nyt on aika muuttaa suuntaa ja panostaa työmarkkinoiden heikennysten sijasta aidosti kasvua luoviin toimiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.59 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maassamme on toiminut vajaan vuoden oikeistohallitus. Velkaantuminen kiihtyy, työttömyys nousee ja lapsiperheköyhyys lisääntyi dramaattisesti. Hallitus on ajamassa tämän maan totaaliseen mustaan aukkoon. Kymmenettuhannet ja kohta jopa sadattuhannet palkansaajat osoittavat mieltä hallituksen kurjistamispolitiikkaa vastaan, ja mitä sanoo arvoisa pääministeri: ”Me emme peräänny.” [Jani Mäkelän välihuuto]

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Lopuksi vielä viesti hallitukselle Itä-Suomesta Siilinjärveltä. Teollisuudessa työskentelevä pääluottamusmies Sillanpää kirjoittaa Savon Sanomissa seuraavaa: ”Petteri Orpon oikeistohallituksen aatteellinen vimma vapauttaa työmarkkinoita on yhtä kova kuin aikoinaan Anne Bernerillä oli taksijärjestelmää kohtaan. Lopputuloksena syntyi suttu ja sekunda. Näin on käymässä jälleen kerran, mutta nyt kohteena ovat työmarkkinat. Tämän ’työmarkkinoiden taksiuudistuksen’ häviäjiä ovat työntekijöiden ohella kotimaiset yrittäjät, jotka eivät halua kilpailla heikoilla työehdoilla. Uudistuksen voittajat löytyvät hämäristä alihankkijoista ja paljon ulkomaalaisia työllistävistä yrityksistä.”

Arvoisa puhemies! Milloin hallituksen sisällä ymmärretään, että sopimusyhteiskunta kannattaa säilyttää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, ja sitten vielä edustaja Lindtman saa puheenvuoron.

17.00 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on Pohjolan heikoin talous. Suomi on Euroopan seitsemänneksi velkaantunein maa. Tähän syynä ei ole Ukrainan sota tai korona, sillä monet muut Euroopan maat ovat onnistuneet velkasuhteen pienentämisessä näistä kriiseistä huolimatta. Hallitus tekee työllistämistä ja työllistymisestä kannustavaa ja kannattavaa. Sosiaaliturvaan tehtävät sopeutukset ja työtuloerotuksen keventäminen pieni- ja keskituloisille luovat kannustimet työnteolle. Täällä on hoettu mantraa ”köyhiltä otetaan”, mutta tosiasia on se, että vain vajaa 3 prosenttia väestöstä kuuluu niihin, joiden tulot laskevat paljon eli 10 prosenttia. [Aki Lindén: He ovat juuri niitä kaikkein köyhimpiä!] 49 prosenttia saa lisää, ja 36 prosentin tulot eivät juuri muutu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä edustaja Lindtman, ja sitten meillä ovat ministerit Ranne, Multala ja Orpo.

17.01 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun perusteella voi todeta, että meillä on varmasti vilkas kevätkausi tulossa, ja elävä debattihan kuuluu tänne saliin.

Moni asia tässä jäi vielä käymättä läpi. Uskon, että ehdimme käydä läpi esimerkiksi sen, että kun vastentahtoisesti osa-aikatyössä olevien määrä kasvaa, niin miten huhtikuussa tulevat asumistukileikkaukset tässä tilanteessa parantavat heidän mahdollisuuksiaan saada lisätyötä, ja monia muita kysymyksiä. Nythän me tulemme tämän kevään aikana näkemään todella, miten nämä toimet purevat, ja tulemme olemaan tarkkana. Uskon, että hallitus tulee olemaan näissä keskusteluissa myöskin vastaamassa, koska nyt kevään aikana näemme, miten toimet purevat.

Arvoisa pääministeri, vielä kerran kysyn: mitä tulee nyt tähän aikamoiseen kaaokseen, joka tuolla työmarkkinoilla on, eikö nyt tarvittaisi hiukan enemmän sitä Koskelaa, sitä yhteistyön henkeä, kuin Lammiota? Sillä pääsisi koko Suomi eteenpäin. Mitäs sanotte?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten meillä on vielä Ranne, Multala ja Orpo. Sitten joudumme lopettamaan, koska kolme tuntia on kulunut.

17.03 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ensin täytyy todeta, että tämä maa ei nouse eikä täällä synny kasvua lisää tukiaisia laittamalla tai kokonaisveroastetta nostamalla. Tämä on aivan selvä. Jopa tässä erittäin tiukassa taloustilanteessa me investoimme. Investoinnit tuovat sitä työtä, investoinnit kasvattavat sitä vientiä — investoinnit, kun ne tehdään järkevästi. Meillä on tälle vuodelle budjetissa liki kaksi miljardia liikenne- ja viestintäverkkoihin kohdistettuja investointeja. Siis meillä on 800 miljoonaa liikenteen ja viestinnän palveluihin. Me satsaamme digitalisaatioon, me satsaamme automatisaatioon. Me käymme jatkuvaa vuorovaikutusta Puolustusvoimien kanssa, elinkeinoelämän kanssa, niin että me saamme nämä rahat käytettyä mahdollisimman tehokkaasti.

Täällä nostetaan usein ratkaisuksi se, että nyt ajetaan alas Turun tunnin junaa. Mutta voin kertoa teille, kuulkaa, että kaikki ratayhtiöt suunnittelevat tällä hetkellä. Siellä ei ole yhtä ainutta ylimääräistä euroa laitettu ratayhtiöihin. Me ollaan sovittu, että me toteutetaan pätkiä, mennään askel kerrallaan. Meillä ei yhtä ainoaa euroa tuhleta.

Kun puhutaan paljon siitä, että meillä on työvoimapula ja sitten toisaalta meillä on valtavasti työttömyyttä, niin nämä investoinnit, kuulkaas: Me saamme täällä nyt sitten raksamiehistä asfalttimiehiä, raksamiehistä kuljetusalan miehiä ja naisia, raksamiehistä merimiehiä. Meillä on paljon aloja, jotka kaipaavat uusia työntekijöitä, ja meidän investointimme ohjaavat juuri tähän suuntaan.

Lisäksi tietenkin satsaamme siihen, että ne julkiset miljardit, jotka meillä on käytettävissämme, me hankimme tehokkaammin, me kilpailutamme paremmin. Saamme paremmin irti niillä rahoilla. Mutta investoinnit, vienti ja työnteke — siitä se Suomi nousee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Multala, ja sitten vielä pääministeri.

17.05 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, kun täällä kysyttiin Itä-Suomesta, niin ilokseni voin kertoa, että Itä-Suomen yliopistolle myönnettiin juuri lähes 18 miljoonaa euroa käytettäväksi tohtorikoulutukseen. Ymmärsin, että siellä oltiin hyvinkin tyytyväisiä tähän, ja se tukee hyvin sitä työtä, mitä alueella tehdään tutkimuksessa ja tuotekehityksessä.

Lisäksi kysyttiin psykoterapeuttikoulutuksesta. Uudistus tältä osin etenee. Tästä on sovittu hallitusohjelmassa, ja valmistelu vauhdittuu nyt kevään aikana. Siltä osin kuin tämä asia kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle — puhutaan silloin korkeakoulutuksen maksuttomista osioista — se valmistelu käynnistyy nyt vauhdilla tässä, ja teemme sitä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja ministeri Juuson kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä pääministeri, olkaa hyvä, kaksi minuuttia. [Petteri Orpo: Kaksi?] — Joo.

17.06 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Olisi paljon vastattavaa taas. Ensinnäkin vielä näihin työmarkkinakysymyksiin: Siis työrauha, ollaan rajoittamassa poliittisia ja tukilakkoja — rajoittamassa. Ei valtavaa dramatiikkaa, mutta käsittääkseni edustaja Lyly on jo aikanaan ollut sopimassa, että tähän etsitään ratkaisu. Sitä ei ole löytynyt, ja nyt me viemme sitä eteenpäin.

Paikallinen sopiminen: TESien puitteissa sopimista, ei sanelua.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Suomen-malli: minä todella toivon, että kaksikantaisesti löydetään malli ja että kaikki palaisivat nyt siihen neuvottelupöytään.

Ja sitten sairaspäivä: suurimmassa osassa TESeistä rajattu pois, varmaan näin on jatkossakin.

Tämä potkulaki, niin kuin jotkut sitä kutsuvat: ei edelleenkään Suomessa saa, jatkossakaan, mielivaltaisesti ketään irtisanoa.

Nämä kaksi viimeistä asiaa ovat vasta valmistelussa.

No, miksi hallitus etenee? Viime hallituskaudella oli muistaakseni seitsemän työllisyystyöryhmää, suorastaan laboratorio-olosuhteet, kun kolmikannassa SDP-johtoisesti näitä valmisteltiin — ei tuloksia. [Antti Lindtman: Tuli!] Ei tuloksia, ja nyt meillä on otettu tämä vetovastuu hallitukselle hallitusohjelman mukaisesti. Neuvotteluja ja keskusteluja käydään koko ajan jokaisen lakihankkeen kohdalla.

Nämä ovat vaan niitä keinoja, jotka me näemme ja joita muun muassa IMF ja luottoluo-kittaja Fitch viimeksi ovat tukeneet, että näitä juuri pitää tehdä. Lisää joustoa työmarkki-noille, ei me olla menossa mihinkään villiin länteen, eikä tässä mitään selkävoittoja mis-tään haeta. Eivätkä nämä ole niin dramaattisia, vaan minusta tässä vastustetaan ylipäänsä hallituksen politiikkaa laajalla rintamalla. Tässä on yhdistetty työmarkkinavastustus ja täällä hyvin voimakas poliittinen vastustus koko hallituksen politiikalle ja sen linjalle. Täs-sä sotketaan asioita.

Mutta haluan päättää tämän kuitenkin positiivisempaan asiaan — edustaja Mikkonen lähti —, Palokkiin. Siitä valmistui selvitys selvitysmies Härmälän tekemänä. Se näyttää polun, miten siinä päästään eteenpäin. Se on massiivisen kokoinen ympäristöhanke, ja se on hallituksen ohjelmassa. Teemme kaikkemme, että tämä toteutuu ja mahdollisimman no-pealla aikataululla — iso, mahtava projekti.

Ja vielä ihan vihoviimeiseksi, arvoisa puhemies, kiitos kaikille tästä keskustelusta. Jos te olette tarkkana siellä oppositiossa, miten hallituksen uudistukset etenevät, niin ollaan vas-tavuoroisesti kiinnostuneita ja tarkkaavaisia teidän vaihtoehtonne kanssa ja käydään var-masti monta hyvää debattia vielä tässä salissa. Sitä odotellen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, näin on kolme tuntia kulunut. Va-litettavasti en voinut enempää antaa puheenvuoroja, koska oli tämä rajoitettu aika.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 107/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päivä-järjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.09 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme parhaillaan hallituksen esi-
tystä, jossa ehdotetaan muutettavaksi rikostorjunnasta Tullissa annettua lakia. Tullihan on
maassamme se virasto, joka muun muassa valvoo Suomen rajat ylittävää tavaraliikennettä.
Lisäksi Tullin tehtäviin kuuluu rikostorjunta, jolla ehkäistään esimerkiksi kansainväliseen
kauppaan kytkeytyvää vakavaa rikollisuutta ja muuta rajat ylittävää rikollisuutta. Siten
Tulli kuuluu niihin viranomaisiin, joiden keskeisenä tehtävänä on varmistaa ja suojata
maamme sisäisen turvallisuuden säilymistä.

Onnistuakseen tehtävässään sisäisen turvallisuuden viranomaiset tarvitsevat riittävät re-
surssit ja toimivaltuudet. Siitä on kyse myös tässä hallituksen esityksessä rikostorjunnasta
Tullissa. Kiteytetysti hallituksen esityksellä mahdollistetaan Tullille eräitä uusia salaisia
tiedonhankintakeinoja ja säädetään niiden käytön edellytyksistä. Olemme aiemmin, viime
syksynä tässä salissa käsitelleet vastaavaa esitystä myös Rajavartiolaitoksesta. Onkin tär-
keää hahmottaa nämä hallituksen esitykset viranomaisten toimivaltuuksista laajempana
kokonaisuutena, jossa yhdenmukaistetaan salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyvää lain-
säädäntöämme keskeisten sisäisen turvallisuuden viranomaisten osalta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys rikostorjunnasta Tullissa annetun lain muuttami-
sesta on ajankohtainen ja hyvin kannatettava. Se noudattelee keskeisiltä osin jo aiemmin
käsittelemäämme vastaavaa esitystä Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksista. Erään näkökul-
man tahdon tässä lähetekeskustelussa erityisesti nostaa esiin sen puolesta, että hallituksen
esitys on syytä viedä ripeästi eteenpäin ja lainsäädäntöömme. Meillä Suomessa on pitkät
perinteet poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyöstä rikostorjunnassa. Tällä PTR-
yhteistyöllä on mahdollistettu muun muassa tehokkaampaa viranomaisten resurssien käyt-
töä, tuloksellisempaa rikostorjuntaa ja ajantasaisempaa tilannekuvaa kaikille yhteistyöhön
osallistuville viranomaisille. Kaiken kaikkiaan PTR-yhteistyö on ollut toimivaa sisäisen
turvallisuuden lujittamisessa. Sitä on myös maailmalla kiiteltu ja käyty ottamassa mallia
tämä Suomen tuloksellisesta yhteistyömenetelmästä.

Juuri PTR-yhteistyön kannalta onkin tärkeää, että kaikilla esitutkintaviranomaisilla, niin
poliisilla, Tullilla kuin Rajavartiolaitoksellakin, salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyvä
lainsäädäntö on mahdollisimman yhdenmukaista. Näin edellytykset yhteistyön tekemi-
seen tällä saralla paranevat ja ne tulevat mahdollisemmiksi, sillä emmehan tokikaan halua
muodostaa kapeikkoja tai esteitä tulokselliselle yhteistyölle sisäisen turvallisuuden viran-
omaisten kesken, kun kyse on esimerkiksi rajat ylittävän rikollisuuden torjunnasta, joka on
yhä kasvava huolenaihe myös Euroopassa. On hyvä, että toimivaltuudet eivät kehity eri-
tahtisesti vaan ne säädetään täällä eduskunnassa viranomaisillemme samankaltaisiksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

5. Hallituksen vuosikertomus 2022

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2022 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 2/2023 vp

Kertomus K 16/2023 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 5/2023 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 5/2023 vp.

Tämän esittelee meille edustaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

17.13 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta käsittelee tässä mietinnössä valtionhallinnon riskienhallintaa ja johtamista normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, harmaan talouden torjuntaa, julkisten hankintojen tehostamista sekä nuorten syrjäytymistä.

Valtionhallinnon riskienhallinnan ensisijaisena tavoitteena on normaalin toiminnan turvaaminen kaikissa oloissa. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että valtionhallinnon riskienhallinnan kehittämisessä on viime vuosina edistytty huomattavasti. Yksittäiset ministeriöt ja virastot pystyvät kuitenkin arvioimaan ja hallitsemaan riskejä vain rajoitetusti, joten huomiota tulee kiinnittää myös valtioneuvostotason riskienhallintaan. Tämän vuoksi riskienhallintaa on tärkeää kehittää edelleen. Kehittämistyön tulee olla jatkuvaa ja pysyvä osa johtamista.

Viime vuosien kriisit, kuten koronapandemia ja Ukrainan kriisi, ovat korostaneet ennakoinnin ja varautumisen merkitystä valtionhallinnossa. Varautumista ja kriisinjohtamisvalmiuksia onkin kehitetty sekä päättyneellä että alkaneella vaalikaudella. Valiokunta on tarkastellut tässä yhteydessä ennakointia ja varautumista myös koronastrategian päivittämisen ja seurannan näkökulmasta. Valiokunta kiinnitti huomiota erityisesti oikea-aikaisen tiedottamisen ja viestinnän merkitykseen. Tämä on tärkeää, jotta kansalaisten huolta saadaan vähennettyä ja virheellisen informaation leviämistä hillittyä. Valiokunta korostaa myös eduskunnan tarvetta saada ajantasaista tilannekuvatietoa käyttöönsä.

Harmaan talouden torjunnan osalta valiokunnan työ aiheesta alkoi vuoden 2010 valtiopäivillä, ja sen jälkeen valiokunta on lähes joka vuosi käsitellyt harmaan talouden torjuntaa. Valiokunta katsoo, että harmaan talouden torjuntaa on merkittävästi kehitetty vuoden 2010 jälkeen. Ilmiönä harmaa talous on kuitenkin jatkuvasti kehittyvää, joten viranomais-tenkin on jatkuvasti kehitettävä torjuntatoimintaa. Vuodesta 96 katkeamattomana jatkunut sarja kansallisia harmaan talouden ja talousrikollisuuden vastaisia toimintaohjelmia on vaarassa katketa. Valiokunta pitää tärkeänä, että harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaedellytysten jatkuvuudesta huolehditaan. Kansalliselle toimenpideohjelmalle on edelleen tarve.

Lisäksi haasteellista on, että kenellekään toimijalle ei ole osoitettu pysyvää rahoitusta harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kehittämiseen. Pitkäjänteinen kehittäminen edellyttää pysyvää rahoitusta. Viranomaisten välistä tietojenvaihtoa on monin pai-

koin edistetty sekä edellisen että nyt päättymässä olevan toimenpideohjelman aikana. Tietojenvaihdossa on kuitenkin vielä katvealueita erityisesti oma-aloitteisessa tietojenvaihdossa. Viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan oma-aloitteinen tietojen luovuttamismahdollisuus voi puuttua kokonaan tai se voi olla tarpeettoman suppea ja mahdollistaa tietojen luovuttamisen vain rajoitetusti toisille viranomaisille tai lakisääteistä tehtävää hoitavalle. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että lainsäädäntö ei saisi mahdollistaa verojen kiertämisen luonteista verosuunnittelua. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että Suomen hallitukset ovat aktiivisesti toimineet OECD:n ja EU:n piirissä veronkieron vastaisissa hankkeissa ja toimeenpanneet niihin liittyvää kansallista lainsäädäntöä.

Verolainsäädännön valmistelussa on aina mukana veronkiertämisen luonteisen verosuunnittelun ehkäisemisen näkökulma. Ilmiö on kuitenkin verolainsäädäntöä laajempi. Harmaan talouden riskejä sisältyy esimerkiksi tilanteisiin, joissa yrityksen työntekijöitä siirretään alustatalouden kevytyrittäjiksi ja palkkasuhteita naamioidaan yrittäjyydeksi. Työsopimuslain soveltamisalasäännöstä muutettiin heinäkuusta 23 alkaen, mutta asiantuntijoiden mukaan se ei silti riittävästi ratkaise tulkintahaasteita eikä poista asiaan liittyviä harmaan talouden riskejä. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus jatkaa lainsäädännön kehittämistä siten, että alustatalouden ja kevytyrittäjyyden mukanaan tuomiin harmaan talouden riskeihin, kuten palkkasuhteiden naamioimiseen yrittäjyydeksi, voidaan puuttua.

Valiokunta käsittelee tässä mietinnössä edellä olevan lisäksi tilaajavastuulain uudistamistarvetta osana harmaan talouden torjuntaa. Tilaajavastuulaissa on vuoden 2015 osittaisuudistuksesta huolimatta edelleen kehittämistarpeita. Eri tahoilla on kehittämistarpeista erilaisia näkemyksiä. Työnantajajärjestöjen ja yrittäjien piirissä on huoli siitä, että selvityselvöllisyyden laajentaminen lisääisi hallinnollista taakkaa muttei juurikaan toisi lisähyötyä harmaan talouden torjunnan kannalta. Tilaajavastuulain osittaista uudistamista kannattavien asiantuntijoiden mukaan tärkeintä olisi laajentaa tilaajavastuulain rakennusalan säännökset koskemaan kaikkia toimialoja.

Julkisiin hankintoihin käytetään vuosittain noin 45 miljardia euroa, joten hankinnat muodostavat merkittävän osan julkisesta taloudesta. Koska julkisten hankintojen volyymi on mittava, pienilläkin tehostamistoimilla on mahdollista saavuttaa merkittäviä säästöjä. Päätyneellä vaalikaudella julkisia hankintoja on kehitetty Vaikuttavat julkiset hankinnat-toimenpideohjelman Hankinta-Suomi-puitteissa vuodesta 2019 alkaen. Hankinta-Suomi-ohjelman puitteissa on laadittu Suomen ensimmäinen kansallinen julkisten hankintojen strategia. Strategia on julkaistu syksyllä 2020. Valiokunta pitää Hankinta-Suomi-ohjelman perusteella tehtyä työtä erittäin tärkeänä, ja valiokunnan mielestä on hyvä, että ohjelma on saamassa jatkoa vaalikaudella 23—27. Valiokunnan mielestä myös kansallisen hankintastrategian vastuullisuuteen ja kestävyyyteen liittyviä tavoitteita on tärkeää edistää.

Suurimpana julkisiin hankintoihin liittyvänä ongelmana valiokunnan kuulemat asiantuntijat nostavat esiin kilpailun puutteen. Yli puoleen hankinnoista tarjouksia tulee kolme tai vähemmän. Tämä on valiokunnan mielestä huolestuttavaa, sillä vähäinen kilpailu todennäköisesti näkyy korkeina hankintakustannuksina. Yhtenä tekijänä kilpailun puutteen taustalla asiantuntijat näkevät sen, että hankintoihin liittyvät lainsäädännön asettamat menettelyvelvoitteet ovat raskaita. Tämän vuoksi hankintayksiköt pyrkivät välttelemään kilpailutuksia, eivätkä yritykset raskaan byrokratian vuoksi ole kiinnostuneita tarjoamisesta.

Valiokunta katsoo, että hankintalakia on tärkeää uudistaa ja mahdollisuuksien mukaan myös yksinkertaistaa kilpailun lisäämiseksi julkisissa hankinnoissa. Valiokunta korostaa, että uudistuksen tulee pohjautua huolelliseen valmisteluun, jossa tehdään riittävät vaiku-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

tusarvioinnit ja kuullaan hankinta-alan asiantuntijoita ja muita sidosryhmiä. Valiokunta kiinnittää huomiota myös hankintojen huolellisen suunnittelun merkitykseen. Hankintoja tehdään usein kiireessä eikä niitä valmistella kunnolla. Tämän seurauksena hankinnan kustannukset ovat todennäköisesti korkeammat kuin mitä ne olisivat, jos hankinnan valmisteluun ja kilpailutukseen olisi käytetty riittävästi aikaa.

Kustannussäästöjen rinnalla valiokunnan mielestä on tärkeää kiinnittää huomiota hankintojen onnistumisen seurantaan. Hankintasopimusten valvonnassa on valiokunnan saaman selvityksen mukaan puutteita. Hankintayksiköillä ei aina ole riittävää osaamista ja keinoa pitää kiinni kilpailutetuista sopimusehdoista, mikä voi johtaa sopimuksenvastaisiin hinnankorotuksiin, toimitusten virheisiin tai laatupuutteisiin palveluissa, tavaroissa ja urakoissa. Kaikissa hankintayksiköissä hankintasopimuksia ei systemaattisesti tallenneta sopimushallintajärjestelmiin, mikä hankaloittaa hankinnan sopimuksenmukaisuuden seurantaa. Valiokunta pitää tätä vakavana puutteena. Valiokunta katsoo, että hankintojen seuranta tulisi liittää osaksi systemaattista sisäisen tarkastuksen toimintaa ja tarkastajille tulisi myös suunnata tähän tarvittavaa koulutusta.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä julkisia hankintoja ei tilastoida virallisissa tilastoissa eikä hankintayksiköillä ole lakisääteistä velvoitetta seurata hankintojaan muuta kuin tilinpäätökseen vaadittavalla tarkkuudella. Tilinpäätöstiedoista ei nähdä, mitä, miten tai keneltä hankitaan. Hallitusohjelman mukaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontaa vahvistetaan ja perustetaan hankintatietokanta, joka mahdollistaa kehitystoimien ja lainsäädäntömuutosten arvioinnin, parhaiden käytäntöjen levittämisen ja väärinkäytösten havaitsemisen. Valiokunta katsoo, että tietokannan kehittämisessä tulee huolehtia siitä, että tiedot voidaan kerätä automaattisesti rasittamatta hankintayksiköitä ylimääräisillä raportointi- tai tietojenluovutusvelvoitteilla. Valiokunta pitää hallitusohjelman kirjausta Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonnan vahvistamisesta tärkeänä.

Lähes kaikki valiokunnan kuulemat asiantuntijat nostavat hankintaosaamisen kehittämisen tärkeimmäksi toimeksi julkisten hankintojen tehostamisessa. Hankintojen kilpailuttaminen, sopimusten laadinta sekä sopimus- ja toimittajahallinta ovat vaativia tehtäviä, jotka edellyttävät vahvaa osaamista. Hankintaosaamisen kannalta huomionarvoista on myös se, että vuoden 23 alussa syntyi 21 uutta hankintayksikköä, kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Valiokunta katsoo, että hankintaosaamista kaikissa julkisen sektorin hankintayksiköissä tulee aktiivisesti kehittää ja tulee huolehtia myös siitä, että ulkopuolista neuvontaa on saatavilla. Tärkeintä on kuitenkin kehittää osaamista hankintayksiköissä. Tässä yhteydessä tulee kiinnittää huomiota myös johtamiseen ja johdon sitoutumiseen. Kaikkien hankintojen kanssa tekemisissä olevien tulee hallita perustiedot ja -taidot. Tätä varten valiokunta esittää harkittavaksi hankintapassia tai -ajokorttia.

Hankintoihin liittyvät valitukset ovat yleisiä etenkin arvoltaan merkittävissä hankinnoissa. Tuomioistuimissa odottaa käsittelyä yhteensä satojen miljoonien eurojen arvoiset hankinnat, jotka ovat täytöntöönpanokiellossa valitusten vireilläolajan. Käsittely markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa voi kestää vuosia. Valiokunta pitää tätä vakavana ongelmana, johon tulee etsiä ratkaisua. Yhteenvetona julkisten hankintojen tehostamiskeinoista valiokunta toteaa, että kustannussäästöjä julkisissa hankinnoissa voidaan saavuttaa kilpailuttamalla hankintoja entistä laajemmin, lisäämällä yritysten kiinnostusta sekä parantamalla hankintojen sopimushallintaa. Valiokunta katsoo, että hankintojen suunnittelu- ja seurantavaiheeseen tulee kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota, hank-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

keen valmistelulle tulee varata riittävä aika ja hankintojen onnistumista on myös seurattava.

Valiokunta tarkastelee tässä mietinnössään vuonna 2014 nuorten syrjäytymisestä antamansa mietinnön perusteella vielä voimassa olevien kannanottokohtien toteutumista. Kannanotot käsittelevät nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluiden painopisteen siirtämistä ennaltaehkäisevään toimintaan, avun saamista suurimmassa syrjäytymisvaarassa oleville nuorille, tiedonkulkua ja siihen liittyviä tietosuoja- ja salassapitosäädöksiä, monikanavaisia rahoitusta sekä yhtenäistä toimintatapaa ongelmiin puututtaessa.

Hallitus on tehnyt viime vuosina sekä sosiaali- ja terveysministeriön että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonaloilla useita toimenpiteitä, joilla on pyritty siirtämään painopistettä ennaltaehkäisevään toimintaan. Näitä ovat muun muassa perhekeskusmallin kehittäminen, oppivelvollisuuden laajentaminen, harrastamisen Suomen mallin mukainen harrastustoiminta sekä perusopetuksen sitouttavan kouluyhteistyön malli. Valiokunta pitää hyvänä, että nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelujen painopistettä on pyritty siirtämään ennaltaehkäiseviin palveluihin eri toimenpideohjelman ja lainsäädännöllisin muutoksin. Osa näistä uudistuksista on vielä toimeenpanovaiheessa, joten valiokunta pitää tärkeänä sitä, että näiden uudistusten vaikutuksia seurataan ja ryhdytään korjaaviin toimenpiteisiin siinä tapauksessa, ellei niiden tavoitteita saavuteta. Myös valiokunta seuraa asiaa.

Apua suurimmassa syrjäytymisvaarassa oleville: Valiokunta on aiemmin ottanut kantaa siihen, että suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevat päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivät nuoret saavat tarvitsemansa avun. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen tavoitteena oli vahvistaa perustason sosiaali- ja terveyspalveluja, joihin myös päihde- ja mielenterveyspalvelut lukeutuvat. Kansallisessa mielenterveysstrategiassa yksi painopisteistä oli lasten ja nuorten mielenterveys. Valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistukseen ja nuorten päihde- ja mielenterveyden palvelujen saatavuuden parantamiseen tähdenneiden hankkeiden vaikutuksia palvelujen saatavuuteen ja apua hakevien nuorten tilanteeseen seurataan tarkasti. Myös valiokunta tulee seuraamaan hankkeiden vaikutuksia ja nuorten tilannetta.

Valiokunta on toistuvasti ottanut kantaa siihen, että tiedonkulun tulee olla saumatonta hoidettaessa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten asioita. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä toteutettiin myös sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonsaantisäätöjen kokonaisuudistus, jossa koottiin yhteen lakiin aiemmin hajallaan useissa säädöksissä ollut sääntelyä. Laki tuli voimaan vuoden 24 alussa. Lailla on yhtenäistetty ja selkeytetty sääntelyä siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovutus olisivat yhdenmukaisia ja lain soveltajille ymmärrettäviä. Laki sisältää myös sääntelyn potilastietojen ja sosiaalihuollon asiakkaiden asiakastietojen kirjaamisesta moniammatillisessa yhteistyössä. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan myös nuorisolaki antaa viranomaisille ja muille nuoren kanssa toimiville hyvät mahdollisuudet monialaiseen yhteistyöhön. Valiokunta pitää hyvänä, että tiedonkulun esteitä on pyritty purkamaan ja on yhtenäistetty aiemmin hajallaan ollut lainsäädäntöä. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että lainsäädännön toimivuutta seurataan sen astuttua voimaan ja tiedonkulussa mahdollisesti ilmeneviä ongelmia poistetaan lainsäädäntöä ja toimintatapoja edelleen kehittämällä.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotus: Eduskunta hyväksyy kannanoton kerromusten K 2/2023 ja K 16/2023 johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus:

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Kohta 1: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot.”

Kohta 2: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää vuoden 2024 loppuun mennessä mahdollisuutta laajentaa tilaajavastuulain rakennusalaan koskevat velvoitteet muille toimialoille ottaen huomioon laajentamisen hyödyt suhteessa hallinnollisen taakan kasvuun.”

Ja kohta 3: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa viranomaisten välisen oma-aloitteisen tietojenvaihdon kehittämistä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Ja seuraavaksi edustaja Lindén.

17.30 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelää äskeisestä kattavasta ja hyvästä selvityksestä tarkastusvaliokunnan mietinnöstä. Meillä on tässä nyt käsittelyssä tämä mietintö, ja mietintö taas on annettu Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksesta eduskunnalle valtion vuoden 22 tilinpäätöksestä ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta, ja se taas pohjautuu vuoden 22 hallituksen vuosikertomukseen, joka puolestaan on osa tilinpäätöstä vuodelta 22.

Se, miksi pyysin tässä puheenvuoron, johtuu siitä, että omasta mielestäni — havaintoihini perustuen olen sitä mieltä — täällä eduskunnassa liian vähän katsotaan tilinpäätöksiä ja vuosikertomuksia. Ymmärrän, että politiikka on aina eteenpäin pyrkivää. Kun budjettia tehdään, niin pienetkin momenttimuutokset tai siellä olevat määrärahat ja niiden takana olevat tavoitteet saavat paljon julkista huomiota, mutta sitten kun se kyseinen budjettivuosi on kulunut, niin me itse asiassa hyvin vähän arvioimme ja keskustelemme siitä, kuinka talousarvio toteutui, eli tilinpäätöksestä ja siitä, mitä siinä sitten käytännössä tapahtui. Silloin, kun tämän tilinpäätöksen ja vuosikertomuksen lähetekeskustelu täällä oli, salissa toki oli kymmenkunta henkilöä ja käytettiin joitakin puheenvuoroja, mutta tämä nyt tapahtuva käsittely on vielä tämä viimeinen, jossa kirjan kannet pannaan kiinni. Olisin mielelläni nähnyt — ei vain nyt vaan muutenkin julkisessa keskustelussa — enemmän arvioitavan siitä, mitä kunakin vuonna tapahtui.

Otan vaikka ihan yhden konkreettisen esimerkin. Vuoden 22 talousarviossa oli erittäin suuri varaus valtionvelan lisäämiseen, erillinen kymmenen miljoonan euron varaus, joka tehtiin muistaakseni elo-syyskuussa liittyen sähkön hinnan nopeaan nousuun ja silloin, kun pelättiin energialaitosten ajautuvan suuriin taloudellisiin vaikeuksiin. Ymmärtääkseni sitä velan osuutta ei käytännössä koskaan nostettu, mutta se näkyy tavallaan siellä kuitenkin tämmöisenä kymmenen miljoonan suuruusena varauksena, ja sitten me täällä julkisessa keskustelussa, niin kuin tänäänkin aikaisemmin muissa asioissa, hyvin herkästi annamme lausuntoja siitä, mitä tapahtui jonain aikana, vaikka se ei välttämättä perustu ihan tarkkaan tietopohjaan. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomusten K 2/2023 vp ja K 16/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

6. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2022

Kertomus K 6/2023 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 4/2023 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 4/2023 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Tämän esittelee meille valiokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.33 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puoluelakiin sisältyy puolueita ja puolueyhdistyksiä koskevia velvoittavia säännöksiä puoluerahoituksen avoimuudesta. Puoluerahoituksen avoimuuden arvioidaan lisäävän luottamusta poliittiseen toimintaan ja parantavan siten myös äänestysaktiivisuutta.

Valtiontalouden tarkastusviraston lakisääteisenä tehtävänä on valvoa puoluerahoitusta. Tarkastusviraston valvottavia ovat puoluelain perusteella puolueet, avustuspäätöksessä mainitut yhteisöt ja puolueiden lähiyhteisöt. Vuonna 22 valvottavia oli yhteensä 152.

Tarkastusvirasto valvoo puoluelain tarkoittamaa tukea, vaalikampanjan kulujen rahoituksen ilmoittamista sekä näihin liittyvien asiakirjojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista valvottavien yhteisöjen toiminnassa. Tarkastusvirasto toimii myös puoluelain tarkoittaman valtionavustuksen valvojana. Eduskunnassa edustettuihin oleville puolueille maksettavan valtionavustuksen eli puoluetuen valvonnassa tarkastusvirasto tarkastaa, onko valtionavustuksen käytössä ja käyttöä koskevassa raportoinnissa noudatettu puoluelain säännöksiä ja avustuspäätöksen ehtoja. Vuonna 22 yhdeksällä eduskunnassa edustettuna olleella puolueella on ollut oikeus valtionavustukseen.

Tarkastusviraston mukaan puoluerahoitusta koskevat ajantasaiset ilmoitukset ovat täydennysten jälkeen olennaisilta osin oikein ja antavat tarkastettujen yhteisöjen saamasta tuesta olennaisilta osin oikeat tiedot. Viraston mukaan puolueet, niiden piiri- ja naisjärjestöt sekä lähiyhteisöt noudattavat rahoitussäännöksiä pääsääntöisesti hyvin, tosin puutteitakin tuli valvonnassa esiin. Niitä myös korjattiin runsaasti valvonnan aikana. Tarkastuksessa havaittiin myös joitakin puoluelain tukea koskevien rajoitusten vastaisia tukisuorituksia. Vuonna 22 ilmoitettiin tukisuorituksia tarkastusviraston ylläpitämässä verkkopalvelussa yhteensä noin neljä miljoonaa euroa. Valvottavat voivat tehdä ajantasaisia ilmoituksia vastaanotetusta tuesta myös takautuvasti. Vuoden 22 tarkastusten aikana ilmoitusrekisteriin lisättiin ajantasaisia ilmoituksia takautuvasti yli 150 000 euron edestä.

Saamansa selvityksen perusteella tarkastusvaliokunta toteaa, että tarkastusvirasto tekee hyvää työtä puoluerahoituksen valvonnassa. Valvonta toimii valvottavien näkökulmasta hyvin ja joustavasti. Virasto myös neuvoo ja tukee tarvittaessa ilmoitusten laatimisessa.

Puoluelaisissa oleva rajausta jättää tarkastusviraston valvonnan ulkopuolelle suurimman osan puolueyhdistyksistä. Tarkastusvirasto katsoo, että sen valvontatehtävää tulisi laajentaa koskemaan myös paikallisyhdistyksiä rahoituksen läpinäkyvyyden parantamiseksi. Valiokunta pitää rahoituksen läpinäkyvyyttä tärkeänä asiana ja suhtautuu siltä osin myö-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

teisesti viraston valvontaoikeuden laajentamiseen. Valvontaoikeuden laajentamista harkittaessa valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että byrokratiaa ei pidä lisätä ja tulee huolehtia myös siitä, että osallistumisen kynnyks paikallispolitiikkaan ei nouse.

Tarkastusvaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota myös puolue- ja vaalirahoituslakien kehittämiseen. Valiokunta on tuonut aiemmissa mietinnöissään usein esiin vaali- ja puoluerahoituslainsäädännön kehittämistarpeita ja esittänyt, että ehdokas-, luottamushenkilö- ja kansanedustajamaksuja ei pidettäisi puolueelle annettuna tukena ja että tältä osin täsmennettäisiin puoluelain luetteloa asioista, joita ei pidetä tukena. Pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaan sisältyy kirjaus siitä, että päivitetään puoluelain luetteloa asioista, joita ei pidetä tukena. Tarkastusvaliokunta jää odottamaan näitä säädosmuutoksia ja tulee palaamaan asiaan käsitellessään vaali- ja puoluerahoituksen valvontaa koskevia tarkastusviraston kertomuksia.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus: ”Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 6/2023 johdosta.” Valiokunnan kannanottoehdotus: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Seuraavaksi edustaja Peltonen.

17.38 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan lausua kiitoksen valiokunnan puheenjohtajalle ja koko tarkastusvaliokunnalle tästä hyvästä kertomuksesta koskien vaalirahoituksen valvontaa vuodelta 2022, jonka Valtiontalouden tarkastusvirasto on suorittanut.

Mehän kävimme tästä kertomuksesta lähetekeskustelua tuolla viime vuoden puolella, ja silloin nousi tästä salista hyvin puheenvuoroissa esiin erilaisia kehityskohteita vaalirahoitusvalvontaan ja tähän lainsäädäntöön, joka on hyvällä tasolla tällä hetkellä, mutta kiistatta sieltä löytyy myös kehittämiskohteita. Aika monessa puheenvuorossa nousi yli puoluerajojen esiin ehdotus siitä, että määrättäisiin lainsäädännössä pakollisiksi nämä ehdokkaiden vaalirahoituksen ennakkoilmoitukset, jotka tällä hetkellä ovat siis vapaaehtoisuuteen perustuvia. Nehän ovat se ainoa tapa, jos ehdokas on tämän vapaaehtoisen vaalirahoituksen ennakkoilmoituksen tehnyt, äänestäjälle ikään kuin ennen sitä omaa äänestyspäätöstä käydä tarkastamassa, mistä kukin ehdokas on vaalirahoitustaan kerännyt.

No tämä sama ehdotus toistui myöskin viime perjantaina, kun käsitelimme vuoden 2023 vaalirahoitusta ja VTV:n siitä tekemää vaalirahoitusvalvontaa. Silloinkin toistui jälleen esitys siitä, voitaisiinko nämä ennakkoilmoitukset vaalirahoituksesta tehdä kaikkien ehdokkaiden osalta pakollisiksi. Tämä olisi kiistatta sellainen toimenpide, joka varmasti lisäisi avoimuutta vaaleissa. Se lisäisi myöskin luottamusta tähän vaalirahoitusjärjestelmään, joka meillä on, ja mahdollistaisi äänestäjille sen, että ennen kuin he sen ainokaisen, kalliin äänensä vaaleissa antavat, niin he voisivat tämän varmuuden siitä rahoituksesta saada tutkimalla ehdokkaansa ennakkoilmoituksen.

Olisinkin tässä tahtonut vielä valiokunnan puheenjohtajalta kysyä, että kun te käsittelette tätä kertomusta ja siellä näitä kehittämiskohteita vaalirahoituslainsäädäntöön liittyen ja niitä mietintöönkin on hyvin nostettu, niin nousiko tämä ennakkoilmoitusten tekeminen pakolliseksi esiin näissä keskusteluissa ja olisiko se sellainen, jota valiokunta voisi suosittaa.

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Haluaako valiokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä vastata? — Olkaa hyvä.

17.40 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tästä keskusteltiin. Tämän ennakoilmoituksen esimerkiksi noissa vuoden takaisissa eduskuntavaaleissa jätti vapaaehtoisesti 44 prosenttia. Tämä trendi on ollut koko ajan laskeva, ja se on tietenkin huolestuttavaa, kun tämän pitäisi päinvastoin olla nouseva. Siellä korostettiin myös sitä, että on jotenkin hankalaa tehdä tätä ennakoilmoitusta etukäteen, kun ei ole vielä tiedossa kaikki saatu vaalituki ja sitten se, mihin kohteeseen nämä osoitetaan. Mutta kyllä tästä keskustelua oli, ja pidän tätä edustaja Peltosen näkemystä tässä asiassa ihan kannatettavana.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 6/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

7. Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2023 eduskuntavaaleissa - Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Kertomus K 20/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 9.2.2024 pidetyssä täysistunnossa. — Keskustelua, edustaja Strandman aloittaa. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

17.42 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Murentaako vaalirahoitus demokratiaa? Juuri käydyissä presidentinvaaleissa kampanjabudjetit olivat valtavia. Kahden ja puolen miljoonan euron vaalikampanja on merkittävä, mutta kyseenalaistan demokratian toimivuuden, kun rahoittajina ovat yritykset, säätiöt ja ammattiyhdistysliikkeet. Ehdokkaista Halla-aho oli ainoa, jonka koko kampanjan rahoitti pelkästään puolue. Ollaanko maassamme menossa siihen, että raha ratkaisee ja ne, joilla sitä on, sanelevat säännöt ja poliittisen vaikutusvallan sekä päätöksenteon?

Vaalirahoituslain tehtävä on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Lain tarkoituksena on myöskin rajoittaa ehdokkaiden kampanjakulujen kasvua. Kuntavaaleissa yksittäisen tukijan tuen yläraja on 3 000 euroa, eduskuntavaaleissa 6 000 euroa ja europarlamenttivaaleissa 10 000. Yksittäinen tuki ja sen antaja on ilmoitettava, mikäli tuen arvo on kuntavaaleissa yli 800 ja muissa vaaleissa 1 500 euroa. Presidentinvaaleissa yksittäisen henkilön tuen määrää ei ole rajoitettu. Vaalikampanjoiden rahoitus on kasvanut ja erityisesti myös ulkopuolisten antama tuki ehdokkaalle. Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa ehdokkaat käyttivät kampanjointiin 10,5 miljoonaa, jos-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

ta ulkopuolista rahoitusta oli 7,8 miljoonaa euroa, kun eduskuntavaaleissa 2019 summa oli 9,8 miljoonaa euroa ja ulkopuolinen rahoitus 6,1 miljoonaa euroa.

Arvoisa rouva puhemies! Kannan huolta rahoituksen noususta ja sidonnaisuuksista sekä siitä, että ulkopuoliset tahot kustantavat ehdokkaiden vaalibudjetteja. Tällöin voidaankin demokratian toimivuuden ja toteutumisen kannalta kysyä, rajoittaako tämä henkilön mahdollisuutta asettua vaaleissa ehdolle. Suomalaisen demokratian perusajatus on se, että lähökohdista riippumatta kenellä tahansa on mahdollisuus asettua ehdolle vaaleihin ja tulla valituksi yhteisten asioiden hoitajaksi ja päättäjäksi. Pieni vaalibudjetti karsii väistämättä ehdokkaan näkyvyyttä ja mainostamista sekä kiertämistä vaalitulaisuuksissa.

Demokraattisen järjestelmän vääristymistä ja ehdokkaiden eriarvoiseen asemaan joutumista tulisi ehkäistä vaalirahoitukseen säädettävällä kampanjakatolla. Tästä on eduskunnassa jätetty edustaja Sebastian Tynkkysen toimesta lokakuussa 2023 lakialoite, jonka yksi allekirjoittajista myös minä olen. Myöskin yksityiskohtaisen vaalirahoituksen — ja jo ennakkoon — jossa kaikki rahoitus avoimesti tuodaan esille, tulisi olla laissa säädettynä. Vaalirahoituslakia on tarkasteltava uudelleen avoimuuden ja demokratian toteutumiseksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

17.45 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten tässä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksessa ansiokkaasti todetaan, avoimet ja rehelliset vaalit ovat toimivan länsimaisen demokratian kulmakivi. Vaalirahoituslain keskeinen tavoite on ehkäistä korruptiota ja taata riittävät voimavarat poliittisen järjestelmän toiminnalle. Keskeinen osa vaalien avoimuutta on se, että äänestäjillä on mahdollisuus saada tietää, mistä puolueet tai muut ehdokkaita asettavat poliittiset toimijat ovat saaneet kampanjaansa rahoitusta. Vaaleilla valittujen velvollisuus ilmoittaa vaalikampanjansa rahoituksesta lisää julkista tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntö mahdollistaa ehdokkaille hyvin laajan avoimuuden vaalirahoituksesta, mutta se antaa myös ei-valituille ehdolla olleille mahdollisuuden jättää kaiken kertomatta, sillä ennakkoilmoitus ehdokkaille on vapaaehtoinen. Edellisissä eduskuntavaaleissakin nähtiin muun muassa suuria kadunvarsimainoksia ja yltympäriinsä teipattuja vaaliautoja, joten rahaa kampanjointiin oli käytetty, mutta se jää ikuisesti salaisuudeksi, kuinka paljon rahaa paloi ja mistä lähteistä tämä raha oli peräisin, jos ehdokas ei siis tullut valituksi.

Vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi ja korruption ehkäisemiseksi vaalirahoituslakia tulisi muun muassa ilmoitusvelvollisuuden laajuuden osalta tarkastella. Ehdokkaiden ennakkoilmoituksesta tulisi tehdä pakollinen. Puolue- ja vaalirahoituksen läpinäkyvyys on meidän kaikkien sekä demokratian etu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko poissa, edustaja Vigelius poissa. — Edustaja Rostila paikalla, olkaa hyvä.

17.47 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! Vaalirahoituksen läpinäkyvyys on tärkeää, jotta kansalaiset tietävät, mitkä tahot tukevat mitäkin poliittisia toimijoita. Esimerkiksi varakas ja vaikutusvaltainen ammattiyhdistysliike on vaaleista toiseen suurimpien

vaalirahoittajien joukossa. Ammattiliitoilla onkin tietyt luottopuolueet, joiden ohjelmista löytyy käytännössä sellaisenaan liittojen työmarkkinalinja, sekä toisaalta toisinpäin: liitot eivät asetu kyseisten puolueiden kanssa vastakkain. Nämä ay-liikkeen poliittiset, taloudelliset ja historialliset kytkennät lienevät kaikille selvät. Puoluepolitiikan ja ay-liikkeen symbioosi on myös synnyttänyt Suomeen hyvin öljytyn vaalirahoituskoneen, joka noidankehän tavoin vahvistaa eturyhmien valtaa ja rahoitusta, jolla taas tuetaan myönteisten puolueiden vaalityötä, jonka tuloksilla jälleen vahvistetaan eturyhmien asemaa ja niin edelleen.

Tämä ei edusta kansanvaltaa vaan eturyhmävaltaa eli korporatismia, josta Tieteen termipankki kertoo seuraavaa:

”Korporatismi tarkoittaa poliittista järjestelmää, jossa lainsäädäntövaltaa käyttävät yleisissä vaaleissa yhtäläisen äänioikeuden perusteella valittujen kansanedustajien sijasta työnantajien ja työntekijöiden muodostamat ammattikunnat eli korporaatiot.

Valtiosääntöoikeudellisessa keskustelussa Suomessa puhutaan korporatistisista tendensseistä. Niillä tarkoitetaan ilmiöitä, jotka viittaavat siihen, että perustuslaissa säädetty valtiollinen päätöksentekojärjestelmä ei kaikilta osin toimi kansanvaltaisten periaatteiden mukaisesti. Yhteiskunnallisessa ratkaisutoiminnassa on nähty elementtejä, jotka viittaavat siihen, että etujärjestöt toimivat korporaatioiden tavoin ja tosiasiassa käyttävät ylimmille valtioelimille kuuluvaa päätösvaltaa. Puhutaan myös niin sanotusta kolmikannasta”, josta tässäkin salissa aika usein kuulee mainittavan. ”Sillä tarkoitetaan neuvotteluja, joita käyvät valtioneuvosto ja työmarkkinaosapuolet.” — Siinä oli välissä myös edustaja Rostilan oma lisäys, mainittakoon tämä.

Edelleen saman ilmiön osaksi on esitetty: ”Merkittävä osa kansanedustajista valitaan työmarkkinaosapuolten tuella. He eivät toimi niinkään kansan vaan taustallaan olevan korporaation edustajina.”

Arvoisa puhemies! Miten tämä toimii käytännössä? Tällä hetkellä liittojen hallitusta vastustavat poliittiset lakot kurittavat kansalaisia kovalla kädellä ja sivullisten taloudelliset vahingot hipovat joidenkin arvioiden mukaan lähes miljardia euroa, siis tuhatta miljoonaa euroa, tilanteessa, jossa maamme on valmiiksi lamassa ja julkinen talous retuperällä. Liittojen uhkavaatimuksena on, ei enempää eikä vähempää, kansan valitseman eduskunnan pidättäytyminen liittojen vastustamista lainsäädäntötoimista. Tähtäimessä on siis perustuslaissa suojattu kansanvalta, jonka on taivuttava ay-pomojen tahtoon, tai muuten...

Onkin hyvin mielenkiintoista, että ammattiyhdistysliikkeen avokätisesti rahoittamat edustajat eivät vaikuta juurikaan tunnistavan näitä eturistiriitoja ja jopa perustuslaillisia jännitteitä. Päinvastoin pidetään puolustuspuheita samoille tahoille, jotka kukaties taas ensi vuonna löysäävät vaalien tullen kukkaronnyörejänsä. Mutta niinhän sitä sanotaan, että sen lauluja laulat, kenen leipää syöt — tosin samat yhteislaulut taitavat olla tuttuja muutenkin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto poissa. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

17.51 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on ollut paljon keskustelua kampanjakatoista. Ja itse yhdyn myös tähän toiveeseen, että me saataisiin jossakin vaiheessa säädettyä niistä, koska on ihan selvää, että opiskelijoilla, työttömillä tai yksinhuoltajilla on paljon korkeampi kynnys päästä tänne edustamaan kansaa kuin sitten niil-

lä, joilla on rahaa laittaa kampanjoihin. Nuo kampanjat ovat valtavasti kasvaneet, varmaan kalleimmat olivat nytkin pienen omakotitalon verran, reilut 100 000 euroa, eduskuntavaaleissa, ja ne ovat kyllä hurjia summia. Puoluesihteerit viime vaalikaudella työskentelivät, että olisivat saaneet tähän ratkaisun, mutta valitettavasti kyllä sieltä oikeistopuolelta sitä niin kovasti voimallisesti vastustettiin, että siitä kampanjakatosta ei saatu sovittua.

No, nyt tämä lähetekeskustelu koskee eduskuntavaaleista tehtyjä ilmoituksia. Meillä oli niissä vaaleissa 273 ilmoitusvelvollista. Jonkun verran siellä oli semmoisia epäkohtia, jotka tulisi vielä korjata. Eli tukea oli otettu vastaan tahoilta, joilta sitä ei olisi saanut ottaa, ja yhdeltä ja samalta tukijalta tukea oli saatu yli sen sallitun 6 000 euron. Sitten tietenkin ongelma on nämä vähäiset sanktiot. Eli jos tätä ilmoitusta ei jätä, niin ainoa sanktiomahdollisuus on määrätä uhkasakko, mutta muuta seuraamusta tästä ei ole. Johtopäätöksenä olisi kyllä hyvä, että näihin saataisiin korjaus. Ilmeisesti nyt sitten on asetettukin työryhmä valmistelemaan esityksiä vielä tämän asian tilan kohentamiseksi. Tietenkin tuo lainakysymys on myös. Nykyisin ei pidä lainanantajan nimeä julkaista, ja tämä kyllä antaa sitten mahdollisuuden siihen vaalirahoituksen kiertämiseen. Eli tulisi säätää siitä, että myös tämä lainanantaja tulisi identifioida. Toivon, että sitten jatkossa tähän suuntaan lainsäädäntöä kehitetään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Kiljunen.

17.54 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kuuntelin tässä huolella näitä muutamia puheenvuoroja, mitä käytettiin tästä vaalirahoituksesta, ja lähtisin vähän kauempaa liikenteeseen. Me kansanedustajat osallistumme vaalitarkkailuun sekä Etyjin, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön, puitteissa että Euroopan neuvoston puitteissa. Kansallisessa vaalitarkkailussa usein on kiinnitetty huomiota siihen, että me lähinnä tarkkailemme isoilla joukoilla näitä niin sanottuja uusia demokratioita maissa, joissa on havaittu ongelmia vaaleissa tai ollaan vasta niin sanotusti harjoittelemassa uutta vaalikulttuuria monta kertaa sellaisen järjestelmän jälkeen, joka on ollut yksipuoluejärjestelmä tai hyvin keskitetty järjestelmä.

Monesti on todettu, että eikö olisi syytä tarkkailla kaikkia maita, eri maissa on erilaisia ongelmia. Tähän on myöskin vastattu, eli Etyjin puitteissa, ODIHRin puitteissa seurataan myöskin Suomen vaaleja. Se, mihin Suomen vaalitarkkailussa, kun sitä on täällä harjoitettu — ei sellaisessa mittakaavassa, että kansanedustajat tulisivat eri maista tänne seuramaan, mutta virkamiestoimin tätä Suomenkin vaalijärjestelmää on seurattu — on kiinnitetty huomiota, niin kolmeen asiaan, jotka ovat ongelmallisia pisteitä, joissa olisi syytä olla tarkempi. Yksi huomio liittyy ihan vaalijärjestelmäämme, siihen äänikynnykseen, joka meillä vaalipiireittäin on syntynyt — en mene tähän yksityiskohtaan ollenkaan. Toinen seikka, joka on ollut, on tietysti media. Median merkitys on aina suuri, ja tässäkin yhteydessä siitä voisi keskustella, missä määrin media vaikuttaa niihin henkilövalintoihin, mitä myöskin eduskuntavaaleissa tapahtuu. En mene tähänkään yksityiskohtaan. Mutta se kolmas seikka, mihin on kiinnitetty myöskin huomiota, on vaalirahoitus, ja se on meidän aiheemme täällä nyt. Tässä on tapahtunut kohentumista, meillä ovat tulleet nämä uudet lainsäädännöt. Vaalirahoitukset joudutaan nyt ilmoittamaan, tämä on suhteellisen tuore ilmiö suomalaisessa demokratiassa, ja se on kehittyvä järjestelmä.

Aivan oikein täällä kiinnitettiin huomiota siihen, että edelleenkin meillä on epäsuhtaa vaalirahoituksen osalta siten, että jotkut puolueet, jotkut ehdokkaat saavat selvästi enem-

män ulkopuolista rahoitusta kuin toiset. Ja tässä on aika vahva tendenssi, arvoisa puhemies, melko vahva tendenssi, joka näkyy siinä, että oikeistopuolueita kautta linjan on rahoitettu ulkopuolisilta tahoilta voimakkaammin kuin vasemmistopuolueita. Elinkeinoelämä ennen kaikkea rahoittaa isoilla volyyymeilla oikeistopuolueiden ehdokkaita.

Tässä edustaja Rostila viittasi ammattiyhdistysliittoihin ja käytti pitkän puheenvuoron siitä, että ay-liike on rahoittanut tiettyjä puoluesegmenttejä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja hän on tiettyssä mielessä oikeassakin. Kyllä, ammattiyhdistysliike on rahoittanut paljon niitä tekijöitä, jotka tunnistavat palkansaajaliikkeen merkityksen, ammattiliittojen merkityksen. On hyvin olennaista myöskin, että tällä reilu Suomi -kampanjalla, joka viime vaaleissa esimerkiksi SAK:n puolesta käynnistettiin, rahoitettiin eri puolueista vasemmalta oikealle olevia ehdokkaita, eli siinä mielessä se perspektiivi on laventunut. Mutta edelleenkin tilanne on kyllä hyvin selkeästi se, että ammattiliittojen osuus vaalirahoituksen kokonaisuudesta on hyvin, hyvin pieni, niin että se ansaitsisi noin pitkän puheenvuoron kuin edustaja Rostila tässä äsken toi esille, ihan vaan sen vuoksi, että se epäsuhta on mitä ilmeisin: kokoomus on ylivoimaisesti se puolue, joka saa eniten elinkeinoelämästä rahoitusta. Ja oikeistopuolueet noin yleisemminkin sitä saavat enemmän kuin vasemmistopuolueet, se on itsestäänselvä asia.

Sitten tultiin tähän tärkeimpään seikkaan, minkä edustaja Rostila tuossa puheenvuorossaan toi esille. Kiinnitin huomiota, kun te puhuitte korporatiivisesta järjestelmästä ja viittasitte siihen, että me vasemmistopuolueiden edustajat saadessamme ammattiliitoilta rahoitusta — edustajat ovat saaneet myöskin ammattiliitoilta, ja se rahoitus on julkista, se hän näkyy meidän vaalirahoitusilmoituksissamme — olisimme sidoksissa ammattiliittojen konkreettisiin kannanmuodostuksiin. Siitä te voitte ottaa johtopäätöksiä, arvioida sen ihan itse. Se oli teidän subjektiivinen kantanne. En yhdy tuohon näkemykseen, mutta se voi olla subjektiivinen kantanne. Mutta kun me puhumme siitä suurimmasta rahoituserästä, joka tulee ulkopuolelta, joka on elinkeinoelämästä tuleva rahoitus, te olette varmaan kuulut tässäkin salissa sen jo moneen kertaan sanottuna, tässä keskustelussa jopa tämänkin päivän kuluessa on viitattu moneen kertaan siihen, että jopa hallitusohjelma — ja ennen kaikkea tämä työmarkkinauudistuspaketti, joka nyt on meillä tänäänkin ollut keskustelussa moneen kertaan esillä — tulee lähestulkoon kuin EK:n kaapista. Silloin kun te kysytte tätä taloudellista riippuvuutta näin vakavasti, olisi ollut hyödyllistä, että olisitte avannut myöskin tätä kulmaa, kun te viittasitte ammattiliittojen rahoituksen vaikuttavan, ikään kuin sitovan vasemmistopuolueiden edustajien kantoja. Olisi ollut palkitsevaa, että olisitte avannut reilulla tavalla tämän kokonaisuuden ja näyttänyt sen koko mittakaavan ettekä vain ottanut pientä ilmiötä, siis suhteellisen pientä ilmiötä, näin vahvasti esille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja edustaja Rostila.

17.59 Onni Rostila ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Muutama sana ensin tästä kampanjakatosta, ja sen jälkeen mielelläni kommentoin myös edustaja Kiljusen puheenvuoroa.

Olen itse sitä mieltä, että Suomessakin täytyisi kantaa huolta siitä, etteivät hallitsemattomasti eduskuntavaalikampanjassa tai muissa vaalikampanjoissa käytetyt rahat paisu sillä tavalla, että rahan merkitys suomalaisessa politiikassa kasvaa läheskään sellaisiin mittoihin, mitä se vaikka Yhdysvalloissa vaikuttaa välillä olevan. Mutta sitten toisaalta näkisin myös niin, että on keskeistä tarkastella nimenomaan sitä ulkopuolisen rahoituksen

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

osuutta, ja taas sitten oman rahan käyttämiseen en olisi niin torjuvasti suhtautuva. Siihen liittyy myös omaisuudenvapauskysymyksiä ja tällaisia asioita.

No, sitten tästä Kiljusen puheenvuorosta ensin toteaisin näin: Puolustan siis tätä kantaa siitä, että näitten, sanotaanko, vasemmistopuolueitten ja sitten ay-liittojen välillä kyllä tuntuu olevan aika vahva suhde — jos ei kontrolli, niin kuitenkin lojaliteettisuhde — mikä me havaitaan, jos me tarkastellaan viime vaalikauden tapahtumia, jolloinka silloinen hallitus joutui tekemään myös joitakin työmarkkinapoliittisesti hiukan haastavia toimenpiteitä liittyen siis esimerkiksi hoitajien asiaan ja tällaisiin. Silloin minusta oli silmiinpistävää, kuinka löperösti ja aika kiltisti liitot siihen asiaan suhtautuivat. Väitän, että tässä on selkeästi havaittavissa eroja, jos me taas tarkastellaan tätä päivää ja katsotaan, kuinka tulikivenkatkaisesti ay-liike hyökkää nykyistä hallitusta vastaan. Toki ovat toimetkin erilaisia, ehkä mittaluokaltaan myös.

No, sitten hallitusneuvotteluihin: Kyllä itse pistin merkille, että näissä hallitusneuvotteluissa, joilla nykyhallitus muodostettiin, itse asiassa nimenomaisesti päätettiin, että myöskään elinkeinoelämän lobbarit eivät sinne Säätytalolle tule. Se oli aika lailla erilaista meininkiä käsittääkseni silloin Antti Rinteen hallitusta muodostettaessa, kun siellä oli vähän niin kuin avoimien ovien päivät verrattuna nyt näihin hallitusneuvotteluihin, jotka viime keväänä, kesällä käytiin.

Sitten tietysti ei voi olla mainitsematta oman puolueeni perussuomalaisten verraten lyhyttä syntilistaa, jos tällaista sanaa voi käyttää liittyen juuri tähän korporatismiin ja siihen, että eri eturyhmät rahoittavat poliitikkoja ja poliittisia puolueita. Edustaja Kiljunen on toki oikeassa siinä, että kyllähän meillä on pitkät perinteet elinkeinoelämänkin rahoituksesta oikeistopuolueille, kuten totesitte, mutta perussuomalaiset tässä suhteessa jäävät kyllä nähdäkseni tämän kuvion ulkopuolelle. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

18.02 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Alati paisuneet vaalien kampanjabudjetit ovat toistuvasti nousseet etenkin vaalien jälkimainingeissa valtakunnallisiksi puheenaiheiksi. Iltaapäivälehtien kampanjabudjetteja koskevaa uutisointia seuranneet ovat varmasti panneet merkille, että yhä suuremmat budjetit vaikuttavat Suomessa yleistyneen. Vaalirahoituksesta kerätyt tiedot vahvistavat tätä kokonaiskuvaa. 2000-luvun alkuun verrattuna esimerkiksi eduskuntavaalien keskimääräiset kampanjabudjetit ovat nousseet reaalisesti usealla tuhannella eurolla. Yli 100 000 euron massiivinen eduskuntavaalikampanja ei ole enää viime vaaleissa ollut harvinaisuus, ja vuoden 2019 eurovaaleissa budjettia paisutettiin jo 200 000 euron suuruusluokkaan asti.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on mietinnöissään nostanut esille kampanjakulujen kasvun ja tarpeen löytää keinoja ilmiön hillitsemiseksi. Yhtenä keinona on pidetty kampanjakattojen asettamista, jonka selvittämisen puolesta myös tarkastusvaliokunta on vedonnut. Eduskunnan täysistunto käsitteli viimeksi syksyllä lakialoitettani, jossa esitetään kampanjakattojen asettamista osaksi vaalirahoitusta koskevaa lainsäädäntöä. Myös viime vaalikaudella eduskunta käsitteli kampanjakattoja koskevaa, edustaja Honkasalon lakialoitetta. Kampanjakattojen on nähty olevan keino tasata ehdokkaiden lähtökohtia vaaleissa, jolloin valituksi tuleminen olisi vähemmän riippuvaista ehdokkaan tai tukijoukkojen varal-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

lisuudesta. Käytän tämän tilaisuuden hyväkseni puhuakseni juuri käytyjen vaalien kampanjarahoituksesta.

Presidentinvaalit on luonteeltaan täysin erilainen verrattuna muihin Suomessa käytäviin vaaleihin. Presidentinvaalitkaan ei kuitenkaan näytä tekevän poikkeusta siinä mielessä, että raha näyttelee merkittävää roolia myös presidenttiehdokkaiden kampanjoissa. Vuoden 2006 vaaleissa voittaneen ja toiseksi tulleen ehdokkaan budjetit olivat kahden miljoonan euron molemmin puolin. Vuoden 2012 vaaleissa voittajan budjetti oli noin kaksi miljoonaa ja toiseksi tulleella ehdokkaalla noin miljoonan. Jo ensimmäisellä kierroksella ratkenneissa vuoden 2018 vaaleissa voittajan budjetti oli noin 1,5 miljoonaa ja toiseksi tulleella reilut 300 000 euroa. Lopullisia tietoja vuoden 2024 vaalin toiselle kierrokselle edenneiden ehdokkaiden budjeteista ei vielä ole saatavilla, mutta ennakkotietojen perusteella summat vaikuttavat kasvaneen huomattavasti viime vuosikymmeneen verrattuna.

Arvoisa puhemies! Koska puolueet asettuvat presidentinvaaleissa perinteisesti vain yhden ehdokkaan taakse, on puolueilta saatu tuki näytellyt merkittävää roolia presidenttiehdokkaiden kampanjakassoissa. Puolueiden tai puolueyhdistysten ehdokkaille antamaan tukeen ei tällä lakialoitteella esitetä rajoituksia, ja tänään siis esittelen uuden lakialoitteen, minkä tulen jättämään tähän rahoitukseen liittyen.

Puolueelta saatava tuki ei vaikuta olevan presidentinvaaleissa ratkaisevana tekijänä. Jos tarkastellaan esimerkiksi vuoden 2024 vaalia, toiselle kierrokselle edenneiden ehdokkaiden ennakkoilmoitukset osoittavat, että valtaosa budjeteista koostui muualta kuin puolueilta saadusta rahoituksesta. Ehdokkaat ovat saaneet ennakkoilmoitusten perusteella useita kymmenientuhansien tai jopa tätä suurempia yksittäisiä lahjoituksia.

Nykyinen ehdokkaan vaalirahoituksesta annettu laki määrittelee vaaleihin enimmäisrajoja samalta tukijalta saataville lahjoituksille. Enimmillään samalta tukijalta saatava tukisumma saa olla 3 000 euroa kuntavaaleissa, 6 000 euroa eduskuntavaaleissa ja aluevaaleissa sekä 10 000 euroa europarlamenttivaaleissa. Nykyisessä laissa ei kuitenkaan säädetä vastaavaa rajoitusta presidentinvaaleja koskien. Kun otetaan huomioon yleinen trendi paisuvista kampanjabudjeteista, laajasti tunnustettu tarve hillitä budjettien kasvua sekä nykyiset rajoitukset kaikkiin muihin vaaleihin, olisi perusteltua asettaa vastaava rajoitus myös presidentinvaaleihin.

Tänään eduskunnalle jättämälläni lakialoitteella presidentinvaaleihin esitetään asetettavaksi 15 000 euron enimmäisraja samalta tukijalta saatavalle tuelle, ja se on johdonmukainen voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Toivottavasti mahdollisimman moni kansanedustaja sen allekirjoittaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

18.07 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sebastian Tynkkynen on täysin oikeassa. Kun itselläni on jo parinkymmenen vuoden kokemus — itse asiassa 90-luvulta saakka tai itse asiassa 80-luvulta saakka — eduskuntavaalikampanjoista, joissa olen ollut ehdokkaana itse, niin on täydellisen oikea havainto se, että nämä kampanjabudjetit ovat kasvaneet, en sano räjähdysmäisesti, mutta ovat säännönmukaisesti kasvaneet ja kasvaneet. Taitaa olla tällä hetkellä niin, että valitun kansanedustajan vaalibudjetti on keskimäärin noin 50 000 euroa. Se 50 000 euroa on muuten iso summa kenelle tahansa kansalaiselle, joten ymmärtää, mistä rahasta puhutaan, ja merkittävä osa ainakin omasta rahoituksestani tulee ihan omasta pussista, eli me itse joudumme rahoittamaan sen pitemmässä

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

juoksussa. Olen saanut tämän vaalilainan, kuten todettu, ja siinä mielessä se on pidempi-juoksuinen rahoitus. Tässä suhteessa — kun seuraa joidenkin muiden ehdokkaiden kampanjoita, jotka menevät pitkälle päälle toiseensataan tuhanteen tai siitäkin vielä eteenpäin — tuntuisi terveelliseltä, että meillä olisi suurin piirtein tietty katto olemassa, jonka yli ei voida mennä eduskuntavaaleissa, ja että sama koskisi sitten muitakin vaaleja.

Kiintoisa ehdotus edustaja Tynkkyseltä myöskin tämä avaus koskien presidentinvaaleja, rahoitusta yhdeltä ihmiseltä.

Edustaja Rostila nosti esille uudemman kerran vielä tuossa omassa puheenvuorossaan sen seikan, että on tärkeätä, että vaalirahoitus on avointa. Yhdyn siihen teidän näkemykseenne. Se on ehdottoman tärkeätä. Siinä mielessä tämä vaalirahoituksen seurantajärjestelmä, joka on Suomeen luotu, on perusteltu. Viittasitte myöskin siihen, että syntyy lojaliteettia, kun etujärjestöt — sanon myöskin yritykset — rahoittavat ehdokkaita, siinä syntyy lojaliteettiongelmia. Aivan varmasti olette oikeassa sen suhteen. Itse kunkin, joka saa tämmöistä tukea, täytyy olla hyvin tarkka näiden siteiden osalta.

Mutta edelleen jäin vielä pohtimaan sitä kysymystä, kun te viittasitte Säätytalossa käyviin lobbareihin ja Rinteen hallituksen muodostamiseen ja sitten toisaalta Orpon hallituksen muodostamiin prosesseihin. En rupea keskustelemaan siitä, minkätyyppisiä ihmisiä Säätytalossa missäkin suhteessa on ja miten eri puolilla konsultoidaan, mutta kun katsoo, minkälaiset hallitusohjelmat on rakennettu, ja nyt kun me keskustelemme näistä työreformista, niin onhan pakosta asetettava se kysymys, että kuinka paljon elinkeinoelämän rahoitus on tässä taustalla vaikuttamassa, kun näin rajulla tavalla EK:n asettamaa reformiohjelmaa nyt ollaan viemässä hallituksen tasolla lävitse. Onhan se kysymys pakko asettaa suhteessa tähän rahoitukseenkin, edustaja Rostila. Toivoisin teiltä siihenkin kohtaan nyt huomiota, kun te niin selkeästi huomioitte sen ammattiliittojen osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Rostila.

18.10 Onni Rostila ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kommentoin minäkin alkajaisiksi tuota edustaja Tynkkysen puheenvuoroa ja siinä esitettyä kampanjakattoa presidentinvaaleissa. Niin kuin tuossa aikaisemmassakin puheenvuorossani sanoin, sinänsä suhtaudun ainakin varovaisen avoimesti siis tällaiseen kampanjakaton ajatukseen mutta pikemminkin sillä ajatuksella tai sellaisella funktiolla, että se pitkässä juoksussa hillitsisi sitä kampanjoiden tason ja määrän kasvua, ei niinkään, että esimerkiksi jo seuraavissa vaaleissa joku joutuisi sitten merkittävästi leikkaamaan käyttämäänsä rahaa. Se olisi minusta perusteltua asettaa sillä tavalla reilusti hieman yläkanttiin, että se ei herättäisi tällaista turhaa kiistaa.

Muistaakseni edustaja Kiljusen mainitsema keskimääräinen läpimenijän vaalirahoitusmäärä olisi ollut vieläkin semmoinen 40 000 euroa, ei siis aivan 50 000:ta euroa, ja se on pysynyt kutakuinkin samana, joskin vähän noussut nyt kolmissa vaaleissa peräjäälkeen. Mutta se, mihin itse tässä kokonaisuudessa ennen kaikkea kiinnittäisin huomiota, on juuri se ulkopuolisen rahoituksen osuus. Esimerkiksi itselläni oli omaa rahaa selkeästi valtaosa, ulkopuolista sitten se, mitä siihen päälle sai tukimiehiltä ja -naisilta haalittua — ei ollut tämmöistä etujärjestörahoitusta itselläni.

No, sitten tästä kysymyksestä, millä tavalla EK:n tai muitten yrittäjäjärjestöjen lobbaus vaikuttaa: En ole tietysti oikea henkilö sitä siinä mielessä kommentoimaan, että sikäli kuin tällaisia kytkyjä on — kuten esimerkiksi edustaja Kiljunen olettaa olevan — oikeistopuolueitten ja näitten eturyhmien välillä, niin nehän sitten suodattuvat totta kai niitten politiik-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

kojen ja niitten puolueitten esityksiin sekä täällä eduskunnassa että sitten, kun hallitusneuvotteluissa asioita käydään läpi. Se on sitten eri kysymys, miten tässäkin hallituksessa usean puolueen kesken se hallitusohjelma lopun kaiken rakennetaan, mutta edelleenkin näkisin niin, että olivat ne eturyhmien esitykset mitä hyvänsä, niin tätä pitäisi tarkastella aina suhteessa siihen puolueeseen ja niihin poliitikkoihin, joille sitä rahoitusta annetaan, esittää se kysymys sinne, niin kuin käsittääkseni asetittekin. Enhän minä sitä käy kiistämään, ett-eikö näiden puolueiden politiikkaan sillä voi olla vaikutusta, mutta kuten aikaisemmin omassa puheenvuorossani viittasin, näkisin, että perussuomalaisten kohdalla on selkeä irtikyt kentä eturyhmäpolitiikasta sekä oikealla että vasemmalla puolella. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

18.13 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Kommentoin vielä lyhyesti tuota uutta avaustani, jonka äsken tein vaalien kampanjarahoitukseen liittyen.

Minun mielestäni on aivan käsittämätöntä, että meillä ei Suomessa ole vielä mitään rajoituksia sille, kuinka paljon presidentinvaaleissa yksittäinen ihminen voi tukea ehdokasta. Jos me mietitään, että kun me ollaan esimerkiksi täällä eduskunnassa valittuina poliitikoina, niin jos meille joku lahjoittaisi omakotitalon, niin välittömästi katsottaisiin, että se on jonkunnäköistä korruptiota ja lahjontaa ja se vaikuttaisi meidän päätöksentekoomme, mutta sitten jos presidentinvaaleissa lahjoituksena annetaan omakotitalon verran rahaa, niin sitä ei nähdä, että tässä olisi olemassa jonkinlainen kyt kentä tai mitään riskejä. Nimitäin näissä vaaleissa, mitkä juuri käytiin, yksittäisenä summana toinen näistä meidän toisen kierroksen presidentinvaaliehdokkaista sai yhdeltä ihmiseltä 141 100 euroa. Se on valtava summa yhdeltä ihmiseltä lahjoittaa yhdelle yksittäiselle poliitikolle. Ja kun meillä tällä hetkellä on kaikissa muissa vaaleissa hyvin selkeät rajoitukset sille — esimerkiksi kuntavaaleissa yhdeltä tukijalta maksimissaan 3 000 euroa, sitten taas eduskuntavaaleissa 6 000 euroa ja europarlamenttivaaleissa 10 000 euroa — niin todella esitän sitä, että nyt asetettaisiin presidentinvaaleihin 15 000 euron raja, joka on maksimisumma, minkä voi lahjoittaa. Tietenkin useampi ihminen, jolta näin paljon pätäk kää löytyy, voi tehdä niin, mutta olisi joku yksittäinen raja tähän olemassa.

Sitten kun me mietitään vielä, kuinka paljon valtaa presidentillä on: Vaikkapa yksittäinen eduskuntavaaliehdokas, jos hänen kassansa annetaan vaalirahaa, tulee kuitenkin valituksi osaksi eduskuntaryhmää. Siinä saattaa olla vaikka 46 tai 48 edustajaa, niin kuin tässä eduskunnassa on tämänkokoisia eduskuntaryhmiä, eli vaikka se yksi ihminen kuinka haluaisi vetää tiettyyn suuntaan, niin se on mahdotonta, koska siellä on 46 tai vaikka 48 kollegaa. Mutta presidentinvaaleissa on kyse siitä, että valitaan yksi ihminen. Jos hän päättää, että hän puhuu vaikkapa USA:n presidentin kanssa jotain tai hän puhuu Kiinan presidentin kanssa jotain, niin tällaisella ihmisellä, joka lahjoittaa omakotitalon verran rahaa, voi olla hyvin paljon vaikutusvaltaa tähän presidenttiin, ja näen tämän erittäin vaarallisena.

No, tähän loppuun todettakoon kuitenkin, että tämä ei nyt tarkoita sitä, että nykyisten ehdokkaitten osalta, keitä meillä oli, minulla olisi varsinaista huolta. He ovat asiallisia ihmisiä. Mutta tulevaisuudessa voi olla vaikka minkälaisia ihmisiä ehdolla, vaikkapa Venäjän kaksoiskansalaisia, keitä tahansa, ja silloin minä näen, että on riski, jos ei ole mitään rajaa sille, paljonko yksittäiselle poliitikolle voi vaalikassaan antaa rahaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rostila.

18.16 **Onni Rostila ps:** Arvoisa puhemies! Huomasin, että äsken jäi hieman vajaaksi tuo kommentointi nimenomaan tähän edustaja Tynkkysen esittämään lahjoituksen enimmäismäärään presidentinvaaleihin liittyen, ja nyt kun edustaja Tynkkynen toi esiin vielä näitä ihan konkreettisia summia, mitä ilmeisesti äsken käydyissä vaaleissakin on sitten annettu, niin kyllähän ne kieltämättä aika hätkähdyttäviä ovat. Olisin taipuvainen kyllä ajattelemaan, että jonkinlainen korjaus tähän täytyisi saada. Onko se sitten tämä esitetty 15 000 euroa, sitä en osaa sanoa, mutta kun presidentti on kuitenkin tällaista tietynlaista itsevaltaa käyttävä — siis verrattuna parlamentaariseen valtaan toimia — niin kyllä se on varmaan ihan perusteltu kysymys, että jos joku antaa omaa rahaansa 100 000 euroa kampanjalahjoituksena, niin kyllähän nyt varmaan olettaa, että sillä vähintäänkin puhelinsoiton saa tai mitä tahansa. Korostan toki edustaja Tynkkysen tavoin, ettei minulla ole mitään duubioita siis nyt kyseisiin toisella kierroksella olleisiin ehdokkaisiin liittyen, mutta kysymyshän on rakenteesta, siis siitä, minkälainen laki meillä on, ja jos meillä on laissa tämmöinen minun nähdäkseni selkeä puute, niin olisi kyllä hyvinkin perusteltua siihen joku summa ja katto asettaa, niin että yhdyn tässä kyllä edustaja Tynkkysen näkemykseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

18.18 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minä arvostan tuota edustaja Tynkkysen ajattelutapaa koskien presidentinvaalien ehdokkaiden yhdeltä tukijalta saamaa vaalikattoa. Onko se summa sitten tuo, minkä te esititte, vai onko se joku muu summa, en ota siihen kantaa, mutta ajatus on hyvä.

Sen sijaan te päätitte puheenvuoronne kyllä hyvin häkellyttävään asiaan. En halua avata ihan kokonaan uutta aihetta, mutta se oli sen verran satuttava, että minun on pakko siihen kiinnittää huomiota. Te lähditte vakavalla tavalla rikkomaan suomalaisen yhteiskunnan sisäistä turvallisuutta sillä tasolla, että lähditte indikoimaan, että joidenkin ihmisten kaksoiskansalaisuus tai mahdollisesti jopa kolmoiskansalaisuus olisi turvallisuusongelma. Päinvastoin: se, että te nimenomaan sisäistä yhteenkuuluvuuttamme Suomessa kyseenalaistatte sillä, että asetatte joidenkin ihmisten taustalähtökohdan tuntien kyseenalaiseksi heidän lojaliteettinsa Suomea ja suomalaisuutta kohtaan, oli minusta erittäin arveluttava teko. Puhutaan venäläisistä ihmisistä täällä, jotka käyttävät äidinkielenään venäjää. Heitä on toistasataatuhatta ihmistä, joista 37 000 on kaksoiskansalaisia, 30 000 on Venäjän kansalaisia ja 30 000 puhuu äidinkielenään venäjää, ovat siis taustaltaan Suomen kansalaisia. Heidän tai jonkun muun toisen kansalaisuuden omaavan ihmisen poimiminen, hänen lojaliteettinsa Suomea ja suomalaisuutta kohtaan kyseenalaistaminen on minusta erittäin huono piirre. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tynkkynen.

18.20 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljunen pitäisi kyllä tietää se, että meillä tälläkin hetkellä todellisuutta on jo se, että nämä kaksoiskansalaisuudet vaikuttavat, kun tehdään erilaista turvallisuusarviointia tiettyjen virkojen osalta. Presidentti on tämän maan kaikista korkein henkilö. Eli tässä ei nyt kollektiivisesti pyritä syyllistämään tai sanomaan sitä, että jokai-

Pöytäkirja PTK 4/2024 vp

nen henkilö olisi tätä, mistä puhutaan, vaan nyt puhutaan siitä ihan samasta keskustelusta, mitä me Suomessa käydään, että tämän maan on hyvä arvioida erilaisia riskejä, erilaisia skenaarioita, mitä pystyisi tapahtumaan. Tästä tässä on kyse, ei mistään muusta. Mutta en voi kuin ihmetellä tätä puheenvuoroa, koska tämän pitäisi olla ihan peruskauraa.

Sitten muuten tähän ehdotukseeni liittyen toteaisin vielä sen, että tässähän ei siis tehdä kampanjakattoa sille, kuinka suuren summan kukin presidentinvaaliehdokas voi kerryttää itselleen. Tässä on tosiaan kyse siitä, kuinka paljon yksittäinen ihminen voi lahjoittaa kampanjaan. Eli näin ollen kampanjakattoa ei tässä presidentinvaalikampanjassa tämän oman ehdotukseni osalta tulisi olemaan, ja se olisi aika mahdotontakin sen takia, että jos me ajattellaan, että presidentinvaaleissa kullakin puolueella on vain se yksi ehdokas, jolle ne kaikki lahjoitukset tulee kohdistumaan, niin jos siellä nyt vaikkapa miljoona suomalaista antaisi viisi euroa yhdelle presidentinvaaliehdokkaalle, niin siinä olisi kova homma sitten palautella rahoja takaisin, eli ei se näin päin tule onnistumaan. Eli käännetään tämä ajatus nimenomaan niin päin, että yksittäiselle lahjoittajalle laitetaan se 15 000 euron raja, ja näin se tulee toimimaan. — Kiitos paljon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rostila.

18.22 **Onni Rostila ps:** Arvoisa puhemies! Ehkä ihan lyhyt kommentti tähän kaksoiskansalaisuusasiaan. Tuli vain mieleen — siis en itsekään tarkoita provosoida tällä nyt kokonaan uutta keskustelukierrosta — että tässä vaalien yhteydessähän käytiin keskustelua tästä syntyperäisyysvaatimuksesta, ja kyllähän meillä perustuslaki edelleenkin siis edellyttää presidenttiä olemaan syntyperäinen suomalainen. Tässä suhteessa hieman kummeksun näin vahvaa kantaa edustaja Kiljuselta minun nähdäkseni edustaja Tynkkyseltä ihan maltillisesti ilmaistuun ja sinänsä perusteltuun näkemykseen tästä asiasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu on... Jaaha, siellä on Kiljunen vielä, mutta muistattehan nyt, mistä täällä keskustellaan. En salli kaksoiskansalaisuuskeskustelua enää, kiitos. [Kimmo Kiljunen: Otan siinä tapauksessa puheenvuoroni pois.] — Selvä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 14.2.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.23.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen